

**critică și
cronică:**

Horia Muntenuş
Lazăr Popescu
Vasile Ponea
Ion Trancău

**eseuri
și studii:**

Zenovie Cărlugea
George Dumitru
Ioana Nichifor Frățilă
Vasile Fuiorea
Victor Constantin Măruțoiu
Ion Mocioi
Ion Popescu - Brădiceni
Al. Florin Țene

poezie:

Mircea Bârsilă
Gelu Birău
Virgil Carianopol
Ion Căpruciu
Gabriel Chifu
Marian Dobreanu
Eugen Evu
Viorel Gârbaciu
Mircea Liviu Goga
Ioan Lascu
Florea Miu
Andrei Novac
Emil Paraschivoiu
Ion Trancău

proză:

Aurel Antonie
Silviu Doinaș Popescu

reflecții:

Gheorghe Grigurcu
Sorina Sandu

Interviu:

George Drăghescu

epigrame:

Grigore Lupescu

evocări:
Ion Predoșanu

traduceri:
Valeriu Butulescu
Dumitru Dănu

grafică - pictură:
Viorel Surdoiu

EUROPA DIN ADÂNCURI – ÎNTRE REALITATE ȘI REDEFINIRE –

O civilizație se definește în relația constructivă cu alte civilizații și în cadrul identității acestora. Profesorul **Federico Mayor** ne propune următoarea reflexie: „Civilizația este fructul îmbogățirii reciproce a culturilor, implicând toleranța, căci deschiderea spre ceilalți este condiția creativității și dezvoltării spirituale?”

Din această declarație, deducem imperativul diversității, ca factor determinant al conceptului mai larg despre civilizație.

Prin ceea ce este specific, cultura și educația se afirmă, se dezvoltă anulând pericolul globalizării, care există și... pânzește.

În diversitatea lor, cultura și educația unui grup, sau a unui popor, reprezintă „credința, sensibilitatea facultăților și eforturile acelu popor” (Johan Gotfried Herder).

„Gândirea unică” alterează noțiunea de celălalt, impunând integrarea culturilor într-un tot inform și agresiv. În demersul cercetării, al sociologiei și cunoașterii, cultura definește „sufletul poporului” matricea unică și de neînlocuit. Orice atac, de unde va veni, împotriva acestui adevăr este pretextul devastator, al mitului „culturii omogenizate și globalizate”.

În raport cu generațiile trecute, beneficiem de un salt al cunoașterii în diferite domenii. Această realitate nu înseamnă că suntem și mai înțelepți.

Fără tehnica noastră, generațiile foarte vechi au realizat programe și lucrări uimitoare. Este cazul civilizației Egiptene, al vechiului Babilon, sau al societăților continentului american, etc.

Acumularea de informație favorizează într-un fel ignoranța, mai ales în dimensiunea spirituală și de credință. Societatea modernă este sub presiunea evenimentelor, manipulării informaționale și deciziilor de conjunctură. Suntem dependenți de inhibitori și stimuli, pentru a ne masca durerea, singurătatea și teama. Primim cu ușurință „vești” și ne înregimentăm la scenarii ce ne irosesc energia, entuziasmul și credința.

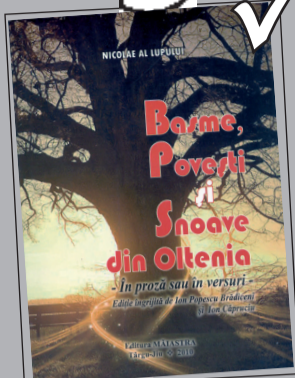
Trăim într-un paradox. Creștini fiind căutăm adevărul în afara CUVÂNTULUI.

A vorbi de integrarea în armonia unui proiect, nu lipsit de valoare, dar nici de un potențial „pericol cultural” în manieră propagandistă, generează o confuzie evidentă între „Europa esențială” adevărată, civilizatoare și identitățile instituționale ale acelu proiect.

Europa nu este un teritoriu imobiliar, ci o construcție istorică, autorizată prin perenitate și mesaj apostolic. „Dorința de a trăi împreună” (Ernest Renan) subiectivă cumva, dar umană, într-o civi-

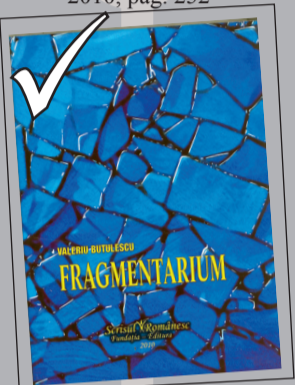
semnal

S

Basme, povești și snoave din Oltenia

Nicolae Al Lupului,
Ed. Măiastra, Tg-Jiu,
2010, pag. 252

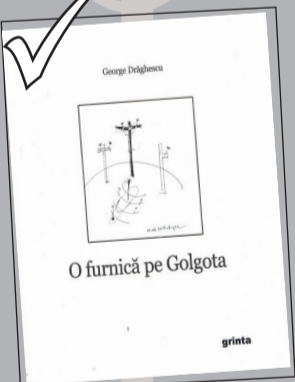
Fragmentarium

Valeriu Butulescu,
Ed. Scrisul Românesc,
2010, pag. 256

Almanahul meu liric

Al. Doru Șerban
Ed. Măiastra, 2011,
pag. 102

O furnică pe Golgota

George Drăghescu
Ed. Grinta, Cluj-Napoca
2011, pag. 40

Contextul desprinderii de haos

Viorel Surdoiu
Ed. Centrul Județean pt Conservarea
și Promovarea Culturii Tradiționale
Gorj, 2011, pag. 100

Ion Trancău

La prima lectură

Eșantioane poetice și critice

1. **Delia ADAM** are propensiuni creative spre genurile literare clasice: poezie, proză, dramaturgie. Cultivă cu decență și delicatețe lirică de vibrație reflexivă, în limbaj succint-metaforic. Procedeele stilistice tind să devină pluricorde, gândirea și sensibilitatea ei manifestându-se remarcabil, cu elanuri, probabil neoexpresioniste, raportate la un spațiu ilimitat, teluric și cosmic, fecund și orfic, în poezia „Plouă”, vag epică, în distihurile poemului „Copacul”.

2. **Gelu BIRĂU** izbuteste performanța de a fi poet autentic, nefiind un competitor de formație spiritual – artistică exclusiv filologică. Sfi-dează, prin aceasta, cu discreție, prejudecățile. În „Dorința de apă”, cu o imagistică sugestivă surprinzătoare, „atestă receptivitate” poetică la elemente primordiale antice, thalesiene și moderne, bachelardiene, cu finalitate erotică. În „Forma de piatră”, ajunge, elogiind în subtext, genială daltă brâncușiană, la simbolicele ipostaze ale viabilității: păsări, zboruri, săruturi, evident, brâncușiene.

3. **Sorin CĂLUGĂRIȚA** ne introduce fantezist și parțial ludic, într-un univers poetic conturat de „Dialectica iluziei”, de elemente ale imagisticii eminesciene, de aproape imposibila dedublare a eului și de stările de increat și de naștere, definite cu presentimente materne și paterne.

4. **Zoia Elena DEJU** aplică și ilustrează, cu egală vocație poetică, prozodia clasică și modernă. În poezia „Zăpezile” mizează pe un prezumtiv dialog al cuplului de toate vârstele. Fără a conștientiza și delibera programatic, poeta exersează o creație gnomică, utilizând procedeele sintactice al transformării vorbirii directe, dialogate, în comunicare indirectă, prin subordonarea comunicării: „mi-ai spus, ți-am spus”... Demnă de remarcat este și înclinația sa spre o poezie religioasă laconică.

5. În „Mărul păcatului”, **Eugenia MIHAI DELADUNĂRE** face trimiteri biblice reflexive la păcatul original, recurgând la o succesiune de imperative adresate semenilor: „treceți, nu vă sfițiți, botezați-vă, miruțiți-vă, purtați-vă, rumegați-vă minciuna, încetați să mai puneți mâna pe vulturi, lăsați-i să zboare ca un țipăt de blestem”.

6. **George DRĂGHESCU** a urcat deja pe scena poeziei autentice, cultivând potențial și cu succes versul succint, dens, cu mesaj lapidar. „Lucrarea” lui poetică nu are amplitudine verbală, ci spontaneitate anecdotică. În felul acesta, sculptorul anonim, „dar genial, privat de unelte pentru cioplit”, lasă piatra, materia intactă, pe „malul râului” pentru ca timpul să-i consacre valoarea artistică.

7. Alt **George**, dar **DUMITRU**, este bine cunoscut, cu justețe, ca un veritabil virtuoz al versului clasic, izbutind adeseori, în contemporaneitatea noastră pervertită de vulgaritate și obscenitate, antologice creații cu forme fixe, sonete și rondeluri.

8. În ipostaze de doctor și poet, ori de scriitor și doctor, **Doru V. FOMETESCU** își manifestă dezinvolt gândirea și sensibilitatea artistică, situându-se consecvent în descendența viguroasă a tradiției poeziei noastre clasice și moderne. De aproximativ patru decenii persistă în acest mod poetic durabil, incomodându-i pe critici în exegeza disociativă a tradiționalismului și modernismului. În poezia „Cultul morților”, fără a ignora fondul sacrului autohton, descinde, în vers liber, modern, dincolo de paseismul greco-latin, până la știința și ... „arta piramidelor” egiptene.

9. **Vlad CERNEA-JERCA** trăiește, justificat ontologic și axiologic, în cultul peren al personalității și al operei brâncușiene, după cum atestă poeziile „Brâncuși” și „Revelație”, ode omagiale moderne. În „Contribuție” încearcă, oarecum „sorescian, adică fantezist și ironist” (E.Simion), o artă poetică ludică.

10. Cu **Adrian FRĂȚILĂ** ne aflăm din comunism în sfera poeziei clasice nu numai gorjene. El nu scrie „în dulcele stil clasic”, nici măcar nichitastănescian, ci în acela elegant al „resurecției baladei” cerchiștilor sibieni, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș, Ioanichie Olteanu, fără a fi epigon sau desuet. Argumente convingătoare descoperim în poeziile „Colind” și „Seară”.

11. **Viorel GÂRBACIU** rămâne și el, deopotrivă, un neoclasice și un neoromantic, de la viziune la stil. Nu-și cenzurează, raționalist, emoțiile, dar nici nu se abandonează exaltat efluviiilor lirice sentimentale, ca unul dintre acei „nebuni de lună plină”, vizați nu cu sarcasm, ci cu bonomie ironică și...autoironică. Poezia „Paltin în toamnă” poate fi comentată ca artă poetică și autoportret.

(continuare în pag. 6)

POEME

Andrei Novac

Cu buzele cusute prin Paris

De ceva vreme nu mă mai închin la moarte,
atunci când sunt lovit de lumină,
până și timpul își rupe șira spinării
în forme tăiate din aceiași copaci,
mai mereu egali cu viața,
În răni ne adunăm cel mai bine, ne ținem
rugăciunile în ochi, fiind făcuți
parcă din lacrimi în topirea cailor prin
infiniț, ne recunoaștem singuri fără să
ne vedem.

De ceva vreme nu mă mai închin la moarte,
ea strănută în propria ei viață
cu buzele rupte de apă și de viață prin
Paris.

Autoportrete

Suntem calzi,
căldura din noi dă lumină
noaptea când câini uriași
ai mirărilor ocolesc în fugă somnul nostru.
Fără a mă sprijini cu toate buzele
pe lătratul lor, sparg cu genunchii
secunde la fiecare încheietură a sărutului
până din buzele noastre curg și visul
și sângele curat și fierbinte
arzând până aproape de singurătate
până și pământul .
Suntem calzi,
aproape de lumină, putem înghiți soarele.
De atâta tăcere , frunzele se sperie,
tălpile s-au răcit, poartă deja umbre
și ne întind uriașe brațe,
ne strâng oasele de pe jos
atunci când plângem,
ni le aruncă direct în față
ca o palmă de ploaie răvășită
de buzele care lipesc spaima de cer
și de somnul tăcut murmurând
când mașini, când ritmul trăirilor de lemn.

Scrisoare din Paris

Apa se taie din noi,
iar noi ne răsturnăm din aproapele ei
ca într-o stare de lacrimi
de o normalitate prin care
printre mașini și metrouri de suprafață
ai putea număra cai și călăreți
mărșăluind iarba de nemișcare.
Dintr-o singură inimă pleacă toate acestea,
din același cer cu pumnii unși de vise
te pot boteza atingând întunericul de soare,
apa se taie din noi,
brațe rupte în formă de poduri
în apropierea noastră ca un sărut.

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni , Ion Trancău,
Marius Iorga, Lazăr Popescu, Cristian George
Brebeneț, Aurel Antonie, Marius Marian Șolea, Gelu
Birău, Elena Roată, Viorel Surdoiu

Tehnoredactare: Mariana Jdeică

Procesare grafică: SC PRODCOM SRL Târgu-Jiu

Sponsorizare tipărire:

SC "HIDROPOWER ENGINEERING" SRL Târgu-Jiu

Fundația Culturală "COLUMNNA"

str. Unirii, Bl. 11, Sc. 5, Ap. 4, Tg.Jiu

tel: 0253 216529, fax: 0253 211506, 0740157280

vasileponea@yahoo.com

mariusiorga@rdslink.ro

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.

Ironie pură ca roua

Prin exercițiul răbdător ironia frazelor tale poate deveni pură ca roua.

X

„Estetica este cuadratura cercului, prin urmare o operație destul de melancolică” (Ortega y Gasset).

X

L-a vizitat azi noapte Dumnezeu selecției. Dimineața era așa de transfigurat, încât părea că i s-a dat șansa de-a se naște a doua oară.

X

Se teme cu adevărat doar de sine însuși.

X

„Păstrează rușinea pentru cel ce o înțelege” (proverb persan).

X

Ani întregi a trudit pentru a obține un text echivalent cu a cincea esență. A distrus mii de pagini pentru a păstra doar o singură Metaforă pură, orbitoare, ne varietur: „Soarele e asemenea soarelui”.

X

Spumoasa dantelărie a acestor gesturi zadarnice.

X

Cît de bine i se potrivește poetului contemporan N. I. vorba lui Heine: „Toate femeile îl iubesc, toate, cu excepția muzelor”!

X

Admirația e o sinucidere latentă.

X

În unele cazuri, a fi perdant în proporție de nouăzeci și nouă la sută e mai grav decît a fi perdant sută la sută.

X

De cînd s-a stabilit la București, nu-mi mai trimite felicitările, altădată nelipsite, de Anul Nou. Dacă s-ar fi stabilit la Paris, probabil că, în chipul cel mai sincer, mi-ar fi uitat și numele.

X

Devenirea întru singurătate e lașă, clamează Ipolit. Dar ipocrizia sa zîmbitoare, pururi îndatoritoare, nu e și ea o singurătate?

X

Afît amintirea cît și uitarea sunt forme ale experienței, neputînd inaugura, ci doar încheia o existență. Iată de ce ambele au un caracter teribil.

X

Pragmatismul oricărei lașități, metafizica oricărui curaj.

X

„Nimic nu este mai fantastic decît precizia”, nota Alain Robbe-Grillet. Întrucît, s-ar putea adăuga, precizia reprezintă proxima metaforă a realului.

X

Azi sunt afît de obosit încît mă dor norii, copacii, acoperișurile. O durere modestă, molcomă, aproape liniștitoare, cum căderea picături-

lor dintr-o streășină, în martie.

X

Uitarea ca surogat al originarului.

X

Să fie dorința o dragoste sălbatică, în stare primitivă? Și reîntoarcerea dragostei la dorință o nostalgie a vârstei primordiale?

X

Poezia: o oglindă în fața căreia îți încerci masca.

X

„Falsa modestie este cea mai decentă dintre toate minciunile” (Chamfort). S-ar cuveni precizarea că minciunile cele mai decente pot fi și cele mai primejdioase.

X

Iertarea e concurată nu afît de ură, de dorința vindictei (forme paradoxale ale iertării, după cum iertarea e și ea un fel de răzbunare epurată), ci de variile impulsuri care o pot împinge la simulacru. Or, o iertare simulată e un fapt odios. Pentru că ratează capacitatea harului și totodată recunoașterea eșecului. O dublă falsitate.

X

A descrie viitorul indiferent în ce manieră, e un mod de-a delira.

X

Ține seama: critica literară doare ca o vivișecție.

X

Imitația: aspectul absurd al oricărui act creator.

X

„Cu penele altuia te poți împodobi, dar nu poți zbura. Acest lucru nu-l prea știu oamenii, dar îl știu păsările” (Blaga).

X

Bucurii furate celui de lîngă tine, aidoma unor obiecte, unor sume de bani.

X

Care e cel mai eficace mijloc de a combate durerile? Să le înlocuim cu dureri și mai mari.

X

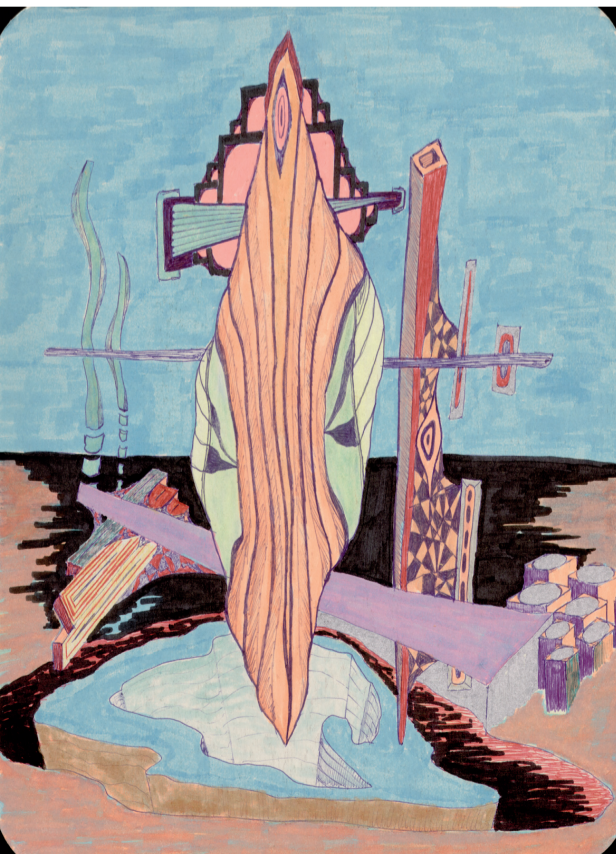
Involuntara notă de cinism a oricărei complexități în fața simplității.

X

Fiecare sentiment omenesc are un mod de folosință, precum diversele produse industriale. Din păcate, ne dăm seama de acest fapt abia la amiaza vieții, deoarece, la început, nimeni nu ne-a înfățișat instrucțiunile cu pricina, care ne-ar fi scutit de numeroase necazuri.

X

Cu cît o minciună e mai exagerată, cu afît e mai credibilă. Pentru că exagerarea fascinează ca orice cruzime.

EUROPA DIN ADÂNCURI – ÎNTRE REALITATE ȘI REDEFINIRE –

continuare din pag. 1

lizație a legii morale, a credinței în diversitate firească tolerantă, fără exclusivism, este chemarea, vocația „Europei din adâncuri” pentru toate popoarele, națiunile unite, etniile și culturile acestui mirific și unic spațiu – EUROPA. Supraviețuim nu numai prin noi și pentru noi, ci, împreună și numai împreună cu ceilalți, căci potrivit lui Alexandru Soljenițan „Orice cultură națională este binecuvântată. Națiunile, culorile omenirii, dacă dispar, lumea ar fi de o lugu-bră uniformitate, de parcă toți oamenii ar avea același chip, același caracter.”

În mod indispensabil, existența unor popoare diferite face parte din planul divin.

Spre deosebire de toate asociațiile și societățile omenești, ethnos-ul, familia și persoana nu sunt creații omenești. Ethnos-ul are tot atâta drept la existență, ca familia sau persoana.”

În afara identității noastre, nu suntem.

A promova o delimitare între spiritualitate și religiozitate, în numele așa zisei libertăți, este pasul insidios către „totalitarismul apostat”. „Cine respectă viața aproapelui său își respectă propria-i viață.”

Axiologia etică a viitorului configurează în ecuația morală a valorilor nedrepte „inegalități” între oameni, un decalaj între progresul tehnico-științific și starea de înapoiere intelectuală, morală și spirituală.

Dialogul cu viitorul începe de azi, cu datoria de comunicabilitate în teritoriul problematicii vitale a existenței civilizației omenești. Specificul național, comoara etico-tradițională, sunt de neînlocuit pentru existența societății omenești. Un viitor umanizat se poate și trebuie construit între diferențe și compatibilități, prin recunoașterea și menținerea lor, căci dreptul la dezvoltare este un drept al ființei. Persoana este normativul suprem al dezvoltării, ca o cerință istorică și fără îndoială, divină.

Simțurile sunt cele care determină poziționarea noastră, între gândire, judecată și receptare a realității. Singurul purtător de sens și semn, care conduce la vecționalism, deci la cunoaștere, este cuvântul.

În era tehnologiilor înalte, omul privitor (homo videns) are alte priorități de imagine și nu de cunoaștere.

Cultivând aplecarea spre senzational, devenim expuneri mediatice, ușor de controlat și folosit. Într-o altă alternativă, a imaginii prelucrate, se anulează „triada, rațiune, logică, limbaj” (Giovanni Sartori).

Ne întrebăm, care este și până unde ni se arată orizontul acestui viitor.

La întrebarea: Ce este pentru omul de astăzi viitorul? Răspunsul nu poate fi decît cunoașterea Celui ce zice: „Eu sunt adevărul și viața”

Decapitalizarea omului prin „efracție” mediatică de la acest drept aruncă omenirea în haosul primar, când nu era nimic, iar materia nu cunoștea legități, ci doar impulsuri și pâlpi fără viață.

Adevărul este al ființei (persoanei) în primul rând și al cunoașterii.

Porunca: „Să fie lumină”, deschide mărgeția proiectului Divin, prin legea iubirii, a credinței și închinării, cu care Creatorul, ne-a pregătit leagănul aducerii la viață, ca să putem rosti, folosind din veac prima construcție lingvistică:

„Pe tine eu te știu”

Fenomenul Nadia Comăneci și fenomenologia operei lui Constantin Brâncuși

Ion Popescu-Brădiceni

O PASĂRE ÎN SPAȚIU

REZUMAT

Eseul de față are drept ipoteză de cercetare o punere în paralel, pe de o parte a unei idei plastice brâncușiene care a făcut carieră mondială în epoca postmodernă a sculpturii nonfigurative: pasărea în spațiu și fenomenologia operei de artă; pe de altă parte, fenomenul gimnasticii care a fost timp de un deceniu (1970-1980) Nadia Comăneci, ca întrupând semiotic/ostensiv, cu propriul ei corp, „pasărea de aur” a lui Constantin Brâncuși.

Teza lucrării ca atare a ieșit în relief imediat, în urma unei lecturi comparate, aparent simplu; căci simplitatea e marca oricărei hermeneutici aplicate imaginării artistice. Așa cum Constantin Brâncuși a avut vocația specială în a ilustra tema păsărilor măiestre sau în spațiu, Nadia Comăneci a fost mirabila făptură, încă ingenuă, care le-a redat viața, elanul și bucuria plutirii antropomorfe în oceanul de aer. În plus – și aceasta este concluzia finală – amândoi au căutat cu supraumană devoțiune și anticipație absolutul. Și zborul către el, eliberator.

Cuvinte cheie: Comăneci, Brâncuși, fenomenologie, fenomen, gimnastică, sculptură

Introducere

Ideea unei cercetări în paralel a fenomenului Nadia Comăneci și a fenomenologiei operei lui Constantin Brâncuși m-a sedus imediat. Am purces la lectura propriu-zisă, prin comparație, prin confruntare, prin congruențe uluitoare, dar firești[1].

Prima temă și ipoteză de lucru a constituit-o zborul în spațiu. Mai exact mi-a făcut plăcere să o văd pe geniala gimnastă ca pe o întruchipare a uneia din păsările măiestre ale sculptorului gorjean elansate spre infinit[2].

Nadia a fost, în scurta-i dar strălucitoare-i carieră mondială, o pasăre-suflet, o pasăre-simbol, adică o pasăre fabuloasă. O străveche credință țărănească spune că la moartea omului sufletul ia forma unei păsări care plutește în spațiu o vreme până ce trece definitiv în lumea de dincolo[3].

Însă, și în transmodernitate tot „numai o imagine de pasăre ar putea exprima eliberarea”, fiind „foarte apropiată de duh” și totodată simbol plastic al civilizației viitorului [4].

Dezvoltarea temei/ideii

Așa cum Constantin Brâncuși a avut vocația temei păsărilor (psihopompe, măiestre, în spațiu), Nadia Comăneci a fost făptura mirabila care le-a redat viața, elanul și bucuria plutirii în oceanul de aer[5]. De dragul ei, presa a inventat cuvântul **nadiesc**, așa cum, de dragul magului de la Hobița și Paris, exegeții au inventat cuvântul **brâncușian**. Invers pronunțându-mă, acum, eu însumi, după modelul termenului de **brâncușolog**, va trebui, nu-i așa, instituit și cel de **nadiolog** [6].

Demersul meu se bizuie pe o serie de **locuri comune** minților cutezătoare ale celor doi mari artiști. **Căutarea absolutului**, ba chiar crearea lui, ar putea fi unul dintre ele [7]. Pentru Nadia Comăneci un argument profitabil îl oferă din start un articol al lui Jacques Beauchamps din „Journal de Montréal” din 1976, adică din anul Olimpiadei, care afirmă că „Nadia a dat tuturor sportivilor o lecție de hotărâre, de perseverență în muncă, de căutare a absolutului”[8].

Constantin Brâncuși credea și el că „pentru a crea absolutul trebuie să fii în același timp Dumnezeu, rege și sclav!”[9] și, tot el, considera că măsura și numărul de aur îl vor apropia de absolut; dar și că „proporția interioară este ultimul adevăr inerent, în absolut toate lucrurile” [10]. „Proporțiile interioare ale obiectelor, doar ele spun totul”.

Nadia Comăneci a gândit la fel din postura-i formidabilă de campioană europeană, mondială și olimpică. Și-a ascultat glasul trupului și a avut grijă de el. A fost elegantă și suplă. A dobândit un corp puternic, cu oase rezistente, un model de perfecțiune [11]. Și-a respectat cu strictețe proporția interioară: aceea care - își consemna în eon Horia Alexandrescu - a ajutat-o să evolueze împotriva legilor biomecanicii [12] și să ofere spectatorilor atâta grație, să fie din nou simbol, de data aceasta, a tot ce este mai frumos. De altfel, și Constantin Brâncuși i se destăinuia unor prieteni: „Trupul omului este frumos numai în măsura în care oglindește sufletul”. Și tot el a afirmat că „Frumosul în natură rămâne încă închis cunoașterii noastre. Singură Arta ne mai poate procura în aceste vremuri cheia înțelegerii și priceperii frumosului”. Trimisul revistei „L'Express”, Paul Katz, scria la rândul-i dezlănțuit: „Avec Nadia Co-

maneci, s'est tout simplement de l'art”.

Un alt element care îi apropie pe Constantin Brâncuși și Nadia Comăneci se impune, parcă de la sine: **toposul visului**. Sculptorul a prelucrat diamantul finței sale. „Artistul prelucurează aceste diamant brut, îl frotează și îl taie în zeci de fațete, după forma pe care a întrevăzut-o în măruntaie – și după visul său interior”[13]. Căci există în toate lucrurile o măsură și un adevăr ultim.

Nadia Comăneci își începe „Scrisorile...” de la editura Humanitas [14], prin a mărturisi că o bântuia în copilărie un vis obsedant, care, pe parcurs, se transformă și va fi ajungând a se manifesta la Montréal drept ideala transformă a păsării în spațiu[15]. În fine, acest vis inițiat se va configura mai târziu, mult mai precis, și gimnasta și-l va consemna, ea-însăși: „Visul meu era să mă descopăr, să află de ce sunt în stare, să mă capacitez și să fiu mai bună decât celelalte”[16]. Cunoașterea de sine reprezintă, de altfel, o veche dezbatere filosofică de la Socrate și Augustin (pentru cel de-al doilea, aceasta era echivalentă cu suprema cunoaștere a lui Dumnezeu [17]) și până la românul Constantin Noica, ori francezul Michel Foucault. Cei doi români, sculptorul-mag și gimnasta-farmazoană au fost adepții acestei metode numită epoché sau reducere transcendentă. Aplicând-o au strălucit astral pe firmamentul culturii planetare.

Nadia Comăneci a reperat atât de multe succese! Numai sufletul ei, deschizându-și corola mirifică, ne-ar putea oferi secretele – pentru că sunt mai multe – izbânzilor sale incredibile, dar, după cum s-a văzut, totuși realizate pe mapamond la Gera, Phenian, Paris, Montreal, Londra, Skien, Frankfurt pe Main, Augsburg, Los Angeles, Moscova, Toronto, Tucson, Albuquerque, San Francisco, Denver, New York, ș.a.m.d. [18]

„Copil fiind (găsesc într-un alt fragment al esteticii brâncușiene, formulată inițial de el însuși și consemnată de confrăți [19] și mai încoace teoretizată de Ion Mocioi [20]), am visat totdeauna că aș fi vroit să zbor printre arbori, spre ceruri. Eu nu doresc să reprezint o pasăre, ci să exprim însușirea în sine, spiritul ei: zborul, elanul” [21].

În 1976, întreaga planetă a plâns și a îngenunchat în fața expresivității Nadiei Comăneci, precum în fața uneia dintre **măiestrele** brâncușiene, această gimnastă de excepție, care a vrut și a putut să reprezinte la rândul ei imponderabilul într-o formă concretă: formă reinventată mereu de propriul ei corp, de conștiința acestuia introspectiv. Așa că tot în copilărie, Nadia Comăneci stătea atât de mult în aer liber, să cățara prin copaci, sărea din ei pe iarbă, fără să se rănească.

Iată ce-și va aminti, matură, într-un volum memorialistic, propriu: „Erau pomi fructiferi încărcăți cu minunății roșii, mov, galbene și portocalii, care întindeau spre cer, în semn de mulțumire, ramuri viguroase. Mă suiam cât de sus puteam, apoi îmi dădeam drumul, balansând din ramură în ramură. Era extrem de multă **fericire** în trupul meu tăind aerul, picioarele păreau gata să atingă cerul; existau coaja cea aspră simțită sub palme și mirosul ierbii proaspete când aterizam în curtea din spatele casei bunicii. Nu-i deloc un miracol că, atunci când am fost dusă la gimnastică, m-am simțit ca pește în apă, deoarece mi se oferea șansa unor plutiri aeriene, pe care nicidecum nu mi le-aș fi imaginat” [22].

În schimb, parcă anticipând existența acesteia, de domnișoară, cu o alură de Diană aeroportată, arcuită ca un curcubeu, Constantin Brâncuși a cutezat a-și imagina, din diverse materii compacte, **Pasărea de aur**, aceea elogiată și de Lucian Blaga, pe care a lucrat-o încontinuu și pe care cu greu a găsit-o, dacă o va fi găsit, ori **Peștele**, fie în bronz, în 1926, fie în marmură, în 1930.

În „L'équipe” (Paris), un ziarist a consemnat despre Nadia Comăneci că la Montreal strălucita sa demonstrație sfidase legile gravitației: „Sub atingerea abia simțită, calul de sărituri devine Pegas, capătă aripi. Nadia pornește în zbor”[24], smulgând publicului din tribuna exclamații de extaz. În „Paris Match”, un alt reporter frenetic și entuziasmat o rezeifica pe gimnasta-artistă, pe urmele anterior sugerate de un coleg german de la „Stuttgarter Zeitung” (Stuttgart), într-un stil eminamente poetic: „Nadia, liană și zefir, spiriduș al palestreii, pană și suspin, firavă gazelă și alb porumbel”[25], ca să-i remarce în final **grația infinită**.

De fapt, și Constantin Brâncuși, și Nadia Comăneci au căutat în toată viața lor, esența zborului. „Zborul, ce fericire!”, sună un alt aforism brâncușian. [26] Rășărit în calea-mi de hermeneut și semiotician, vrăjit de cei doi magicieni ai mișcării împietrite în spațiu, așez în paradigmă încă o trăsătură comună a amândurora:

fericirea. Căci „arta trebuie să ne sugereze, pe dată brusc, șocul vieții, senzația de respirație, sentimentul de fericire”.

„Cu generozitatea unui mare senior, fericitul are un zâmbet pentru tot ce-l înconjoară (scrie undeva José Ortega y Gasset [27]). Delectarea **stării de grație** – citez din același eseist madrilean – oriunde s-ar prezenta ea se bazează pe faptul că ești în afara lumii și în afara ta însuși. Literal, chiar asta înseamnă **extaz**: a fi în afara lumii și în afara ta însuși. Și se cuvine să remarcăm aici că există două tipuri ireductibile de oameni: cei care simt fericirea ca pe o ieșire din sine însuși, ec-static și cei care, dimpotrivă, se simt în plenitudine numai când se concentrează în ei, en-static” [28].

Concluzii

Constantin Brâncuși și Nadia Comăneci, fiecare în felul lui specific, dar prin modalități suprapuse în ultima instanță până la identitate, au fost partizanii artei extatice, pentru care savurarea frumuseții constă în a se emoționa. „Sovețki Sport” (Moscova) o portretiza pe Nadia ca fiind aceea care a întruchipat, citez: „complexitate, risc, virtuozitate în execuție, elan emoțional”[29], în același timp. Constantin Brâncuși se pronunța de unul singur asupra păsărilor sale în noțiuni și idei similare: „Măiestrele, Păsările de aur, Păsările văzduhului rămân jubiții ale Spiritului, descătușat, eliberat din materie”[30], emoții abstracte și pure.

Le-a făcut realmente pe acestea să plutească iluzoriu și să umple cu triumful lor întreaga boltă cerească. Dacă n-a dorit să reprezinte o pasăre, a exprimat în schimb, subliniez: „însușirea în sine, spiritul ei: zborul, elanul”[31]. Aducându-și aminte de catharsisul aristotelic, i-a adăugat acestuia atmosfera orfică și s-a dus spre esențial „lucrând pentru a-i afla fiecărui subiect forma-cheie”, îndreptându-se spre arta non-figurativă.

Plutirea în spațiu a Nadiei Comăneci s-a apropiat de esența reală (a se citi – sacră) a lucrurilor, ajungând la simplitate, la naturalețe, la grandoarea calmă, la încremenirea sculpturală a unei **Păsări în văzduh, a unei Măiestre, a Vrajitoarei, a unui Pește, a unui Cocoș, a Țestoasei zburătoare**, ș.a.m.d. [32].

În acest sens, mărturia din epocă a publicației din SUA „Newsweek” e profitabil lămuritoare: „În anumite momente, Nadia încremenea, folosindu-și strania putere a celor 40 de kg pentru a „îngheța” deasupra paralelelor sau a bărnei în poziții perfecte, alături accelera ritmul devenind o imagine nedefinită de brațe și picioare, o balerină în zbor” [33]. Nadia scosese practic, din uitare, sintagma semiotice/ostensivă ca „imagine a corpului”, „limbaj al corpului”, „conștiință a corpului”, „eliberare a corpului”.

Aceste poziții perfecte, geometrii tensionate prin inventivitatea liniilor rigurose căutate, [34] le-a întruchipat poate cea dintâi „zâna de la poalele Carpaților”[35], în Saltul Comăneci, în Coborârea Comăneci, în săritura favorită Tsukahara, în sublim – însușitul Salt Brause, plutind la propriu, când spre în jos, când spre în sus, asemenea **lucefărului eminescian**, de dinlăuntru nostalgice Cătălina[36]. De ce n-ar fi Nadia Comăneci în același timp pasărea în spațiu a lui Constantin Brâncuși revenită în onticitate și însetată de infinit Cătălina, din capodopera celui mai mare poet român din toate timpurile, Mihai Eminescu!?

Apoi, gândirea și simțirea lui Constantin Brâncuși, ca și perspectiva sa artistică erau determinate fenomenologic de credința într-o eternă reînnoire și în regăsirea modelului transuman, pierdut prin căderea în timp. Dar dacă Nadia Comăneci a fost, o trecătoare clipă, cât un fulger, poate, ori cât o întreagă ploaie de primăvară, acest model, cu atâta strălucire recuperat și prin această nouă artă a perfecțiunii: gimnastica? Și Constantin Brâncuși, și Nadia Comăneci nu mai sunt demult numai ai acestei lumi, S-au îndepărtat de ei înșiși, s-au desprins de propriul lor trup; sau dacă îl locuiesc în continuare ei se află deja printre lucrurile esențiale.

Note bibliografice:

[1]. Grecesul phainomenon vine de la phainestai (a fi vizibil, deci în ostensiune, a străluci) și de la phos (lumină). Constantin Brâncuși a fost un fenomenolog aplicat, căci în tot ce a creat a probat întoarcerea la lucrurile inesele. Astfel, filosofia sa este o descriere a esențelor – căci fără esențe realul s-ar năru – însă ființa, esența, nu se află altundeva decât în fenomene: câtă aparentă, atâta ființă.

Continuare din pag. 28

Idealul Marii Unirii

ZENOVIE CÂRLUGEA

O istorie a literaturii române văzută prin evenimente sau ordonată pe anumite idei fundamentale (așa numite „idei în mers”), ce-au animat-o dintotdeauna, ar fi nu numai interesantă, la modul ilustrativ, dar chiar necesară, de vreme ce cronologia culturalicește istoricistă a fenomenelor investigate are, mai peste tot, o legitimitate substructivă de continuitate spirituală și ideologică. E, în alți termeni, vorba de acele linii de înaintare ortogenetică, ușor recunosibile în straturile de profunzime, și care au făcut posibilă *concepția organicistă* a domeniului exprimată atât de limpede de N. Iorga sau G. Călinescu.

Cu siguranță că, într-o astfel de carte, *epoca Marii Uniri* ar însemna unul din acele capitole esențiale, în a cărui matcă s-ar aduna năzuința de veacuri a cărturarului român, privind ideea unității naționale, dar și aspirația multiseculară a poporului nostru pentru libertate socială și independență națională.

1 DECEMBRIE 1918 este actul legitim al unei voințe unanime, exemplificând o lăuntrică năzuință, adică acea conștiință de veacuri a unității de neam, limbă, teritoriu, tradiții, aspirații... Căci de o *unitate de simțire și cuget românesc* putem vorbi dintr-un început, mărturie fiindu-ne mai întâi tradiția orală de pe ambele versante ale Carpaților. Nu altfel simțiră cnezii și voievozii români și pe aceleași dimensiuni se întemeiază cele trei provincii istorice, separate vremelnic, în ciuda indisolubilei unități etnice. Acest *pluralism statal* vremelnic nu era caracteristic numai evului mediu românesc, dacă avem în vedere principatele și ducatele franceze sau chiar cnezatele ruse...

Reconstituirea statului unitar pe temelile vetrei strămoșești reprezintă ideea directoare a intelectualității progresiste și a scriitorimii române dintotdeauna.

Mai întâi trebuie amintite unele încercări, în *Dacia antică*, de unificare a triburilor geto-dace din Carpați și Câmpia Română, într-un stat dac centralizat puternic. Acest efort, concretizat uneori, mai ales sub regele Burebista, a fost spulberat, timp de mai bine de o mie de ani de o istorie vitregă, căci, aflată în calea migrațiilor barbare, acea Dacie regalistă și, mai ales, Dacia Traiană și-au amânat mereu idealul unificării teritoriale depline. Acest IDEAL nu va fi însă înăbușit, numai așa ne explicăm de ce contemporanii au văzut în Mihai Viteazul înfăptuitorul primei Uniri, la 1600, un *Restituitor Daciae*...

Actul istoric al Marii Uniri, premers, cu secole, de ideile culturale ale umanismului românesc, își dovedește încă o dată temeinicia și organicitatea spirituală...

Mai întâi a fost acea DACIA ANTIQUA a magilor zalmoxieni și regilor daci, locuită de o populație traco-getică, ale cărei hotare atingeau Balcanii și prin care – vezi „*Memento mori*” de Eminescu – Dunărea curgea nu ca o graniță, ci ca un fluviu interior. O *Dacie solară*, cufundată în legende și mitologia unei străvechimi multimilenare. O Dacie contemporană cu vestita Heladă, furnizând acesteia prototipul unor personaje mitologice și epopeice celebre, ba chiar eroi asimilați, apoi, de cultura mediteraneană (Dionisos, Orfeu, Achile, Medeea...). O Dacie care avu norocul să-l nască pe Zalmoxis, ferventul discipol al școlii pitagoreice și care, din rege și mare preot, devine însăși expresia unei religii de transcendență, peste care, mai târziu, creștinismul se va altoi firesc (v. *Dumnezeu s-a născut în exil*, de Horia Vintilă). În ampla sa viziune epopeică, Eminescu vedea *Dacia zalmoxiană* între marile civilizații ale omenirii. Mai apoi, în zorii culturii scrise medievale, s-a ivit *conștiința latinității și unității poporului* de pe ambele versante ale Carpaților, pe care o întâlnim în tot secolul al XVII-lea românesc (Varlaam, Udriște Năsturel, Dosofti, Simion Ștefan, Nicolae Milescu). Grigore Ureche afirma răspicat, fără să-și dea seama că va lansa un *poncif* pentru câteva sute de ani, că „*Românii câți se află lăcuiitori în Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramuroșu, de la un loc sunt cu moldovenii și toți de la Râm se trag*.” Ideea este reluată de Miron Costin în stihurile așezate în fruntea *Letopisețului* său și dezvoltată, apoi, pe o bază de argumente istorice, lingvistice, etnografice și folclorice, în „*De neamul moldovenilor*...” Erudiție vastă pe care abia Cantemir o egalează cu „*Hronicul vechimei a româno-moldovlahilor*”.

Astfel de idei și cărți circulau în întreg spațiul românesc fără a ține cont de acele granițe vremelnice impuse de cancelarii aulice europene. Stolnicul Constantin Cantacuzino, care studiase la Padova, utiliza, bunăoară, în manuscris, „HUNGARIA” lui Nicolaus Olahus, marele umanist european din secolul al XVI-lea (aflat în corespondență cu celebrul Erasmus de Rotterdam), pentru ideile sale valoroase privind *originea, unitatea de limbă și teritoriu* a dacilor romanizați...

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, corifeii *Școlii Ardelene* au făcut din aceste idei un adevărat program de luptă politică și nu e întâmplător faptul că un cărturar precum Ion Breazu a considerat, mai târziu, literatura Transilvaniei o adevărată școală de înalt patriotism și pedagogie națională.

Vom regăsi aceste idei, colorate de un militantism aparte, apoi, în programul *mesianicilor romantici*, adică în plină epocă unionistă (Kogălniceanu, Bălcescu, Russo, Alecsandri, Bolliac, Barițiu, Andrei Mureșanu, Alexandrescu, Bolintineanu, Heliade...). Dar și în piesele de teatru ale unui Aricescu sau Pascaly... Evocând această unire de simțire și cuget, N. Iorga aprecia:

„Noi am făcut Unirea de la 1859, dar Unirea artistică și literară o făcuserăm încă din sec. XVI-lea, după cum Unirea cu Ardealul sub formă culturală și artistică era făcută după vremea lui Brâncoveanu, și de aceea Unirea definitivă este așezată pe baze atât de solide...”

Unirea din 1859 a constituit, pe de o parte, temeiul României moderne, punând bazele independenței de stat, iar pe de altă parte, ea a fost treapta necesară, logică și de neînlocuit în devenirea unității noastre statale.

„*Când s-a ales Cuza domn* – scria Alexandru Papiu-Ilarian, la 1860 - *entuziasmul, la românii Transilvaniei, era poate mai mare decât în Principate.*”

De aceea nu trebuie să mire pe nimeni faptul că mulți cărturari iluștri au văzut în Transilvania drept *leagănul românismului*...

„*Lampadoforii*” UNIRII vin din negura veacurilor și se intrupează în contemporanii epocii, într-o vreme când îndemnul „*prin unitate culturală – la unitatea politică*” domina momentul înălțător al luptei comune.

Un rol imens a revenit, în epocă, presei, societăților culturale și, desigur, scriitorilor (O.Goga, G.Coșbuc, Onisifor Ghibu, Șt.O.Iosif, I.Agârbiceanu, Il.Chendi, O.C.Tăslăuanu, Emil Isac, Ioan Lupaș, Vasile Voiculescu, Șt.I.Nenițescu, Eugeniu Speranța, Mircea Rădulescu, Corneliu Moldoveanu, D.Nanu, Al.Vlahuță), mulți din aceștia neprecupețindu-și viața pe câmpul de bătaie (sau scăpând ca mutilați de război: Perpessicius, Camil Petrescu, Eugen Goga, Ion Trivale, Mihail Săulescu, Alexe Mateevici, Ion Gorun, Const.T.Stoika)...

În 1891 se înființa, la București, la 24 ianuarie, „*Liga pentru unitatea culturală a românilor*”, care număra, printre membrii ei marcanți (Barbu Delavrancea, N.Iorga, Al.Odobescu, I.L.Caragiale, G.Coșbuc, V.A.Urechea, A.D.Xenopol, Spiru Haret, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Victor Babeș...) nume de rezonanță în cultura română, militând pentru cauza „românismului”, a unității sale de simțire și cuget, la loc de cinstă putându-se aminti prețuirea față de cei care, la 1892, lansau, cu prilejul centenarului, acțiunea „MEMORANDUMULUI”...

În toiul precipitării evenimentelor și intensificării luptei pentru cauza națională, „*Liga pentru unitatea culturală a românilor*” va deveni, în 1914, „*Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor*”, sub președinția lui Vasile Lucaci și B.Șt.Delavrancea, având ca secretar general pe N.Iorga. În acest fel, s-a ajuns la concluzia că o *unitate culturală* fără o *unitate politică* nu are nici o chezașie...

Într-un apel din 15 iunie 1915, semnat, printre alții, și de O. Goga, și publicat în ziarul „EPOCA”, condus de N. Filipescu, se afirma:

„*Ideea unității politice a neamului românesc, propagată de noi ani de-a rândul în zărele din Ardeal, ne călăuzește și acum, când credem că a sosit ceasul să se împlinescă visul atâtor generații. Această credință ne-a îndemnat să trecem munții ca să ne putem pune în serviciul operei de dezrobire a pământului care ne cheamă. Îndeplinim această datorie cu condeii până în clipa când conștiința țării ne va da prilejul să luăm arma în mână...*”

Alături de „Epoca” și „Tribuna”, „LUCEAFĂRUL”, bunăoară, polariza, de la începutul secolului, în jurul ideii de unitate națională, o seamă de publicații, istorici și scriitori, revista devenind „un simbol al unității românești” (N. Iorga). Între conștiințele epocii, luptând sub steagul bătăliei pentru *Marea Unire*, OCTAVIAN GOGA joacă un rol considerabil.

De la pamfletele „*Însemnările unui călător*” (1911) până la „*Strigăte în pustiu*” (1915), de la volumul „*Din umbra zidurilor*” (1913) până la „*Cântece fărâ țară*” (1916) spiritul lui Goga se dovedește de un militantism robust, tranșant, ațintit către steaua polară a idealului național. Poetul e, totodată, și un gazetar de fulminantă expresie politică, la gazeta „Țara”.

Îndemnul poetului sunt vii, urgente, protestatate și mesianice:

„*Acolo-n hora vijeliei crunte / E clocotul visării noastre sante! / Veniți, Români! Porniți-vă spre munte, / V-arată drumul morții din morminte. / Și nu uitați a veacurilor carte, / Veniți, veniți!... Căci adevăr zic vouă: / «Ori vă mutați hotarul mai departe, / Ori veți muri cu trupul frânt în două...»”*

(Latinitatea strigă din tranșee)

Un poem ca „*Treceți, batalioane române, Carpații!*” a devenit imnul mobilizator al epocii, pentru cei ce au reeditat drumul lui Mihai Viteazul în Transilvania!

Despre „*plebiscitul Ardealului*”, Goga va afirma: „*Adunarea de la Alba Iulia, ca și victoriile de la Mărăști*

și Mărășești, este unul din punctele culminante ale conștiinței cu care poporul nostru, în vâltoarea unei conflagrații universale, și-a afirmat misiunea sa istorică...”

Însăși poezia lui Goga, atât de organic legată de realitățile satului românesc ardelean și de idealurile naționale, „va amuți” după 1918, în mod semnificativ...

Înflăcărata oratorie parlamentară a lui Delavrancea pe tema problemei naționale și a chestiunii țărănești, a unității de neam, vibrează, de asemenea, profund în conștiința epocii. Autorul celebrului discurs „*Patrie și patriotism*” considera Carpații drept șira spinării a unei etnii întinse de o parte și de alta a lor... Este *ideea-forță* pe care o exprima, la 1867, Bogdan Petriceicu Hasdeu, entuziast luptător pentru unirea și consolidarea Principatelor, preconizând apoi unirea românilor de pe ambele versante ale Carpaților!

El vorbea de „UNIREA CEA MICĂ”, realizată deja între ambele țărături ale Milcovului, dar și de „UNIREA CEA MARE de realizat de acum înainte între toate părțile ce trebuie să se verse în oceanul românesc, între toate acordurile, fără care nu se poate armoniza hora noastră națională, între toate pietricelele, câte sunt necesare pentru a reconstitui anticul mozaic: DACIA LUI TRAIAN!”

Revistele lui B. P. Hasdeu („*Traian*”, „*Columna lui Traian*”, „*Noua Revistă Română*”) erau atât de preocupate de problemele transilvane, combatând dualismul austro-ungar și proslăvind mișcarea memorandistă. Hasdeu cultiva relații cordiale, chiar amicale cu mulți din marii cărturari de peste munți (Barițiu, Al. Papiu Ilarian, Iosif Vulcan).

Drumuri mai temeinice în Ardeal și Banat va face, însă, Nicolae Iorga, nu ca un turist avid de pitoresc, ci ca un savant meticolos, iscoditor, sistematizant (v. „*Neamul românesc din Ardeal și Țara Ungurească la 1906*”).

La Brașov, Sibiu, Alba-Iulia, în Țara Bârsei sau în Țara Oltului, în Ținutul Orăștiei sau în Țara Hațegului, în Banat sau în Apuseni – pretutindeni Iorga vede „urmele” și „însemnele” unei spiritualități străvechi și permanente, ale unei etnii, în ipostazele ei temporal-istorice. Toate informațiile ce le culege, fie că sunt de ordin geografic, istoric, etnografic sau antropologic, converg către ideea cardinală a *unității neamului românesc*.

Ca și Eminescu, Iorga va vedea în națiuni anume entități „organice” față de cele „artificiale” care sunt imperiile (v. prelegerile din „*Evoluția ideii de libertate*”).

Se cuvin amintite aici și operele sadoveniene, de mai târziu, despre locuri și oameni din Transilvania, dar mai ales povestirile sale despre moșii lui Horea și Avram Iancu...

Războiul și Unirea cea Mare, evenimente atât de organic legate între ele, au mobilizat, în ideea surselor de inspirație, nu numai o parte din conștiințele artistice ale epocii (Vlahuță, Coșbuc, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Șt. I. Nenițescu, Emil Isac, D. Nanu, V. Voiculescu, Liviu Rebreanu...), ba chiar un detașament de autori contemporani, hotărâți a lumina din unghiuri diferite semnificațiile majore și sensul cu valoare de simbol național al Marii Uniri.

Petru Vintilă, bunăoară, evocă în „*Prima oră a dimineții*” (o piesă ce face parte dintr-o mai amplă frescă istorică) mesajul memorandiștilor transmis din generație în generație, ca un legat spiritual, moral, istoric. Eroii săi (cei trei frați) se reîntâlnesc la Marea adunare din „Câmpul lui Horea” sub semnul unor convingeri comune și al unui asumant ideal național. E ceea ce va simți și Horațiu Apolzan din „*Duminica Mare*”, romanul lui Doru Munteanu. Într-un roman, tipărit nu de mult, semnat de Traian Olteanu („*Muntele și piatra*”) răzbate același eroism popular, dar și ideea de Unire, dimensiuni ce au animat epoca și momentul istoric. Însă, cel mai grav în registrul evocărilor istorice, se dovedește poetul Ioan Alexandru. Tema fundamentală a „*Imnurilor*” sale (ca și a eseurilor din „*Iubirea de patrie*”) rămâne glorificarea patriei, pe dimensiunile spiritualității, arhaicității și perenității matricei autohtone. Ca și impresionanta frescă realizată de scriitorul clujean Constantin Zărnescu, *Ziua Zilelor: 1 Decembrie 1918*, o amplă restituire a adevărului istoric, în registrul unei diegeze pline de poezie epică și de înțelesuri din cele mai profunde privind identitatea neamului românesc în contextul european al legitimității geo-istorice.

Un fel de „*fenomenologie a spiritualității românești*” (v. romanele lui Mihail Diaconescu) în registrul unor tulburătoare reverberații lirice.

1600, 1859 și 1918 constituie piatra triumfiulară, *cheia de boltă* a destinului românesc. E o creștere firească, o împlinire normală, o rotunjire legitimă a ceea ce azi numim *ireductibilul* național.

Ceea ce veacuri întregi a constituit o lăuntrică năzuință este azi, pentru eternitate, o certitudine și, deopotrivă, o mare iubire.

Vorba poetului Ion Mircea, de la Sibiu: „*Legea morală în noi / și Alba-Iulia deasupra noastră*.” (vol. „*Copacul cu 10.000 de imagini*”).

POEME

Virgil Carianopol

Ion Horea

Pentru mama

Tare necăjită ai fost mamă,
Iarna, vara, orice timp trecând,
Cât era de frig sau de căldură
Tot desculță te-am văzut umblând.

N-ai purtat o haină mai ca lumea,
O scurteică veche doar aveai,
Dar și pe aceea totdeauna
Doar la sărbători o îmbrăcai.

Ochii tăi ardeau ca două stele.
Le mai văd luminile și az’.
Boabe mari de lacrimi, ca jarul,
Le striveai cu mâna pe obraz.

Tot așa ai fost de când țin minte,
Pe picioare-ai mers la drum mereu.
Nici în car nu te sui ai, de teamă
Boilor să nu le fie greu.

Ce păcat că n-ai trăit, măicuță,
C-ai plecat fără de timp în lut.
Ce pantofi ți-aș fi adus acuma
Și ce haină azi ai fi avut !...

Zăpada mamei

De când mereu aleargă după treburi
Bătând pământul ce-i de cer și vis,
Atât cât umblă doar un an prin casă,
Putea, pe jos, s-ajungă la Paris.

În orice zi îi ninge-n păr întruna
O fulguială care-o tot albește
Și nicio vară, cât ar fi de caldă,
Zăpada asta nu i-o mai topește.

De când o știu se culcă cea din urmă,
Gătește, spală, sau țesând lumină,
Apucă-ncet de câte-o rază luna
Și o deșiră până ce-o termină.

Sfaturi de la mama

Mâna celei care ți-a dat viață,
Te-a crescut frumos, te-a făcut trunchi,
Mâna ce te-a legănat, copile,
N-o uita, sărut-o în genunchi.

Mâna bună care-ți pune masa,
Ce te spală, așteaptă s-o cînstești,
Să-ți ajuți măicuța la nevoie,
Este mâna sfântă, s-o iubești.

Mâinii care ți se-ntinde caldă,
Mâinii de prieten sau de frate,
Să-i răspunzi la fel cum ți se-ntinde,
Merită această bunătate.

Mâna care ți-a făcut un bine
S-o păstrezi în minte-n orice zi,
Este mâna dragostei de oameni
Ți s-a ținut de rău a te feri.

Mâinii însă care se ferește
Firul tău de gând să nu-l ascunzi,
Ești destul de mare, știi din viață
Cum este mai bine să-i răspunzi...

Puritate

Hermi-na-i doar un pic de viață,
Un giuvaer plin scânteii,
Trăiește-n nordul cel de gheață
Și-i prinsă pentru-argintul ei.

Ca s-o vâneze, vânătorii
Găsesc un golf de gheață-n jur
Și-i dau cu chinoroz pereții,

Știind cât ține ea la pur.

Hăițași cu glasul ca de fiară,
În aerul vibrând sonor,
O-mping apoi, strălucitoare,
Până ce intră-n golful lor.

Cu mușchi puternici, temerară,
Cu gheare tari, în teci adânci,
Hermi-na ar putea să sară,
Să fugă dincolo de stânci.

Decât să-și murdărească însă,
Cu negru, albul ei de har,
S-așează pe zăpadă strânsă
Și-așteaptă moartea ca pe-un dar.

E datul ei, îi scrie-n soartă,
Să dea cuvânt la veșnicii:
Mai bine să lucească moartă
Decât murdară printre vii.

Din viață de Virgil Carianopol lui Gh. Bulgar

Mi-a batut în poarta Fericirea
Si intrând în curte m-a strigat.
Eram dus alături cu iubirea.
A-nchis poarta iute si-a plecat.

Mi-a batut de-asemeni Bucuria.
A intrat, a stat sub pomii goi.
N-a vazut pe nimeni sa-i vorbeasca
Si-a plecat grabita înapoi.

Într-o seara, luminând pe strada,
Mi-a batut si Steaua mea — de sus
Tot asa, eram plecat aproape,
Si-a strâns fusta-n mâna si s-a dus.

Mi-a batut în poarta si Necazul.
Eram dus departe. Linistit,
S-a întins pe tolul de la usa
Si m-a asteptat pâna-am venit.

Contraste

Sunt bucurii care-ntristeaza,
Sunt intristari ce fericesc,
Sunt zile fara de lumina
Si nopti adanci ce stralucesc.

Sunt adevaruri ce doboara
Si sunt minciuni care ridica,
Sunt imparati, atotputernici
Ce in sa tremura de frica.

Sunt vietii ce-au stralucit in viata,
Dar cand s-au stins parca n-au fost,
Palate care nu pot tine
Cat o cocioaba adapost.

Sunt oameni albi pe dinafara,
Dar negri in adancul lor
Si negri in afara, negri,
Da-n ei de-un alb stralucitor.

Sunt dulciuri ce-amarasc ca fierea,
Dar si amaruri ce-ndulcesc
Sunt nedreptati care indreapta,
Dreptati care nedreptatesc.

Sunt multe contradictii, multe:
Sunt uri adanci ce nasc iubiri,
Sunt suferinti ce-aduc lumina
Si fericiri nefericiri!...

Psalm

Tu, veșnicii. Eu, nici măcar o cli-pă.

Tu, din azur. Eu, lutul și scuipatul.
Tu, peste tot. Eu, cât cuprinde pa-tul

Apoi, întunecime și risipă.

Așa mă porți de-a lungul și de-a latul

De când a fost și m-ai făcut în pri-pă

Să fiu când vin în lume cel ce țipă,
Să-ți las când plec doar șoapta și oftatul.

Tu m-ai făcut ușor, din întâmpla-re,

Povești într-o grădină oarecare.

Eu să te fac e greu și nu mai birui.

Tu ești Cuvântul. Eu, nici înțele-sul.

Sămânță, Tu. Eu, nici măcar cu-lesul.

Al tău e tot. Al meu, doar cimiti-ru-i.

Sonet

Cu mine-ncepe totul și se găță
Atâta-mi este drumul hotărât
Pe care-am tot suit și-am coborât
Din totdeauna către niciodată.

Nici lăudat nici foarte ocărât,
Din lumea mai de rând ori mai ciudată

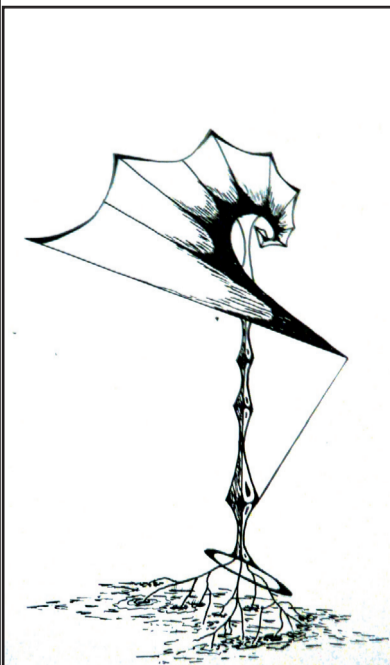
Adeseori mă-ntorc așa deodată
Ca un lunatic, pe la noi, pe rât

Și parcă mai grăbit și mai aproape
De timpul care stă să mă îngroape
Îl însoțesc pe cel ce nu mai sânt

Și-aud cum vin pe alte drumuri alții

Și-i văd în tremur, plopii mei, în-alții,

Ci eu rămân să fiu pământ, pă-mânt...

Eșantioane poetice ...

(urmare dn pag. 2)

12. Vasile PONEA este binecunoscut, ca poet și inginer proiectant în domeniul energetic. Poezia lui este creată în spiritul politehnicii ver-sului clasic și modern. În „Eroii odihnesc în altar” are mai multe ecouri sau reverberații moldave decât oltene, intensificate, evident autobiografic. În „Intersecții”, poetul se definește ca ființă în care „se-ntretaie” drumuri, spații, spre a se reflecta în fântâna „dornică de izvoare”.

13. Ion POPESCU – Brădiceni este cum trebuie să fie: universitar, în hermeneutică, teorie și critică literară, autentic în poezie. N-am scris cât și cum ar merita despre opera lui, voluminoasă cantitativ și valoroasă calitativ, decât la debu-tul editorial cu cartea „Extazul păsărilor de rouă”, din anul 1986. Acum, la exact un sfert de secol, prezint telegrafic poezia „Zei lui Brâncuși”. E, simultan, artă poetică și odă cu invocație divină, imanentă artelor.

14. Tot un universitar veritabil este și Lazăr POPESCU, „un scriitor total” (Steinhardt), ca poet, prozator, dramaturg, teoretician, critic și istoric literar, prin amplitudine și profunzime. La-zăr POPESCU s-a afirmat și s-a menținut matur, în toate genurile literare pe care le-a reprezentat. Receptez de data asta un poem, cu titlu aparent și ingenios epic: „poveste despre fata din nord”. Fata/iubita e, ca la lona Enigel, din capodopera baladescă barbiliană, atrasă irezistibil de mediul solar mediteranean. Poetul are un rol dublu: me-nestrel și riga Crypto, potrivit unei hermeneutici, deloc hazardate.

15. Pentru criticul Gheorghe GRIGURCU, poetul Spiridon POPESCU era „haiduc bacovi-an”, iar pentru Lazăr POPESCU devenea „haiduc arghezian”. În limbaj matematic, cred că putem ajunge la expresia factor comun: „haiduc”, în pa-ranteză, bacovian plus arghezian. În poezia „Stau undeva”, Spiridon POPESCU se situează, progra-matic brâncușian, „între sărut și piatră”, în aspira-ția sa la „Zenitul” romboidal al infinitului.

16. Octogenar, din ianuarie 2011, teleormă-aneanul Florian SAIIOC merită un loc mai sigur în peisajul poeziei noastre din ultimele șase decenii. Totdeauna, în comunism și în tranziție, s-a afir-mat ca un poet insurgent, viguros și ancorat într-un rebel/existent politic, moral și artistic ostil. Opera lui, durabilă, are și o dimensiune psalmică, precum aceea religioasă din poezia „Piatră”.

17. Cu o dedicație „fiului” și cu un motto din Gaston Bachelard deschide Viorel SURDOIU volumul de debut editorial „Contextul desprinde-rii de haos”, un titlu entropic, impus de tentativa poetului de a diminua și eluda obscuritatea din gândire, sensibilitate și limbaj.

18. În versuri libere, moderne Nina VOI-CULESCU pare a fi adepta devizei *Ut sculptura poesis*, idolatrizând piatra, marmura, dalta, pasă-rea și zborul din universul brâncușian.

19. Cealaltă poeză VOICULESCU, Cla-udia, nu acceptă omonimia de viziune, prozodie și stil, cu Nina. E mai aproape de prezent, cita-dinizează simbolist-bacovian, în versuri clasice, muzicalizând în ritmuri iambice

Ion Trancău

POEME

Florea Miu

Gândul din zid

Orașul de piatră aruncat între zaruri,
portarul cu două inele de ceară pe deget,
directorii, apa închisă și timpul
care nu se ridică să meargă
în vârful picioarelor, când trece doar umbra
unei bufnițe albe cu stele în ochi.
Din zid, unde sunt, mă întreb dacă spaima
de porțile încă deschise
mai poate striga.

Puțină dezordine

Totul (ca și cum aș spune: nimic) aruncat la-ntâmplare
pe o linie moartă (definitiv, aș vrea să exclam),
popas lângă trepidul cu aforisme înghețate în mers,
grupa „seniori” retrasă într-o parte a sălii, de unde
vine un miros de uitare beteagă,
cerul, invitat de onoare
și mulți cimpanzei strecurați pe sub epiderme gin-
gașe;
timpul dormea decupat într-un splendid cristal!
S-ar cuveni, presupun, să amintesc despre mine,
dar eu, din păcate, figurez printre piese de rând
pe care atleții frigului le aruncă visând
în cealaltă secțiune a zării.

Dacă...

Dacă eu nu port ham, își zicea
acrobatul, dacă nu mă furnică
respirația celor o mie de măști
uniform așezate în băncile negre,
dacă mă sprijin pe aer și aerul acesta se rupe,
dacă privirea mea dinăuntru nu se desface la timp,
dacă, zărindu-mi absența, îmi vine să plâng, dacă
zidul
îmi pleacă din față și rămân suspendat
de propriile-mi lacrimi!
Cum poți să crezi în mine, prietene cu ochelari de
zăpadă,
mi-am uitat în culise chipul – du-te și vezi
cum se sfâșie între ele visele obosite, cum cerul
pe jumătate uscat își smulge-ntrebările
și le aruncă în somn!

Pentru o mână de zbor

Ce traume! Ce vis! Intrăm în păsări
ca în colivii cu geamuri albastre.
Ziua coboară în ochii fantomelor fără plâns,
vine un călător cu iarba-n spinare...
Ce vânt! Ducă-se și setea-n pustiu, și foamea aceas-
ta: abisul
dintr-o haină uitată în frig! Pentru o mână de zbor
cheltuiesc tăcerea, sângele meu îngropat în zăpezi.
Lasă, prietene, se-aude un cântec dincolo, între nori;
zgâlțâie semnele să nu adoarmă, pune-Ți Luna sub
cap,
cerul așază-l în lacrimă – cum îmi șade
cu zăbrele în dreptul cuvintelor?

Ochiul absenței

Călătorim în vagoane de îngeri căpușite cu smoală.
Se-aude petrolul pulsând în statui obosite.
Venus își curăță trupul de rouă
în tangoul mașinii
Fântânile sunt dirijate prin semafoare
spre gurile cailor orbi.
Mi-am săpat o peșteră într-un vis:
mă luați drept literă și scrieți cu mine,
după care sunt șters (adică se cerne
peste mine un alb sufocant).
Prietenul mă primește într-o casă pustie
și-mi dă să gust din silabele lui – pot să jur
că avea jumătate din privirile mele
frumos îngropate într-o bibliotecă superbă
de jad.

INTERVIU CU DIONISIE VIRCU

"N-am vrut să fac serviciu în teatru, am căutat să fiu creator"

George Drăghescu

R: **Domnule Dionisie Vitcu**, credeți că în mese-
ria dumneavoastră mai există valențe pe care nu le
cunoașteți?

D.V.: Mă bate gândul că la această întrebare ar
trebui să răspundă un *teatrator* care se iubește pe El
prin Teatru și nu Teatrul prin el, dar, dacă m-ați între-
bat... nici nu știți cât de multe știu că nu le cunosc...
mă rog, „cu muncă și cu răbdare poți face cât unul
mare!”... M-am gândit la multe, dar n-am aflat, am
căutat multe și-am întâlnit altceva, și-am fost necăjit.

Sunt și vinovat, n-am vrut să fac *serviciu* în Tea-
tru, am căutat să fiu creator, n-am făcut *compromi-
suri*. Și totuși, în Teatru nu faci numai ce-ți place ca
actor, faci și *ce trebuie*. Asta uneori. Dacă ai neșansa
să cazi în brațele unor *desculți* să-ți inoculeze valen-
țele „culturii” lor, poți să devii *regizor*, și-atunci altă
faină se macină la moară.

R: 2. Ce trebuie să facă un actor, să nu cadă în
rutină?

D.V.: Să ia *lucrul* de la capăt de fiecare dată, mai
ales după succes. Să-l uite, după căderea Cortinei, și
să-și recitească rolul cu creionul în mână! Să fie har-
nic, riguros, modest și mândru că profesează o artă
care n-o poate face orice civil. Iar cei ce se vîră în
tagma noastră, *fără chemare*, sunt niște nenorociți
care devin șefi peste noi!

R: V-au stimulat călătoriile în viața dumneavoaș-
tră de actor?

D.V.: Adevărat, călătoriile pot stimula viața unui
artist (scriitor, pictor, muzician, actor...), în măsura
în care nu trece prin lume ca un cal pe câmpul de
luptă. Artistul – actor, are o sensibilitate vizuală și
afectivă care-i îmbogățește arsenalul folosit în cre-
ația scenică. Numai că, mă pot lăuda, că am călăto-
rit în „băile mulțimii” din țara noastră mai mult și
mai mult. Cunosc lumea satului și mirabila *sămân-
ță* a spațiului mioritic, eroii *lucrărilor* mele scenice
au fost înnobilați cu trăsături specifice locului natal,
poate de aceea am fost caracterizat de cineva actor
autohton.

Pe scurt, da, am fost stimulat.

R: Vă pasă de critică?

D.V.: Da. Îmi place critica obiectivă dacă e lau-
dativă (Aceasta o știu toți actorii care au trecut prin
Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, de la artistul
cărturar Prof.univ.dr. Alexandru Lazăr).

R: Ați avut experiențe mistice?

D.V.: Da, dar nu fabuloase. Am învățat din copilă-
rie, din moși strămoși, că Dumnezeu dă, da-n traistă
nu pune – și n-am forțat destinul, „am lăsat lucrurile
să-și meargă mersul lor.” Am crezut și nu am cerce-
tat.

Când am început lucrul mi-am făcut cruce și-am
zis Doamne-ajută, când am isprăvit, mi-am făcut cru-
ce și-am zis *mulțamesc* Doamne și iartă-mă că sunt
păcătos. Știu de la Caragiale că actorul – artist are pe
dracul în el și vorbirea lui în SCENĂ este *ondulată*.

M-am simțit de fiecare dată iertat și dacă m-aș
uita peste umăr la cei pe care i-am întrupat cu chip și
asemănarea ființei mele, mulți dintre ei au rămas cu
o aură luminoasă; oare asta nu poate fi o experiență
mistică? Este adevărat că mie nu mi s-a arătat sfântu’
ca lui Petru Lupu, dar orișicât...

R: „În cazul poeziei se întâmplă ca un vers să
scoată la iveală un spațiu uriaș, dincolo de sensul
cuprins în cuvinte. Pentru mine, poezia se găsește
într-un spațiu vast, înfășurat în aer. ȘI mereu exprimă
mai mult, pune mai multe în mișcare, decât o spun
nemijlocit cuvintele”, afirmă un important actor de
teatru și de film din spațiul de limbă germană, Bruno
Granz.

Domnule Dionisie Vitcu, ce rol joacă poezia în
viața dumneavoastră?

D.V.: Sunt tentat să vă răspuns ca din Caragiale
(tot vorbim despre teatru). Poezia în viața mea *joacă
un rol mare Dom’le!*

Am întâlnit *actori – teatratori* a căror viață artis-
tică și civilă e lipsită cu desăvârșire de poezie. Nu
au poezie, n-o citesc și n-o recită. E inadmisibil ca
un Actor să nu aibă repertoriul personal, cu poezii și
monoloage care să-l reprezinte!

Poezia face parte din viața mea, din starea noastră
scenică, nu, și nu numai!

Așa cum Bruno Granz mărturisește revelația ce o
are la descoperirea unui vers mirific ce dă aură poe-
ziei. Tot așa poți spune de Actorul – poet, cu inteli-
gență scenică, cultivat și instruit, că dă actului teatral
noblețea și ținuta ce ne-o poate da teatratorul, râșnița
de texte, protejat de managerul său.

R: Ce maeștri ați avut?

D.V.: Am fost norocos. Am beneficiat de pedago-
gia celor mai mari artiști – profesori care au făcut
școală în anii 60-70 din secolul trecut.

Am intrat în „Institutul de Artă teatrală și Cine-
matografică I.L. Caragiale” cu o singură poezie și cu
un exercițiu de improvizație! Voi povesti aventura
într-o carte de amintiri pe care o pregătesc.

Au contribuit direct și nemijlocit la formarea
mea artistică marii și de neînlocuit Artiștii Ion Co-
jar, Radu Penciulescu, Lucian Giurchescu, Cornel
Todea, Gabriel Negoii... cărora le port adânc respect
și pioasă recunoștință. M-am bucurat de aprecierea
unor mari personalități ale Teatrului românesc și-i
port în suflet și-mi păstrez în arhivă documente pre-
țioase ale Doamnei Marietta Sadova, Gr. Vasiliu Bir-
lic, Valentin Silvestru...

Năstrușnicii

- Concretul util, deși taină nedeslușită e Întruparea.
- Zodiac: prin el bietul om e prins în șah, chiar și când îi e pe plac.
- Strada: zona în care se-ntretaie destine, în devălmășie.
- Necesitate: tinerii trebuie să învețe mult, iar bătrânii ... să îmbătrânească frumos.
- Rostul meu este să rostuiesc o rostuire mai de mult rostuită în rostuire.
- Permanent timpul meu haotic trece umil în timpul cosmic.
- Am întâlnit un egoist feroce, își făcea ordine în sine, fără a se infatua.
- Unii sunt triști prin veselia lor. Paradoxal își exprimă durerea prin glume.
- Stagnând în strălucirea fadă a dezordinei, nimic nu vom crea, doar ne vom lamenta.
- Miracolul pretinde rezonanță pentru a-l percepe.
- Sunt conștient de inconștientul meu a multe cunoscător și simțitor, dar nu-l pot domestici.
- Simt spațiul cufundat în timp și timpul dilatat în spațiu.
- Omul – suprema metaforă a lui Dumnezeu, prin care se realizează misterul (miracolul).
- Sărăcia în boemie nu e tot una cu boemia în bogăție.

V. P.

POEME

Mircea Bârsilă

- n. 19 octombrie 1952, Broșteni, Mehedinți
 - profesor
 - debutează în presă, în 1972, „Flamura” Reșița
 - fără volum

Volume: *Obrazul celălalt al lumii* (1982); *Argint galben* (1988); *Scutul lui Perseu* (1993); *Fecioara divină și cerbul* (1999); *O linie aproape neagră – Une ligne presque noir* (2000); *Acordeonul soarelui* (2001); *lecturi* (2001); *Anotimpurile unui cătun* (2003).

O duminică frumoasă din Bărăgan
 spre sfârșitul apăsător al zilei
 în vreme ce țarcovnicul trage clopotul de Sf. Nicolae
 care stă lângă el cu fața în altă parte,
 una din multele gări
 în care singurătatea îmi face din mână
 ea însăși, singurătatea, o gară
 de unde nici o plecare nu înseamnă o pasăre
 și nici o sosire
 o dimineață în care mă trezesc iar cu regretul
 că în liceu nu m-am silit să învăț la chimie sau
 la algebră
 Într-un sat din Bărăgan
 chiriaș într-o cameră cu intrare separată
 și în propriul meu trup cu care m-am obișnuit
 asemenea căprioarelor cu cabanele de vânători
 un obiect în mâinile cumpărătorilor lipsiți de finețe
 și printre ei și profesoara de limba română în
 vârstă
 de 26 de ani din satul vecin
 ce crede că iluziile sunt protectoare
 (întrețin dezinvoltura și o fac să pară obișnuită)
 cu aere încă de studentă
 și pletele ei fără sfârșit
 care mă fac să o chem în ajutor.
 Ambele capete ale singurătății
 sunt niște bolovani vechi de biserică.

Ce târziu

La lumina femeilor tinere și a trandafirilor
 prin tine mă uit la cea care erai mamă
 ca printr-un ou la bănuțul de ceață
 degeaba îți faci din pensie aripi
 încă mai ai nevoie de sapă
 așa cum aveai nevoie de mine
 în ziua în care ne spălai rufele
 „aruncă la orătănii spice – ziceai –

nu vezi că dau oarbe, ține de albie să nu se verse
 leșia”

și așa mai departe
 trebuia să întrețin focul, să le fac lături porcilor,
 eram important ca lumina din tindă
 când le arătai vecinelor rochia adusă de fratele
 mai mare
 al tatei de la oraș. Ce târziu
 am înțeles că pentru tine o rochie mai scumpă de
 un pol metru
 nu poate trăi decât în ladă
 chinându-se cot la cot cu rochia de mireasă
 împotriva naftalinei și a întunericului;
 la lumina femeilor tinere și a trandafirilor
 îmi amintesc cum umblai pe lângă oala pusă la
 fiert
 ca și cum ai fi fost într-o rochie nouă-nouă
 îmi amintesc de ulciorul înfundat toată vara cu
 frunze
 ca de o rană
 și nodul cum mi se urcă la nesfârșire în gât
 este asemenea uliului sfâșiindu-și în măracini
 umbra.

Se duce iubita

Se duce iubita să facă piața
 și când se întoarce nu o mai recunosc de bătrână
 și până mai schimbăm câteva vorbe
 șenilele ierbii trec peste noi
 Numai luna iubito care ne va căuta
 ca o lanternă, milioane de ani, printre nori umbrele
 numai ea poate ocoli timpul
 și asta nu este chiar așa de ușor de suportat
 un tablou învechit din bucătărie
 sau o dorință irealizabilă, de pildă
 să-mi fac o vestă
 din mătasea pe care este pictat cerul
 și frunzișul cuceritor al copacilor –
 până și calul odihnindu-se dărâmat de muncă
 privește nostalgic trecerea ei
 îmbujorată de fiori asemănători cu aceia
 pe care-i simt femeile când se spală în grajd
 sub privirile ca într-un rit primejdios ale vitelor.

În urma mea

Freamătă trist copacii în urma mea
 și buruienile din straturile cu ceapă
 ceea ce nu poate rămâne fără efect
 asupra sistemului meu nervos
 de o finețe care face din mine o zi cu vânt puternic
 asta presupunând un suflet niciodată în largul
 său
 niciodată o stea care se crede în cer
 și desigur în fiecare zi sentimentul
 că orologiul vieții s-a pornit abia adineauri
 în timp ce-i spuneam săru’mana realității
 la fel ca paznicului de semnături în copilărie
 când apăreau întâii porumbi buni de fiert
 și trebuia să-l fac să nu mă controleze în traista
 cu buruieni pentru porc
 culese din lanul de la marginea satului.
 Realitatea, străveche pedeapsă,
 mereu și mereu ca o dădacă îndărătul meu
 făcându-mă să par aproape cretin
 și-i mai spun și săru’mana
 cu cele o mie de voci ale sale
 cu imboldurile ei în permanență noi și
 imprevizibile
 la care se adaugă visele tulburi cu morți,
 luându-mi absolut totul
 și aripile cu care îmi acopăr ochii
 și repetatele surâsuri ale tale iubito,

din care aş putea face piatră cu piatră un baraj
 să nu mai curgem la vale.

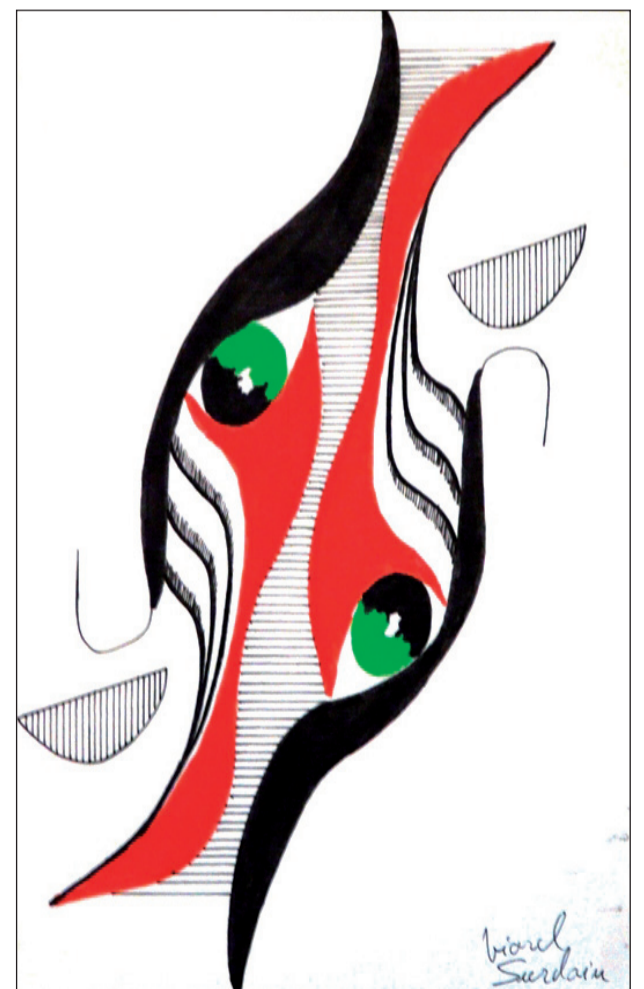
Mama

Mama îndreptându-se spre casă agale, încruntată
 și în urma ei tata beat
 cu un pahar plin cu vin în mână
 oferindu-i-l insistent spre a îndupleca-o
 o amintire de care încerc în zadar să fug
 unui fir de palimariță prins în roata carului
 de câte ori ajunge sus
 îi simte mirosul
 mama îndreptându-se către casă
 ca un animal care trage după el o capcană

Fă

Cine ți-a luat ție, fă,
 bicicleta galbină
 Cine ți-a tăiat, fă, via
 și ți-a văruiat casa la Paști și bucătăria
 Pentru cine, fă, miroși a călăpăr
 și te speli cu apă de rouă pe păr
 De dragul cui te scoli cu noaptea în cap, fă,
 să măhuri peste tot ca fetele mari și să
 te cerți cu cocoșii și cu zoritul
 că prea devreme ți-au alungat iubitul
 Atunci de ce, fă, vasăzică
 faci și pentru alții lampa mică
 Nu mai fi, fă, din milă sau dacă nu din rușine
 și zeamă de cucută și miere de albine
 și aerul pe care îl clatin cu umbra și care
 face din mine din când în când o ninsoare,
 fă,
 literă de văduvă.

Un fluture scobește lumina îngropată în lampă
 între noi melancolia sună ca un clopot
 glasul ei este totuna cu razele lunii
 gândurile mă așteaptă culcate pe iarbă
 O, vară, anotimp mătăsoș nedesăvârșit
 trandafirii își lasă pietrelor glasul
 luncile intră și ies din pupilele sălciilor
 bărbatul din mine este un relief părăsit.

Fericirea de a fi condamnat de confracți

Al. Florin ȚENE

Mai întotdeauna la români s-au adevărit, de-a lungul istoriei, apoftegmele „Să moară și capra vecinului” sau „Nimeni nu este profet în țara lui”. În acest sens Panait Istrati spunea: „Câtă vreme un secret e ferecat în tine, e robul tău. Cum l-ai spus altuia ești tu robul lui!”. Condițiile istorice au impus și trădarea din partea confracților, precum Iuda a făcut-o cu Iisus, intelectualul devenind robul secretului.

După ocuparea României de către armata sovietică(rusă) și impunerea cu forța a unui regim de sorginte comunistă a început prigoana împotriva intelectualilor și a tuturor persoanelor, indiferent din ce clasă socială făceau parte, ale căror idei și manifestări erau suspectate că ar fi împotriva noului regim. Un rol important în arestarea și închiderea acestora l-au avut „iudele” din preajma celor ce se opuneau regimului și care aveau alte idei decât cele marxist-leniniste. Aceștia erau cunoscuți, chiar așa ziși prieteni ai celor anchetați și întemnițați în gherlele morții. Fără sprijinul acestor cunoscuți și „prieteni” sau confracți mâna lungă a securității nu ajungea la victime.

Exemple sunt destule!

Scriitorul Marcel Petrișor a vorbit în redacția „Teatru”, în 1957, că urmează mișcări studentești și unul din confracți l-a turnat la Securitate, iar Ștefan Aug. Doinaș a fost arestat pentru omisiune de denunț, făcând un an de închisoare.

Paul Goma a fost condamnat la 2 ani de închisoare și cinci de deportare în Bărăgan pentru că la un seminar la Școala de Literatură a citit un fragment de roman în care critica regimul comunist. Cineva din colegii săi prezent la seminarul de creație l-a turnat.

Ion Caraion, după ce iese din închisoare în 1955, întocmește o listă de scriitori care aveau nevoie de sprijinul din Vest, această listă este văzută de un confrate în 1958 și îl reclamă la securitate. În urma acestui denunț este condamnat la moarte pentru „uneltire împotriva orânduirii legale”. I se comută pedeapsa în detenție pe viață și în 1964 este grațiat.

Alice Voinescu (1885-1961) a fost arestată în 1951 pentru conferințele ce le ținea în clandestinitate organizate de Petru Manoliu. Așa ca cei amintiți mai înainte și aceasta au fost turnați de unul din confracți care participa la aceste întâlniri. Același lucru i s-a întâmplat poetului Constant Tonegaru (mort 1952), fiind arestat și condamnat.

Interesant este cazul lui Petre Pandrea (1968) care, fiind disident de stânga, îi critică pe comuniștii români, astfel este arestat, anchetat brutal de securitate și închis.

Zeci de scriitori au suferit pentru ideile lor în timpul terorii comuniste. Activiștii de partid, unii proveniți din breasla scriitoricească (A. Toma, Sorin Toma, M. Beniuc, Z. Stancu, etc.), au „pus umărul” la impunerea realismului socialist în literatură și în general în cultura românească. Urmare acestui fapt, scriitorii care nu s-au aliniat acestei doctrine au suferit rigorile legilor, fiind anchetați de securitate, bătuți, schingiuiți și apoi închiși. Unii din ei murind între zidurile închisorilor de la Sighet, Gherla, Pitești, Malmezon, etc.

„Cine nu este cu noi, este împotriva noastră”

Exista pe atunci o lozincă promovată de activiștii de partid cu veleități scriitoricești: „Cine nu este cu noi, este împotriva noastră”. În baza acesteia au fost arestați sute de scriitori, printre care: Traian Brăileanu, Gane, Ion Petrovici, Radu Gyr,

Anton Dumitriu, Sandu Lieblich, Sandu Tudor, George Marcu, Tudor Popescu, Dumitru Borșa, Paul Sterian, Fane Vlădoiu, Popescu-Prundeni, Al. Mironescu, Radu Budișteanu, Nichifor Crainic, V. Voiculescu, Mircea Vulcănescu, Ion Caraion, Nicolae Balotă, Adrian Marino, I.D. Sîrbu, Ștefan Augustin Doinaș, Leonid Dimov, Petre Țuțea, Petru Pandrea și mulți, mulți alții.

Un caz aparte, asemeni lui Iuda, este al episcopului Antim de Buzău care i-a trădat și predat miliției și securității pe cei adăpostiți în Mănăstirea Vladimirești-Ploscuțeni care luptau împotriva puterii rusești instalate în România, grup format din foști ofițeri din Armata Română, intelectuali și călugări.

Cristian Tudor Popescu în cartea sa „Timp mort”, apărută la editura Polirom, 1998, p.11-16, în contextual celor afirmate de mine, numește pe Sadoveanu, Arghezi și G.Călinescu „mari ticăloși”, fiindcă au făcut pactul cu organele comuniste, însă îi numește și „mari scriitori”. Trebuie amintit că în timpul când M. Sadoveanu a fost președintele Marii Adunări Naționale a refuzat să comute pedeapsa cu moartea a unui țaran care nu dorea să se înscrie în colectivă. Urmare acestui fapt, bietul om a fost executat.

Un alt caz al trădării din partea confracților este cel al lui Lucian Blaga. Chiar asistentul lui l-a trădat și a susținut să fie exclus de la catedra pe care o avea la universitatea clujeană.

Plagiatul, pirateria intelectuală și condamnările pe nedrept

Condamnări pe nedrept, privind plagiatul, au fost făcute la adresa multor scriitori din literatura română. Situație pe care o includ tot în contextual trădării, având în vedere că timpul și-a spus cuvântul constatându-se că aceste „condamnări” nu s-au confirmat. Ele fiind făcute din alte cauze și motive. Printre acestea fiind invidia, dorința de notorietate prin atac la o mare personalitate. Acești denigratori au crezut că lovind în confrate și dând din coate poate să ajungă în fruntea breaslei.

Nicolae Bălcescu în „Românii sub Mihai Voievod Viteazul” a urmat, prin plagiere, firul povestirii lui Florian Aaron.

Al. Dobrescu susține în „Pirateria intelectuală” că Letopisețul de la Putna a fost plagiat, același lucru scrie și despre Nicolae Milescu, însă Daniela Dumbravă în „România Literară” Nr. 41 îl combate spunând că: „Nicolae Milescu nu a plagiat...”, iar Ioan Simuț vine cu argumente în apărarea Letopisețului, arătând că „acesta a fost inspirat din povestiri fără autori ce circulau ca folclor... deci nu este un plagiat”. Același autor spune că dascălii de manuale și cursuri universitare: P.T. Cernătescu, latinistul N. Quintescu, Titu Maiorescu, în „Cursul de logică”, prelund pasaje întregi din Vischer, Eminescu, Caragiale și alții ar fi plagiat din plin.

Al. Grama în 1891, la numai 3 ani de la moartea lui Eminescu, publică o broșură „M. Eminescu. Studiu critic” unde poetul național este acuzat de plagiat. Doar Al. Macedonski a jubilat și l-a felicitat pe autor!

În 1901, în două articole consecutive publicate în „Revista literară” și semnate cu pseudonimul CAION, adevăratul nume de „confrate” fiind C.Al. Ionescu, îl acuză de plagiat pe Ion Luca Caragiale în „Năpasta”. Acuzație dovedită, ulterior, ca fiind nefondată. Tot în același an, Demostene Russo publică o serie de articole în care argumentează faptul că „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” sunt plagiate.

Mai târziu, Cezar Petrescu este acuzat că a plagiat din Maupassant în revista „Lupta”, 3, nr. 853 din 14 oct.1924, p.2, tot de către un „confrate”, pe nume Romulus Dianu, și că în „București, orașul pătimirilor” ar fi „luat” din „Istoria Bucureștilor” de Ionescu-Gion.

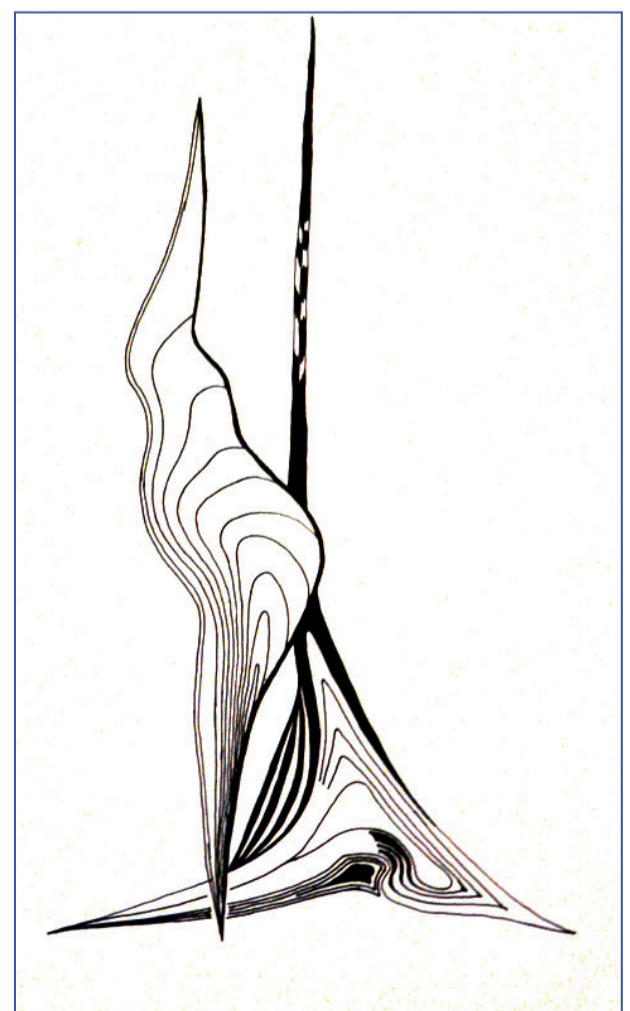
Aproape de noi... Mircea Cărtărescu este acuzat în „Săptămâna” din 1981, tot de un „confrate” care făcuse pactul cu Securitatea, că ar fi plagiat în „Levantul”!

Chiar eu am fost acuzat de plagiat în romanul „Insula viscolului” în care am înserat, ca intertextualitate, cu ghilimelele de rigoare, o povestire despre care personajul meu spunea că o citise într-o carte, a unei scriitoare necunoscute. Motivul fiind răzbunarea pentru un articol publicat în presă în care arătam: că o parte din scriitorii clujeni care au lucrat în sistemul propagandei de partid (ziare, reviste, edituri, teatru...) au colaborat cu securitatea ceaușistă. Dădeam și nume, acestea ulterior m-au acuzat de plagiat.

Unii exegeți ai literaturii universale, chiar și de la noi, susțin că dacă opera rezultată dintr-un așa zis plagiat este net superioară față de cea de la care s-a „inspirat”, acest act este în folosul literaturii și culturii în general. Georges Maurevert în „Cartea plagiatorilor” arată cazuri celebre care s-au folosit de acest mijloc, cum ar fi: Dante, Voltaire, Milton, Shakespeare, Diderot, Stendhal și mulți alții.

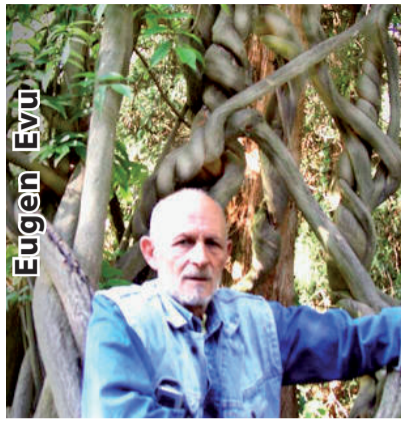
„Poți cere unui virus să iubească alt virus?”

Așa cum spuneam la început, „fericirea” ne vine de la „confracți”, aceasta datorită unor minori scriitori. Vorba aceea: „Ferește-mă Doamne de prieteni, că de dușmani am eu grijă”. În acest context se pune întrebarea cu un gust amar: „Cine mai spală de noroiul aruncat în marile noastre personalități?” Datorită acestui „noroi” denigratorii au rămas cu numele în istorie. Vorba lui Cioran: „A-ți iubi aproapele este un lucru de neconceput. Poți cere unui virus să iubească alt virus?”, sau: „Cei vechi au avut muzica prin care se clădeau de la sine zidurile Tebei, modernii au născocit pe aceea care ar fi în stare să dărâme piramidele...” spunea N.Iorga.

POEME

Eugen Evu

Imn către Adayon

Exagerezi Adayon – moartea nu cântă. Sâni tîi alăptează iluzii. Nu de goliciunea vizibilă teme-te, ci de groapa de înger. Adayon, eu eram levitația, eu închid ochii să văd nirvana mica nemurire a clipei. Intră în rezonanță cu livezile Domnului lasă-te dusă desculță prin roua Edenului dacă ochelarii se sparg pisează-le dioptriile mărunț și învață să pictezi cu ele icoane cu fecioare adormite pentru înșămânțare și înviere din vii.

Avamaria

Timp din mine rupt a se-ntoarce cu aur înghețat al avarelor Parce. Cum acest licurici pui de stea în lacrima mea, în palma mea. Suntem semințele timpului lor o cuget al meu, vânător ca umbra norilor, Învinuirea cea mare vine cu iarba, o seceră vântul, o arde poezia în transfigurare Avamaria e însuși CUVÂNTUL!

Lupta cu memoria freatică

Îngerul acela neomenesc nu-mi vorbea, ordin da, porunca. Îngerul avea umbră și umbra aceea de fapt îmi striga: îngHITE această carte, fiule, și fără cuvânt adevăr îți voi da. Nu l-am primit, el prin vis mă lovea și din genunchi m-am uitat steaua mea surâdea. Îngerul gelos, umbra lui mă lovi, repetat mă lovea: eu sunt îngerul, îngHITE cartea, memoria mea! - Îngere, ba! Ba! am strigat și strigătul meu cântec se făcu și cu Înger căzut se lupta - „Eu îmi sunt îngerul, nu ești tu îngerul, umbra cu solzi înghimpată, ho-ha!” A urlat înfierat

și umbra lui mă lovea sălbatic și ritmic sub coaste lovea inima îmi mușca. gând călător îmi ardea - „Sălbăticiune!”-mi urla inuman și mă lovea... Tatăl și Mama și frații și fiii și încă ceva. Cineva se mai rugau a uita... Uneori îngerul parcă nu mai era.

Luna pienna

Înnoptez, răsărind din metatext iese-n purpură Luna.

Jocul Poeziei

Călare pe umbre lungi, moarte, nu ne mai ajungi sau îți răzi, moarte, de cine că visăm văzând prin tine? Și din salt în ceea parte ne ferim intrând în carte: adumbrită, răsfoiești dar citind, proasto, povești! Vezi? Noi suntem, tu nu ești.

Balada la Kogaion

Pe drumuri vechi, bătrâne pietre tac Ca scrieri primitive-n val de veac

Sfărmate urne vântul le sărută ... Fântâna s-a surpat de vânt băută .

Acolo un copil desculț, cândva, A învățat sărutul prin a bea

Cum, mai târziu, din dulce mâna ta Cum mai târziu din dulce mâna ta...

Prin vrana de ulcior sonor din lut Cu-ntredeschise buze un sărut ...

Să iarăși văd, când ochii mi-i închid, Cuvânt Desculț prin Raiul de sub gând

Semantica celestelor libații Cu fruntea-ngenunchind boltite spații

Eheu! Au răgușit strigând năuci Nume străin de cuiburi, pui de cucii Pe-atlazuri de smaralde cucuruzii Foșnind precum pădurea de iluzii

Și leroi-ler și aina daina da Eu v-am cântat și povestit așa Audă luna, soarele și-o stea, Audă luna, soarele și-o stea!

Și invers Timpul cheamă, a străbate Misterul amintirii secerate

În veghea dintre somn și despărțire Fântâna mea, mireasa mea, iubire Redă-mi îmbrățișarea-n cumpănire.

Sus, sanctuar purtat pe umeri, viu, La domnul-zeu pe munte străveziu În Kogaion, eu iarăși om să-i fiu...

Au leroi-ler și aina daina da Eu m-am cântat și povestit așa Audă luna, soarele și-o stea Audă luna, soarele și-o stea!

Arta poetica –

Și clorofila scrie-n tulburare

Ce sângele-ți dă ramură și floare... Împing în sus aortele-i primare Redând luminei verbul viu, din floare.

*

Sunt plante chinuite ce din umbră Pe-aracul invizibil în spirală Ating cu trepidație astrală Orgasmul radiestezi, ce adumbără.

*

Eu sunt boltire-asemeni cu a frunții ... Privirea îți aduce –n vis aproape Clar- depărtări ce le sărută munții Și gemene talazuri peste ape...

*

Vezi sferic ! Ochiul gemelar Orizontal nadir, clpesidră! cântă Inversul timp duratelor de har În naosul de tâmple te cuvântă.

*

Zădarnic pun zăbranic mincinoase Bătrâne cărți, mumii ale stihiei, Cât ardem în cristelnița de oase Străpurul duh uman al poeziei

Prin care singur lupti cu-al nebuniei învăpăiat crepuscul dând să scape...

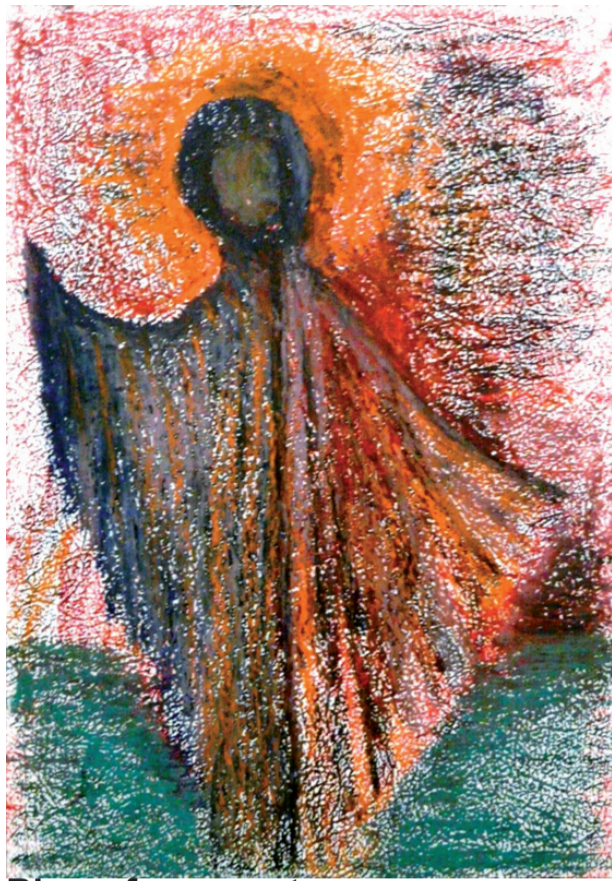
Vedem boltit, ca zarea ce pe ape Tălăzuie catargele și norii Ochii rotunzi ritmând priviri sub pleoape, A timpului rotire-o zboară-n zorii...

Tu, prin iubire-n sferic așternut Tăiat mi-l vindeci doar cu un sărut.

POEME

Emil Paraschivoiu

Biografeme postume
– Creatorul –

1. Deveniță

Lipsa modelului în carne și oase
(a Tatălui ideal?)
a făcu ca viața mea să devină
o continuă căutare.

2. Crimă

Primele sensuri sunt simțiri.
Educația ucide mitul.

3. Natură

Student, mă plimbam pe Academiei
cu o frunză prinsă în piept
(exact pe locul în care alții
își etalează decorațiile!)
recomandându-mă trecătorilor:
natură moartă cu frunză.

4. Scrierea

De când am început să scriu
nu fac altceva decât să parafrzez:
repropun o postură,
alta decât cele clișeizate;
o stare de scris,
o neîn stare de scris/scriere,
o nestare scriiturală,
un neastâmpăr,
o clipă de răgaz sau de reculegere
explodând în chiar clipa următoare
în frânturi, în țândări –
toate excentrice: cuvintele...

5. Aparența

Aparența mea
agonizează în mine
(și odată cu mine)
o sensibilitate generoasă,
deschisă tuturor lucrurilor și ființelor,
nediscriminatorie...
primitoare de tot și de toate
(hanul deschis la răspântie
al lui Gide al fructelor)

toleranță, toleranța însăși făcută carne.

6. Formula...

...sub care-mi indexez a-biografia
(am fost tentat să scriu: abia-grafia)
nu este decât un artificiu, de prezentare
(o strategie de enunțare)
a unor informații (deformații,
conformații, reformații, performații, preformații).

7. Creator

Creator participativ
familia de cuvinte (sic)
de care doresc să-mi leg, „istoria”
se compune din sic / sâc:
(adică) sică, sicar, sicutiv,
sici, sicilian, sicitate, sicofant
sicologie, sicolog, sicomor, sicozis,
siciu, sictir(i), sic transit...;
sâc, sâcâi, sâcâială, sâcâitor,
sâcâit, sâcologie, sâcolog)
oricine mai știe și alte cuvinte
în sic sau sâc
este rugat să le adauge
la cele de mai sus
întregind astfel, creator,
participativ, nu?
lista!)

8. Haosmos

Privind o fotografie
a atelierului londonez
al lui Fr. Bacon,
mi-a revenit în memorie
mai vechea mea dilemă!
ordinea sau haosul;
pentru un creator (cunoașteți
altul decât Dumnezeu Bibliiei,
cel cu lumea făcută ex nihilo?)
ordinea e echivalentă cu moartea,
pentru viața de toate zilele,
dezordinea sau haosul
sunt însăși moartea...

9. Iubindura

...abia acum (recitindu-mă)
observ
că atitudinea mea
față de voi
a fost ezitantă, ambiguă:
alternativ (dacă nu simultan:
în cadrul aceleiași pagini),
am vrut când să vă reduc,
când să vă agresez:
v-am iubit urându-vă;
v-am urât iubindu-vă.

Crepusulul lacrimilor

Sorina Sandu

Nu cuvintele ne apropie de Dumnezeu, ci
prin lacrimi ajungem la cunoașterea cerului.
Există lacrimi misterioase care dorm în adân-
curile sufletelor noastre.

Nu e nimic mai dulce decât trezirea lacri-
milor în mijlocul vidului, astfel ele singure pot
exprima focul sufletului.

Uneori am impresia că nu vedem cu ochii,
ci cu lacrimile noastre. Câmpul vizual al unei
lacrimi este infinitul.

O lacrimă poate exprima, în același timp,
regretul de a fi pierdut paradisul și bucuria de
a-l regăsi. Aș vrea să fac din toate lacrimile
mele un drum spre Regatul cerurilor, dar prea
des, ele nu sunt decât pietre oarbe în deșert.

Numai muzica poate traduce limbajul lacri-
milor făcându-l universal.

Isus care plânge reunește lacrimile umani-
tății întregi... lacrimile sale sunt porți deschise
în cer.

Mi se întâmplă uneori să plâng cu prietenii
mei. Astfel lacrimile noastre devin dialogul
inimilor noastre.

Dacă nașterea înseamnă zorii lacrimilor
noastre, atunci moartea ar fi crepusculul tutu-
ror lacrimilor?

Când mă gândesc la sfinți, sunt tentată să
spun că ei ne-au învățat arta de a plânge.

Prin Adam au ajuns lacrimile în lume. Du-
cem în noi o parte din aceste prime lacrimi, ele
zac în culcușurile profunde ale sufletelor noas-
tre.

În momentele de mare tristețe mi se pare că
aud în mine ecourile tardive ale unei lacrimi
originare.

Lipsa lacrimilor, sau seceta sufletului, mă
îngrozește atât de mult! Atunci visez la o la-
crimă infinită care să-mi poată invada deșertul
interior.

În apropierea lui Dumnezeu orice lacrimă
cuibărește un surâs și pacea se așază în avalan-
șa plânsurilor.

Numai poezii transformă lacrimile în cuvinte.

Există sfinți care au harul lacrimilor, iar fo-
cul lacrimilor i-a orbit...

Și dacă mările și oceanele n-ar fi decât la-
crimile strămoșilor noștri nostalgici după Pa-
radis?

În fața morții, omul tace, dar lacrimile sale
încep să vorbească despre o altă lume devenită
transparentă pentru ochiul sufletului.

Spre un nou început al literaturii noastre tinere de azi

Horia Munteș

... „războinicul tăcut moare mereu singur” - o propoziție care denotă un scriitor profesionist figurează emblematic în finalul primului paragraf al prologului cărții lui Silviu Doinaș Popescu. Ce înseamnă să fii „scriitor profesionist”? Poate știința de a scrie, poate revendicarea de la lecturile solide, poate talent, poate efortul de a esențializa sinele tău, ca autor, sau sinele cititorului (lumii). Poate răbdarea de a rezista la masa de scris, răbdarea de a cunoaște pe măsura înaintării în elaborarea textului literar, poate răbdarea de a identifica acele cuvinte comune emoției tale și emoției lectorului tău invizibil. Dar „profesionist” înseamnă și altceva decât „amator”? Unul dintre răspunsurile posibile poate fi cartea acestui tânăr aflat la debut.

Nu e ușor să scrii o carte. Înseamnă să te rănești prin desigurul capcanelor ce se ivesc la tot pasul pe drumurile aspre, adesea, alese.

... „războinicul tăcut moare mereu singur” devine „scriitorul tăcut moare mereu împreună cu cititorul”. E, fără îndoială, idealul „scriitorului profesionist”.

Dar de ce ar fi un scriitor „amator”? Emoția cuvintelor, cea care le dăltuiește pe pagina albă și trezește rezonanțe în sufletul cititorului - emoția, aceea, poate fi ea profesionalizată? Un astfel de gând, fără îndoială, ne-ar distruge orice încredere. De ce ar scrie însă un amator? De ce ar publica? Poate că din chemările amăgitoare ale profesionalizării. Fiindcă știm de unde

poate pleca un debutant. Va trebui să aflăm, însă, deodată cu el, unde va ajunge. Fiindcă nimeni, chiar nimeni nu îi poate profeti împlinirea. Poate tocmai de aceea ni se arată atât de stranie și de paradoxală o astfel de propoziție, atât de ciudată și de contorsionată. - „războinicul tăcut moare mereu singur” (o parafrază a celebrului titlu de roman aparținând scriitorului german Hans Fallada). Cumva ar putea muri altfel, decât singur, vreun războinic mai gălăgios? Abia acum vom putea observa un adevăr, adevărul, nu doar al inutilității, ci și al imposibilității existenței «scriitorului amator». Căci, din moment ce resimte nevoia de a scrie, resimte și nevoia unui act de supremație asupra oricărui alt act al existenței sale. Aici cred că se întâlnește conștiința artistului cu nevoia libertății sale.

«Ea era soarele întunecat de rădăcinile adânci ce o legau de istoria fadă... și aștepta... umbra lui să o salveze și să o treacă peste Styxul propriei ființe». Iată răspunsul tânărului Silviu Doinaș Popescu la întrebările: «Ce este literatura?» și «Ce este scriitorul?».

«Cine este acel chip mort care se reflectă în undele lacului?» - chiar așa: poate fi chipul chemării inexorabile pe care o exercită asupra artistului acea forță misterioasă căreia noi nu îi vom pronunța numele?

«Și cei care nu dorm niciodată, de frică să nu se rățească ei prin apă în locul umbrelor, privesc

hipnotizați lumina soarelui și totuși nu o simt». Fiindcă, de la Freud, deja știm că artistul se (auto) psihanalizează.

Cartea «ASTROLAB PENTRU STEAUA MORGANA» a tânărului Silviu Doinaș Popescu uimește chiar din primele ei file. Beneficiază de o prefață a regretatului scriitor-critic literar Valentin Tașcu - frumoasă prezentare, pertinentă și onorantă, fiindcă reflectă o abordare extrem de serioasă. Surprinzător însă e faptul că volumul autorului e întâmpinat de un studiu introductiv amplu semnat chiar de către tatăl debutantului, poetul, exegetul și universitarul Ion Popescu Brădiceni. Un fapt inedit, pecete grea pusă pe debutul editorial, de altfel fulminant. Când avem în față un scriitor de prestigiu, un estetician și istoric literar de mare valoare cum este avangardistul universitar Ion Popescu Brădiceni, aflat pe culmile maturității creației sale, în puterea vârstei și în sinteza elanului, recomandându-și fiul la debut, avem în față un act de mare curaj al proclamației. Idem, impetuosul fiu se revendică, prin solicitarea și acceptul acestei recomandări, de la un ceremonial al manifestului. Făptuitorii anunță viitoare fapte fără precedent.

Și, pe acest deziderat, dau și eu girul, fără opreliște a speranței, căci metaromanul poemat al tânărului Silviu Doinaș Popescu reprezintă un nou început pentru literatura tânără a zilelor noastre.

POEME

Zenovie Cărlugea

Lumină lină

1

Departa, în singurătăți, unde de Cer albi munți se-anină,
Am pregustat murmur de schit, cu toacă și lumină lină.

Pe după creste albastrii se cobora, portocaliu,
Un soare eșarfând pe văi lungi umbre de lumină lină.

O pasăre trecu țipând peste pădurea de arini,
Lăsându-se pe vechea turlă în slavă de lumină lină.

Simții atunci cum dintr-un colț de țintirim foiră stins
Ghirlande de omăt și roze – metanii în lumină lină...

O, cum pluteam fără dorinți, într-un ocean de fericiri,
Când rugul sinelui cerșea taborica lumină lină!

Azi n-aș putea să-mi amintesc, în câte stele s-a răsfrânt,
Ca-n heruvimice oglinzi, dorul de cea lumină lină...

2

Zugravul vechi lăsă pe zid o aspră zare de sărut
Și din aceasta răsări o floare de lumină lină –

Ca dintr-un vas se revărsa pe chipuri aspre de monahi,
Preadulce, Duhul Sfânt... – imens fu rugul de lumină lină!

Au tresărit pe-arcade reci prelungi fețe de martiri
Și-n candelă veghea cu dor, plâpândă, o lumină lină.

Într-un târziu, peste păduri, se-aud bufnind îngeri căzuți...
Fușteii Scării tot sporind sub pași ușori lumina lină,

Că-n isihia lor dedați, chilia se dezmărginea
Dreptrugătorilor, gustând noesica lumină lină...

Aproape-i clipa – la un semn din alba criptă va mișca
Un snop de oase, ce de mult așteaptă în lumină lină –

O, înger strălucitor, scoate din lanțuri pe martir
Și-ncercuiește-i fruntea cu văpaie de lumină lină!

3

Amurgul lumii s-a lăsat, puțini sunt cei ce pot vedea
Noroiul spornic pustiind în margini de lumină lină,

Scârbit de toate, Dumnezeu s-a înălțat și ne-a lăsat
Cu fața în bătaia morții, cerșetorind lumină lină...

Pline de griji se-arată azi icoanele ce tainic plâng
Și în mieznoptice vegheri se-nnimbă de-o lumină lină,

Se-aude-un freamăt din adânc și-un ros de cariu în văzduh,
-
Cumplită vreme va veni!
O, de-am vedea lumina lină

Cum, la suflarea morții, ea, în vâlvătaie se va-nălța!
Și toți cei mântuiți vor bea din cupe vii lumină lină...

Se-ntunecă la orizont povestea păcătoasei lumi
Și fulgere în noaptea grea ne amintesc lumina lină,

Armageddonul va spori, înrourând aureole,
Povestea Rugului aprins – ca stâlpul de lumină lină...

Într-un pridvor de mănăstire...

Într-un pridvor de mănăstire au înflorit cu sârg oleandrii,
Și fluturii în largi ocoluri cădelnițează pentru Tine,

E o amiază-nvăluită în slava cea revărsătoare,
Când chipul sfinților tresare-n raza venită de la Tine...

Ca o făclie primitoare, cu turla în așteptare,
În murmur tainic de-nserare și-n toată clipa, către Tine,

Tot sânguind spre rugăciune, acest lăcaș de-nchinăciune
Părea un galeon pe valuri ucigătoare fără Tine!

Pe dunga mării se ivește un Soare înroșit de slavă,
Și un prelung covor de raze se desfășoară pentru Tine,

Iar harul fără de înserare, întru de-a pururea-i trezvie,
O tunică adamantină dă tuturor ce sunt cu Tine.

O, Doamne, lumea încercată de spornica deșertăciune,
Și de amarul greu, te-așteaptă, cu mare râvnă, azi, pe Tine,

Ca o făclie de rășină tot însetată de lumină,
Ca rugul cel nears – prin care primenitori venim la Tine...

IN MEMORIAM

Poetul-Erou Ion Gheorghe Anglițoiu, omagiat și comemorat, la Hobița lui Brâncuși

Ion Predoșanu

Oamenii de bine și marii „vinovați” pentru minunata omagiere și comemorare a Poetului Erou Ion Gheorghe Anglițoiu (1913-1942), întâmplată pe 10 aprilie, la Hobița, în satul care l-a dat lumii nu doar pe marele creator al sculpturii moderne universale Constantin Brâncuși, ci și pe poetul căzut la datorie, la Stalingrad, sunt mai mulți. Așa încât, în trecere, obligatoriu este să-i numim pe scriitorul și profesorul universitar dr. Ion Mocioi, autorul unei munci de cercetare laborioasă, încununată în monografia „Poetul Ion Gheorghe Anglițoiu”, apărută la Editura „Academica Brâncuși”, prin osârdia și chelțuiala omului de mare omenie și cultură ing. Emil Huidu, președintele Asociației „Fiii satului Frâncești”, dar și prin contribuția lui Tănăsie Lolescu, venerabilul Lojii Masonice Sătești Hobița, într-un fel sufletul manifestării culturale.

*Ideea scoaterii din uitare,
ca o sămânță literară*

Cu vreo doi ani în urmă, subsemnatul, am părăsit Bucureștiul spre a veni pe meleagurile natale. Ca redactor șef la cotidianul Gorjeanul, rămânând pe mai departe apropiat spiritului marelui gazetar și Poet Național Adrian Păunescu, colaborând aproape săptămânal la revista Flacăra lui Adrian Păunescu. Ceea ce fac și azi, cât îmi permite sănătatea, timpul și înțelegerea fiului Poetului Național – Andrei Păunescu.

Ei bine, pe atunci, adică acum vreo doi anișori, la o cafea, am povestit o întâmplare de pe vremea când eram elev în clasa a III-a. Amicii cu care-mi sorbeam cafelețuța se numeau Ion Mocioi și Ion Popescu Brădiceni. Ambii, scriitori prolifici și poeți. Le spuneam cum, într-o primăvară, elevul Ion Predoșanu se plimba pe marginea râului Bistrița, învolburat tare, ca mai totdeauna când se topeau zăpezile la munte. Pe timpurile acelea turburi, oamenii își aruncau de prin case cărțile apărute înainte de venirea comuniștilor la putere. Ei bine, de frica securității, am găsit aruncate în Bistricioara, afluent al Bistriței, o droaie de cărți ude și încă neluate de apă.

Am ales dintre ele, vreo câteva, le-am uscat, și apoi am citit, atât cât puteam citi. Ei bine, după peste 50 de ani, nu mi-a părăsit memoria versul refren al unei poeme de hobițanul Ion Gheorghe Anglițoiu. Care zice cam așa: „Lerui, doamne, Ler”. Nu-l pricepeam, ca lumea, nici atunci și, posibil că nici acum în totalitate. Interlocutorii s-au arătat interesați. Universitarul Ion Mocioi nu auzise de poet, iar poetul și filozoful, tot universitar, ambii la Universitatea „C. Brâncuși” Târgu Jiu, știa și titlul cărții: „Pulbere de stele”, că se găsește la Biblioteca Județeană „Christian Tell”, din Târgu Jiu, împreună cu un alt volum „Harfe”, de același autor talentat și căzut în cel de-al doilea război mondial. Eu, Ion Predoșanu, am aruncat sămânța, cercetătorul și prolificul scriitor Ion Mocioi a dus munca și ideea până la capăt. Și iată o minunată carte, lansată în Hobița – vatra geniului Brâncuși. În care, iată dovada, s-au născut și poeți.

*Urmașii poetului
și scoaterea din cenușa uitării*

Cu dragoste și căldură umană, nea Tănăsie Lolescu a povestit minunate amintiri din vremea copilăriei și adolescenței poetului, participările acestuia la horele și furcile, unde se-ntâlnea cu fetele. Tot domnia sa a prezentat și familia Anglițoiu, cei plecați la Domnul fiind ușor de văzut și admirat în pozele-portrete expuse la tabla neagră a unei clase din Școala primară Hobița. Familia actuală era de față, emoționată și mândră că, în sfârșit, Poetul Erou a fost comemorat pentru prima dată, în satul ce a dat lumii nu doar un sculptor celebru, ci și un poet. Ce n-a putut fi omagiat până-n '89, din pricină că luptase și căzuse la datorie pe frontul din Est. Adică, fusese contra marelui „prieteni” de la Răsărit, cu care România era obligată să aibă anumite raporturi.

Spre a da și o tentă de comemorare religioasă, Tănăsie Lolescu a reamintit că Poetul-Erou fusese o persoană cu mare credință în Dumnezeu, iar un urmaș, nea Gheorghe, un om de foarte bună factură fusese Epitropul Bisericii din Hobița. Preotul satului, Marian Paraschiv, a oficiat, cu mult har, o slujbă de pomenire. Dinspre Primăria Peștișani, n-a venit vreun semn ori vreo contribuție. Însuși primarul îi

promisese lui Tănăsie Lolescu că va fi prezent, dar a preferat să rămână la Barul lui Ionel Purice, la o cafea, cu alți apropiați. De văzut, i-am observat numai pe consilierii locali Constantin Fuiorea (PRM), Ion Susanu (PDL) și Pantelimon Tivig (PNL), ultimul ca „informator” al primarului Florin Pavel.

Cel căzut ca un erou, în stea calmucă, atunci când s-a rupt frontul, la Stalingrad, – Ion Gheorghe Anglițoiu – a fost scos din cenușa uitării nemeritate. Cartea lansată la Hobița, prezentată, pe larg, într-o pagină a Gorjeanului, va fi completată și adăugită, în măsura posibilităților, după cum a afirmat autorul Ion Mocioi, iar actualul tiraj va fi continuat, în așa fel încât cartea să ajungă la cât mai mulți consăteni ai Poetului-Erou.

*A ales moartea, în demnitate,
iar Primăria nu-l omagiază!*

O reconstituire a scurtei sale vieți, din amintirile contemporanilor, ne-au scos în evidență un strălucit intelectual și ofițer patriot. Se spune că un Ion Ungureanu, consătean, îi fusese ordonanță, în Regimentul 18, din care Poetul-Erou făcea parte. S-au povestit mai multe episoade din viața celui comemorat. Fosta ordonanță, amintea că atunci când i-au încercuit sovieticii Armatei Roșii, i-au întrebat pe fiecare ce sunt. Răspunsurile fuseseră: soldat, soldat și tot așa mai departe. Și i-au trecut de-o parte. Când l-au întrebat pe Anglițoiu, acesta putea să mintă că-i tot soldat și ar fi ajuns în prizonierat. Demn și mândru, patriotul a preferat moartea prin împușcare, rezervația ofițerilor, și a spus răspicat: „Ofițer”.

Din păcate, mai toți primarii comunei Peștișani de până acum au refuzat să-i acorde titlul de „Fiu de Onoare al comunei Peștișani”, deși nea Tănăsie Lolescu încă mai trage nădejde că se va întâmpla cu Poetul-Erou Ion Gheorghe Anglițoiu. Curând, împreună cu familia, se va pune o placă comemorativă pe casa lui, din Hobița.

Cartea – o muncă plăcută!

A număra cărțile scrise de cărturarul Ion Mocioi este dificil și pentru autorul împătimit brâncușolog, cel mai valoros în viață – temă care l-a inspirat la scrierea a vreo opt volume avându-l ca subiect pe Titanul de la Hobița. Apoi poezia, culegerile de folclor și monografiile-i numeroase și ele. Destăinuindu-se, Ion Mocioi a recunoscut: „Pentru mine a fost o muncă extrem de plăcută, pasionantă. M-am deplasat la București, Petroșani, i-am căutat rudele în viață, m-a ajutat cu documente și Tănăsie Lolescu. Din păcate, cărțile în manuscris de care vorbește poetul nu le-am găsit și nu cred că se mai păstrează. Am recuperat încă cinci poeme inedite și sper ca împreună cu Mecena Emil Huidu să izbutim tipărirea unui volum al integralei celor trei cărți apărute în timpul vieții Poetului Erou Ion Gheorghe Anglițoiu. Talentul i-a permis să lase trei cărți tipărite, dar talentul a sucombat în al doilea Război Mondial. Am demonstrat că nu numai meșteșugurile populare au reprezentat zona Hobița, care-a dat un geniu în sculptură, dar și un promițător Poet dispărut, din păcate, prematur. Am fugit prin toată țara să descopăr cât mai multe documente și manuscrise care să-l reprezinte. Îl redăm comunității, ca un model de viață și dăruire pentru țară, pentru muncă și artă. Să-l omagiem, că el este o fală pentru Hobița alături de alte personalități precum Brâncuși, oameni născuți cu toții în satul Hobița.” Prof. univ. dr. Nicolae Brânzan a ținut o prelegere despre importanța manifestării culturale cu totul și cu totul deosebită, împlinind un gând de-al lui Brâncuși, acela de-a vorbi despre zestre de frumusețe a Oamenilor cu O mare și a locurilor hărăzite de Dumnezeu din Hobița.

Universitarii și poeții

Doi profesori universitari, ce se trag de pe același meleaguri, care a u condus și conduc destinele Facultății de Științe Juridice, mai nou și de Litere, a Universității „C. Brâncuși” Târgu Jiu, Nicolae Brânzan și Moise Bojincă au onorat manifestarea de omagiere și comemorare prin prezența lor. Poetul Nicolae Dragoș, gorjean din Glogova, n-a putut să vorbească despre scurta viață a Poetului-Erou, mărșăvind-se a glăsuși despre poetul care-a atins și alte

specii literare: proza și dramaturgia în versuri. A citat câteva fragmente din cartea semnată de Ion Mocioi, ca să vadă urmașii cât de mare era talentul celui omagiat. De referință rămâne povestirea călătoriei București-Târgu Jiu, cu trenul, și apoi pe jos până la Hobița pentru a participa la sărbătorile Crăciunului. Și poeta Luminița Berculescu, din Peștișani, dimpreună cu graficianul Gheorghe Nicolicioiu-Nixon, care a executat un foarte reușit portret al sărbătoritului, l-au omagiat cu evlavie pe sărbătoritul Poet-Erou Ion Gheorghe Anglițoiu.

Iar hobițanul Grigore Brâncuși, mare iubitor și recitator de poezie, deși îl știe aproape pe de rost pe poetul Vasile Militaru, unul dintre modelele poetului omagiat, a început cu un citat din Vasile Militaru: „După chip cunoști o floare/ Ciocârlia după cânt/ Aurul după culoare/ Iar pe om după cuvânt”. A recitat, cu mult patos, două poeme sensibile ale Poetului-Erou Ion Gheorghe Anglițoiu: „Scrisoare fratelui” și „Frunză, lacrimă de toamnă”.

Istoricul eroilor gorjeni

Generalul în rezervă Constantin Ispas a ținut un discurs memorabil despre eroismul gorjenilor în cele două războaie mondiale. Domnia sa a lansat o idee, cu care nu trebuie să fim neapărat de acord, oricât l-am respecta. Are imensul avantaj că a și luptat în al doilea război mondial, a fost profesor universitar la Academia Militară, timp de 15 ani, dar mai este și absolvent al Academiei de Muzică și al Facultății de Cibernetică. Între altele, domnia sa are merite extraordinare și ca istoric militar. Anul trecut, a fost invitat la Roma, unde a avut loc un simpozion internațional organizat de Universitatea „Sapientia” și de către Statul Major al Armatei italiene. Manifestare la care armata română refuzase să participe, iar domnul general în rezervă, care mai este și președintele Asociației veteranilor de Război din Gorj, a participat ca persoană privată. Ca un amănunt, chelțuielele de deplasare i-ar fi depășit „solda pe vreo trei-patru luni” și se gândea să decline invitația. Până la urmă, organizatorii au insistat și au motivat că domnia sa este singurul istoric militar din Europa care este și participant la cel de-al doilea război mondial. La cei 86 de ani ai săi a scris și tipărit, pe propria-i chelțuială, vreo cinci cărți remarcabile, printre care „Generalii gorjeni – bărbați ai datoriei” ori „Nemuritorii”. Are în lucru alte patru cărți, printre care câteva despre greaua pierdere de dascăli și intelectuali gorjeni, pe comune. Omul, generalul, scriitorul și istoricul Constantin Ispas merită un interviu special, domniei sale îi revine sintagma: „Dacă nu scriem noi acum istoria adevărată a României, va veni Uniunea Europeană cu istoria ei în care nu va mai pomeni nimic de eroii noștri”. Cum este și cazul lui Ion Gheorghe Anglițoiu, dar și al savantului Nicolae Iorga, care-ar fi trebuit comemorat anul trecut. Din păcate, savantul care a scris cărți esențiale pentru România, dar și pentru Europa, va împlini anul acesta 140 de ani de la naștere. Spre rușinea noastră, a fost ignorat anul trecut și nici în 2011 nu sunt șanse să se schimbe ceva.

Idei, propuneri și vise!

În satul lui Brâncuși, Ion Mocioi a anunțat că după busturile în bronz ale învățătorului Tabacu, cel al sculptorului Brâncuși, va mai apare încă o statuie, cea a Poetului-Erou Ion Gheorghe Anglițoiu.

Profesorul și scriitorul Ion Mocioi a lansat o idee mai veche a sa și a președintelui Asociației „Fiii Satului Frâncești din Gorj”, dr. ing. Emil Huidu, care insistă că ar trebui ca, la Hobița, să se facă exact ce-a făcut un președinte al Franței la Paris, un Muzeu Constantin Brâncuși. Pentru că Brâncuși este, în străinătate, un nume care ține loc de România.

În plus, dr. ing. Emil Huidu a propus acum trei ani primarului comunei Peștișani și Consiliului Local al comunei crearea unui Centru meșteșugăresc cu vânzare, prin care s-ar fi creat locuri de muncă. Idee susținută și de maestrul artist Gheorghe Chilea, renumit sculptor în lemn. Iar Centrul să dețină un sediu propriu și o sală de conferințe unde să se țină simpozioanele „Brâncușiana”. Aici, la Hobița, și nu la Târgu Jiu, ca acum. Vorba lui nea Tănăsie Lolescu: „Deocamdată, pentru Brâncuși s-au făcut doar manifestări festive. Nimic constructiv!”

POEME

Ioan Lascu

Depeche mode

O pierdere de sine într-o viață de cincisprezece ani -
oh, little fifteen.
O lovitură necruțătoare în timpane. Sec, nemilos,
ca o execuție în Place de Grove într-un secol de fier.
O lovitură de grație într-un templu de ruine.
Oribil de trist, ca praful anilor secetoși.
O pierdere de sine ca o desfăcere a sufletului în atomi.
Nici un leac nu există - încetează și veșnicia.
Ca un fum într-o pădure uscată se șterge și veșnicia.
Ca o prăbușire definitivă în ceea ce nu are identitate
în ne - unde, în non - eu, în nonses.
Oh, little fifteen, n-ai fost decât o cifră oarbă înconjurată
de ceea ce se numea pe atunci.
O cifră oarbă care a mers pe picioare, apoi a mers pe
cuvinte.
Oh, pretty fifteen.

Cogito

Acest stâlp de lumină din inimă
continuă să mă țină drept.
Stâlpul de lumină din inimă îmi susține mintea.
Cugetul meu, meditația mea.
Stau drept înlăuntrul meu și cuget.
Înlăuntrul meu stâlpul de lumină
stă drept și mă gândește.
Gândirea de mine este lumină de inimă.
Dar inima mea întregă este umbra vieții mele în rai.
Dar inima mea este în afară de umbră
și înlăuntru de stâlp de lumină.
Este o privire a Celuilalt.

Depeche mode II

Victoria amară a singurătății.
Singura victorie a amărăciunii.
Depeche mode.
Una din celelalte voci care exorcizează.
În off se petrece drama sunetelor - culori.
O apologie crepusculară.
O trecere prin timpul de joacă al metalelor.
Absolution. Try walking in my shoes.
It's a question of love.
It's question of trust.

Astăzi, o profeție heavy metal

Eu sunt un om găsit într-o groapă
Și vă voi scrie grăbit despre căderea-n lumină.
E o făgăduință - urcușul va începe după cădere.
Tot în lumină, dar fără dimensiuni.
Astăzi, mai mult decât ieri, motoarele
Cântă. Este ziua dinainte de a le auzi voi și
motoarele cântă. Heavy metal.
N-aș fi voit nici această
interfață, nici această crevasă.
Totul ar fi fost mai elevat.
Mai presus de metale, dar și motoarele au început
să cânte. Cine le va auzi până la sfârșitul timpului?
Sunt singur că voi.
Voi și atâta tot.
O mare de cerneală

Pentru unul ca mine norma morală este satisfacție morală.
Pentru unul ca mine zborul păsării este și satisfacția
zborului.

Pentru mine există o mare de cerneală,
Există aluviuni de cerneală.
Pentru mine există o fertilitate a cernelii.
Pentru unul ca mine există o fatalitate a cernelii.
Norii au fost câteodată de cerneală.
Poate, câteodată, și lacrimile.
Odinioară trasam labirinturi de cerneală. Purtam călimări.
Zgâriam hârtia cu tocul. Vremuri patriarhale.
Astăzi plastifiem, virtualizăm. Inventăm surogate, clonăm.
Fertilizăm artificial carnea realității. Robotizăm și
vocale, și cântecele.
Ne place infirmitatea. Sunt la modă handicapării.
Horcăm troglodit. Vrem să petrecem urlând, să cadă
pereții.

Nu mai scriem, nu mai cântăm.
Tastăm, horăim.
Ne tragem singuri pe sfoară.
Ne frigem la rotisor.
În tot acest timp stelele-n cer şușotesc suspinând, ca în-
totdeauna.
În tot acest timp pe pământ gropile se cască tot mai multe
mai mari. Vor deplina unire!
În tot acest timp dăinuie floarea de crin -
Se scutură în răstimpuri în părul mlădios al fetei
Capulet și este din căpătâiul de piatră.
În tot acest timp cerneala mea devine pârâiaș de argint.
În ea se scaldă toate lucrurile.

Arte și ficțiune

Tu locuiești într-o ficțiune
În închipuirea ta despre tine
Convenționalism falsitate ipocrizie
Pe față-i pojgița-i subțire
A buboiului în care
Zvâcnește puroiul. Chiar așa am spus - puroiul.
Pe față este inima ta goală
Ca un clopot de tinichea
Pe față e vanitatea pisicii
Fiară pitică tigrul-n miniatură
Care poate se crede unul din cele patru
Animale spirituale atunci când
Ronțăie zgomotos un șoricel paralic.
Pe față este rânjetul gloriei
Curva care-și dă poalele peste cap
Și îți țipă strident în ureche -
Îi pot ține chiar locului pe - aici
Prin apropiere pe la mesele banchetului
Unde nu încap decât cei goi
Artificierii locali.

Godzila II.

Sau
Mineriade, ierni de plumb, guverne de tranziție
E destul de târziu. Fiara cu zece mii de capete a ieșit un
pic la plimbare.
Duhnește galben ca sulful. Privește mereu în urmă, își lin-
ge coada cu vârful înfipt direct în tratatele de istorie fetidă,
grețoașă.
I se încheagă o salivă negru verzuie la cheutorile botului.
Rânjește și zice că acesta e zâmbetul Giocondei. Vrea va-
gonete de gologani sunători. Își adulmecă mereu coada cu
vârful înfipt de-a dreptul în temnițe subterane, una e chiar
Lubianka,
Puielniță de hidoșenii multicefale.
Noi vă vrem binele, uite ce mască frumoasă,
fardată ca o putain în rada portului putred, așteptând o răs-
plată princiară printre
marinari beți și rechini pestilențiali.
Numai lemnul în putrefacție poate răspândi uneori noaptea,
în beznă, lumina rece a descompunerii.
Aici, în apropierea portului putred, rechini mucegăiți
răspândesc grozave întunecate duhori.
Și colo și colo putrefacția și duhorile avansează, se răspân-
desc în întunericul dinăuntru. Numai lumina a înlemnit.

„Aleluia”...

(urmare din pag. 19)

Este o acumulare și o aprofundare care
premerge explozia unei lumi noi, lumea creației.
Nu „nemărginirea” realului o stăpânește poetul,
ci pe aceea a ambianței sale lăuntrice care
prelungeste și eternizează realitatea. Aici este
el creatorul cu puteri absolute, liber de limite și
de contradicții sterile și de aici izvorăsc, într-o
osmoză integratoare, neantul și pământescul,
poezia nimicului și poezia vieții, reprezentarea
morții și a făpturii.

„Lumea – scrie Arghezi – nu este aceea
care se vede: aceea pe care ți-o închipuiești.
Intră în închipuirea ta adânc și ieși pe tărâmul
celălalt: nu te dezlipi de închipuirea ta. În
tine se găsește lumea întreagă, oglindită pe
dinlăuntru!”. Iată un convingător, patetic
elogiu al imaginarului care se împotrivesc
morții creând viață, căci închipuirea este taina
din tainele sufletului, aceea care face din nou
cu puțință plămuierea dintru început a lui
Dumnezeu și scoaterea vieții din nimic.

Așa se explică de ce, pentru copiii din
„Marginea”, creșterea treptată a întinderii
de pământ care îi înconjoară nu le satură
foamea de depărtările spațiului. Nici ridicarea
în mijlocul noii curți mărite a unui paradis
miniatural și artificial nu-i hotărăște să renunțe
la vis. Nici dărâmarea gardului interdictiv, de
către furtună (în această situație nemărginirea,
de-abia întrezărită odinioară, întinzându-se
chiar din pragul casei), nu le satisface tânjirea.
Fiorul nemărginirii (al paradisului ce s-ar afla
dincolo de orizont) se transformă într-un fior
dinaintea tainelor care zac închise în lucrurile
înconjurătoare și al paradisului ucis de știință

Ceea ce constituia un elan al zărilor
nemăsurate și o aspirație a nelimitatului cosmic
devine o tentație a profunzimilor materiei
obișnuite. Paradisul nu trebuie să mai fie
misterios, exotic, inaccesibil, ci trebuie să se
normalizeze, să cadă în el însuși pentru a-și
recupera din nou cele cinci dimensiuni: spațiul,
timpul, mișcarea, materia, libertatea și apoi să
se înalțe, iarăși, complet recondiționate, pregătit
să devină un altul, deloc utopic, ci preponderent
ambiental cu Dumnezeu cu tot în el, pe post de
vecin ori tovarăș de existență. Căci nu ar mai
exista artă dacă n-ar mai exista religie.

Înzestrat cu cel mai caracterizat geniu
creștin în el, Tudor Arghezi demonstrează, după
pilda lui Hegel, că arta trebuie explicată nu doar
cu căutarea divinității, ci chiar cu construirea lui
Dumnezeu. Însă artistul, fiind cel mai aproape de
Dumnezeu, este și cel născut incapabil de a fi ...
Dumnezeu. De ce? Pentru că artistul provoacă
ruptura cu lumea de forme naturale și punerea
în concurență a formelor inventate, a formelor
considerate create, cu formele create de natură.
Dar el poate și trebuie a fi iertat pentru că acuză
mereu nostalgia imaginii interzise, imagine
primordială a unei lumi fermecate și pierdute.
Redescoperită, aceasta i-a redat ființei spațiul,
timpul, civilizația, cultura lumii din care omul a
căzut, căci acesta bazat pe o mistică heterodoxă
va reveni la tradiții inovând. De ce n-ar fi, până
la urmă, întreaga artă ca un act nostalgic din
care se recuperează mereu paradisul pierdut?

INTERVIU

Convorbire cu poetul Ion Căpruciu

Ion Predoșanu

Pe urmele lui Eminescu, Victor Crăciun și Vasile Blendea, grație sprijinului Șefului Cancelariei lui Ceaușescu!

Ascensiunea unui copil al notarului comunei Peștișani până la funcția de Șef al Cancelariei fostului președinte al României dinainte de '89, Nicolae Ceaușescu, a uimit. Cum Vasile Nicolciuiu, căci el este subiectul convorbirii, a preferat tăcerea, l-am abordat pe psihologul și poetul Ion Căpruciu. Un fin cunoscător al valorosului personaj retras brusc din activitate de noua putere instalată atunci. Cu deosebire de către controversatul Ion Iliescu, care-i fusese cândva șef la UTC.

Sile Blendea fratele lui „Nana”

-V-aș ruga să amintiți cum ați reușit să-l cunoașteți?
-Era prin anul 1963, vara. Umblam hai-hui, prin Peștișani, cu Sile Blendea. Eu terminasem liceul „Tudor”, la Târgu Jiu, și el mă întreba ce am de gând. I-am spus că eu mă duc la Iași, să dau examen de admitere la Universitate. El încerca să mă convingă să merg la București, unde Sile era deja student la Facultatea de Filologie. Pe mine mă trăgea așa spre Iași, Era chestia cu Eminescu, cu Copoul... Și Sile intervinea: „Păi dacă te duci la Iași, hai să-ți fac cunoștință cu „Nana”. Care-i asistent universitar la Facultatea de drept.

-Eu eram mic, dar știu de la Puiu lui Tică Tanu, cel supranumit Boierul boierilor, care-a fost o viață pedagog al Liceului „C. Brâncuși”, din Peștișani, că și Vasile Nicolciuiu fusese pedagog la Școala de Meserii.

-Ca și Sile Blendea. Directorul școlii, Dumitru Secotă, un manager deosebit și poreclit „Sultanul”, le-a dat o pâine de mâncat la mulți. Nu știu dacă Vasile Nicolciuiu a fost un an sau doi, dar în mod sigur avea timp să studieze. Intrase la Facultatea de drept a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în anul 1953, la fără frecvență. Datorită notelor maxime luate la examene, lui Vasile Nicolciuiu i s-a permis să treacă la cursurile de zi, cu bursă.

-Și fratele lui, Emil Nicolciuiu, viitorul ministru al Justiției, a trecut pe la acea școală, fiind director adjunct de studii, cam un an și jumătate.

-Amândoi au fost niște oameni foarte dotați și extrem de muncitori. De serioși. Într-o vreme se zvonise că și Vasile Nicolciuiu urma să fie numit ministru al Justiției. Dar n-a renunțat Nicolae Ceaușescu la un om atât de capabil.

Legitimația specială

-Cum l-ați găsit la Iași?
-Păi îmi spusese scurt: „Mă cauți la Iași”. Și eu, nedumerit, gândeam că Iașul e mare și nu știam, ca un copil de la țară, din Brădiceni, cum o să dau de el. Dar mi-a zis că-l știe toată lumea studențească ieșeană. Lucra ca asistent universitar și președinte al Asociației Studenților din centrul universitar Iași.

-Și chiar a fost simplu?
-Bineînțeles. Am avut, totuși, norocul să-l întâlnesc în lift și el m-a întrebat ce caut pe acolo. Ajunsese așa de mare că Rectorul Universității nu lua niciodată vreo hotărâre fără să aibă acceptul lui. La toate manifestările publice, la sărbători sta la aceeași masă cu Rectorul. Ca influență, Vasile Nicolciuiu era al doilea după Rector. Împreună stabileau și cine primește bursă. Mie mi-a propus să dau examen la facultatea de drept că-mi asigură el admiterea. L-am refuzat politicos și am intrat la Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Psihologie, secundar Limba și Literatura română. Vasile era prieten bun cu toți asistenții.

-Câtă vreme v-ați mai intersectat cu asistentul universitar Vasile Nicolciuiu?

-Dar vorba lui Sile Blendea: „Marxismul nu exclude întâmplarea”. Printr-o pură întâmplare, el locuia într-un bloc de garsoniere, lângă Casa de cultură a studenților, vizavi de Biblioteca „Mihai Eminescu”. Trec, într-o zi pe strada Lăpușeanu, dimineața. Ieșise pe la ora 7 să-și ia ziarul. Mă strigă: „Bă, ce-i cu tine pe aici?” I-am spus că merg să beau o cafea, iar el m-a luat la el. Cică de ce să dau eu un leu pe o ceașcă mică la cafeneaua unui evreu, mai bine să-mi păstrez banii și să urc la el s-o bem împreună. Garsoniera era mobilată cu gust, dar simplă. „În fiecare dimineață, când vrei să bei cafea, ești invitatul meu”. Mă tot întreba ce mai e nou pe la Peștișani și de-al de astea.

-Foarte frumos din partea lui.
-Într-o zi îmi spune: „Măi Ioane, te părăsesc! Am fost chemat la București pentru niște cursuri post-universitare de doi ani.” El îmi zicea că-i o școală pentru

relații internaționale, dar lumea o știa că-i de diplomație.

Legitimația specială

-Eu nu știam că absolvisc și o asemenea școală.
-Dintre asistenții de la Facultatea de drept, el fiind la catedra de drept Internațional, era singurul care vorbea perfect limbile franceză și engleză. Cred că a contat și asta. La puțină vreme după ce-mi dăduse vestea cu plecarea la București mi-a spus că-și face fișa de lichidare și că, dacă vreau. O să-mi facă și mie o legitimație specială la Biblioteca „Mihai Eminescu”.

-Și ce avantaje vă oferea acea legitimație specială?
-Dar eu i-am replicat că nu, nu. Eu am legitimație. El intervinea: „Nu, nu. Mergi cu mine!” M-am dus, fără a bănui despre ce-i vorba. În altă zi, pe la ora 8, mi-a făcut cunoștință cu directorul Bibliotecii și m-a recomandat: „Colegul meu”. Și m-am trezit cu o legitimație ce-mi da voie să împrumut cărți de la Fondul secret. Pe care nu puteam să le cer cu legitimația mea obișnuită. Cărți imposibil de citit de studenții obișnuiți. Așa am găsit Zarathustra, poezii interziși Aron Cotruș și Vasile Militaru, ca să vorbesc numai de scriitorii români. M-am apucat de citit cărți și hărți despre România Mare sau de A.C. Cuza. Nu era la liber nici Emil Cioran. Nici măcar Istoria literaturii române de George Călinescu, din care existau la Fondul secret cinci exemplare, n-aș fi citit-o fără acea legitimație specială. Studenții ceilalți se sculau la șase dimineața să primească orice carte, iar eu le aveam pe pupitru la orice oră. Filozoful Constantin Noica iar nu putea fi citit, fiind la pușcărie în acei ani. Toți intelectualii dinainte de război erau la Index! Așa am găsit și „Psihologia poporului român” de C. Rădulescu-Motru, singurul care scrisese o istorie a psihologiei poporului român. Pe atunci se citeau doar psihologii sovietici, în frunte cu Pavlov.

-De la Iași e singurul care-a ajuns la Școala de Diplomație?

-Cu încă un asistent de la Facultatea de matematică, al cărui nume îmi scapă. Dar Vasile Nicolciuiu a luat examenul de admitere și la București tot primul!

Fratele de lapte „Nana”

-Fostul ministru de externe Ștefan Andrei îmi afirmă că domnia sa l-a adus pe Vasile Nicolciuiu la București.

-Nu-i adevărat. În 1965, Ștefan Andrei nu era de calibrul lui Ion Iliescu. Nici măcar de calibrul lui Vasile Nicolciuiu.

-Nu sunteți un pic răutăcios?
-Nici vorbă. Ion Iliescu l-a luat acolo. Dar Vasile Nicolciuiu a fost prea modest, fiind un tip la locul lui. De aceea nu l-a luat Ștefan Andrei, ci Ion Iliescu. „Nana”, cum îi zicea fratele său de lapte Sile Blendea, era omul care sta la barieră. De o modestie rară, Vasile Nicolciuiu spune cine să intre și cine nu la Nicolae Ceaușescu. Îi vorbea șefului statului numai cu Exzellența Voastră.

-Avea un respect deosebit pentru Ceaușescu, dar nu-i plăcea să se laude cu asta. Mi-a povestit Sile Blendea, care era o enciclopedie ambulată de bancuri, că ori de câte ori intra la Cabinetul lui „Nana”, gazda dădea drumul la radio. Știa că-i ascultat, nu?

-Cu siguranță. Din anul 1963 până-n 1968 nu l-am mai văzut. Și aveam telefonul lui la UTC, unde devenise secretarul cu relații internaționale, de la Sile Blendea. Ion Iliescu, ca ministrul Tineretului, ocupa și funcția de prim-secretar al CC al UTC.

-Și l-ați mai căutat?
-Doar când am terminat facultatea, în anul 1968. Ei au vrut niște activiști cu studii superioare. M-a întrebat și pe mine dacă vreau. Știindu-l pe Vasile Nicolciuiu binișor, am zis DA! Numai că am cerut Craiova sau București. Fără să știu, m-au repartizat la Craiova, dar oltenii ocupaseră postul și m-am lăsat păgubaș.

-V-ați mai văzut apoi cu el?
-I-am dat telefon de la Iași și m-a chemat la el. I-am spus portarului că-i sunt consătean și am intrat. M-a luat repede: „Bă, tu ai mâncat? Hai cu mine” Și am mers la masă, la cantina UTC. I-am spus că mă repartizaseră la Craiova și mi-a zis: „Du-te!” Acolo, cum spuneam, se ocupase postul.

Valiza cu bani, după vizita în Iran

-Iar după aceea, v-ați mai văzut?
-Numai întâmplător. Avea o muncă extrem de grea

și stresantă. Devenise Șeful cancelariei Prezidențiale și tot timpul sta la birou, ori pleca cu Nicolae Ceaușescu în vizitele peste hotare.

-Da, a fost și-n ultima vizită a lui Nicolae Ceaușescu, din Iran. Presa vorbea și despre o geantă cu bani care-ar fi rămas la el. E credibilă știrea?

-De ce nu! Nicolae Ceaușescu avea mare încredere în Vasile Nicolciuiu, care i-a fost foarte loial. Poate și din pricina asta a pățit el după Revoluție. Tot el îndeplinea și funcția de Trezorier. Se pare că dusesse geanta acasă, pe o uliță din dosul casei. Dar neavuta, care fusese cândva secretara lui Virgiliu Radulian a mers la acesta. Căruia Ion Iliescu i-a dat un post de director la un Institut central, iar de Vasile Nicolciuiu s-a debarasat.

-Știu. Nu vi se pare incorect?
-Ba bine că nu. Lucraseră împreună la UTC, îi știa capacitățile intelectuale. N-avea nici un drept Ion Iliescu să se poarte așa cu Vasile Nicolciuiu.

În umbra lui Ceaușescu!

-Mai știți ceva despre el?
-Da trăiește, dar nu-i este bine. A fost fără doar și poate cea mai importantă personalitate pe care-a dat-o comuna Peștișani în ultimii 50 de ani ai secolului trecut. În orice caz, multe comune s-ar mândri să fi avut o asemenea personalitate!

Destinul l-a făcut să fie în umbra lui Ceaușescu.
-Din Peștișani, l-au mai căutat oamenii?
-Știu că Bebică Secotă, cu o delegație de oameni din Peștișani, a fost la el. Și i-a introdus la Nicolae Ceaușescu. Nu știu ce-au vrut să-i ceară. Dar, cum l-am cunoscut eu, nu cred că a fost cineva care să-i fi cerut ajutorul și nu l-a ajutat.

Vasile Blendea și Victor Crăciun „Pe urmele lui Eminescu”, înainte de '89

-Sile Blendea, fratele de lapte al lui „Nana” Vasile Nicolciuiu, i-a cerut sprijinul Șefului Cancelariei lui Ceaușescu să-i ajute pentru o expediție culturală prin țări socialiste și capitaliste. Știați?

-Cum să nu. De atunci avea Sile Blendea o mașină ARO, cu care-a colindat pe unde alții nu aveau cum să ajungă. Blendea deținea aparate de fotografiat și o cameră video NATIONAL Panasonic, cu care-a fotografiat și filmat locuri și documente ce păstrau încă memoria poetului nostru național.

-Cu titlul împrumutat de la o altă apariție – eseistică și memorialistică – „Pe urmele lui Eminescu”, semnată de eminescologul Augustin Z.N. Pop, carte apărută la Editura Sport-Turism, în 1978, și Victor Crăciun a scos un album-carte de mare valoare despre pașii Poetului.

-Din păcate, apariția editorială este semnată doar de Victor Crăciun. Iar Vasile Blendea, care prin „Nana” mijlocise aprobările și obținuse sprijinul ambasadelor și ale serviciilor consulare românești de pe lungul traseu, a fotografiat mult și a asigurat ilustrația nu apare decât ca fotograf. Nu și ca autor.

-Ce ziceți este adevărat. Pe Sile Blendea l-au păcălit mulți, inclusiv un fost coleg de facultate, după moarte. Plănuiseră apariția unei cărți de convorbiri care să se intituleze „Istoria literaturii și culturii române contemporane în imagini”. Din proiectul comun, a apărut prin 2008, o carte ce doar amintea de Vasile Blendea și care era semnată doar de Florentin Popescu. Asta-i viața,ăștia sunt oamenii. Sile Blendea v-a povestit despre peripețiile drumului pe urmele lui Eminescu?

-Nu știu ce l-a reținut să nu scrie și el, sau el singur. Avea un har de povestitor extraordinar. Știa locuri, întâmplări din toate localitățile basarabene, pe unde-au trecut. Pe la Chișinău, prin Cernăuți, care ținea atunci de URSS, ca și Moldova de peste Prut, prin fosta Cehoslovacie, pe la Viena, în Austria și chiar la Berlin.

Este păcat, mare păcat, și nu știu de ce văduva lui Sile Blendea, ori măcar fiică-sa, Maria Codruța, boțezată așa ca fiind născută pe 10 ianuarie 1990, o zi apropiată de ziua de naștere a marelui Eminescu, nu se îngrijesc de zestrea de fotografii lăsată de artistul Vasile Blendea.

-Hătrul de Sile, glumind, spunea că s-a căsătorit într-o Epocă și a devenit tătic în alta. Codruța Blendea îl moștenește pa taică-su, fiind inteligentă și poliglotă. Are o bursă de studii la Londra, în Anglia, și nu are timp. Cine știe, poate peste ani se va ocupa și de „Moștenirea Vasile Blendea”. Una imensă și valoroasă nu numai documentar!

Bruitismul – ofensiva zgomotelor

Ioana Frățilă Nichifor

A existat un moment, în istoria secolului XX, care anunța că natura muzicii nu va mai fi niciodată aceeași. Fiecare epocă a avut pionierii săi, fermecați în fața zorilor enigmatice ai schimbării, dar ceea ce arta suntelor avea să experimenteze în jurul anului 1910, s-a dovedit a fi o transfigurare dramatică a esenței muzicii: sunetul însuși a fost atins. Revoluția viza o luptă metaforică pentru egalitate și eliberare în muzică, prin impunerea unei entități acustice opusă înălțimii determinate – zgomotul.

Este greu să înțelegi și să accepți bruitismul fără a fi tentat să cedezi în fața primei impresii. Mulți au protestat cu disperare – pentru ei, muzica avea să moară. Nu au vrut nici să asculte, nici să înțeleagă. În timpul primului concert bruitist, la 21 aprilie 1914, un public animat de curiozitate invada sala Teatrului Dal Verme din Milano, în așteptarea unei revelații artistice futuriste. După numai câteva secunde de audiere, revolta era însă iminentă: uimire, proteste, strigăte pline de mânie s-au transformat, în scurt timp, în adevărate lupte corp la corp, acompaniate de o muzică stranie ce refuza să se stingă. Critica vremii a surprins cu fidelitate ineditul tablou: „*Bătălia, la parter, a durat aproape o jumătate de oră, în timp ce Luigi Russolo, imperturbabil, continua să dirijeze orchestra sa de instrumente bruitiste. Formidabilă simultaneitate de chipuri însângerate și sonorități bruitiste, într-un vacarm infernal. Pentru prima oară artiștii, după un timp petrecut pe scenă, aveau să se separe dintr-o dată: o parte dintre ei împlinindu-și menirea pe scenă, ceilalți coborând la parter pentru a lua cu asalt un public ostil. Futuristii, boxeri bine antrenați, au ieșit din luptă teferi și nevătămați, cu doar câteva zgârieturi. Tradiționaliștii au avut unsprezece răniți, conduși degrabă la Urgențe...*”

Cine era Luigi Russolo? Pictor și muzician futurist (1885-1947), este menționat în istoria muzicii ca inițiator al bruitismului. Russolo a dorit să dărâme pentru totdeauna zidul despărțitor dintre sunet și zgomot, două produse ale vibrațiilor – regulate și periodice pentru sunet, neregulate pentru zgomot. Viziunea sa surprinzătoare se sprijină pe apropierea muzicii de fenomenele acustice naturale, eliberând-o astfel de convenția sistemului temperat care împarte artificial octava în 12 semitonuri egale.

În universul zgomotelor, libertatea se câștigă prin redarea tuturor schimbărilor gradate de înălțime între un sunet și altul, succesiunea treptată, nu prin salt, a acestor diviziuni foarte mici îmbogățind, fără îndoială, emisia sonoră. De unde această densitate acustică? În cazul zgomotului, vibrația se produce în mai multe direcții, corpul supus fenomenului fiind divizat în mai multe părți. Rezultatul – mai multe sunete armonice, mai intense decât cele care însoțesc sunetul, și generate de un ton fundamental predominant. Din acest punct începe marea aventură bruitistă: captarea zgomotelor, construirea reperelor auditive și compunerea unor structuri sonore într-o manieră nemaiîntâlnită în lumea artei muzicale. Pentru că adepții acestui curent nu au văzut eliberarea limbajului muzical decât printr-o libertate totală a sunetului.

Plecând de la zgomotele din natură – tunetul, vocea vântului, ploaia, cascada, foșnetul pădurii, bruitiștii s-au apropiat de zgomotele tinerei societăți industriale, relativ noi pentru percepția înce-

putului de secol XX. Freamătul orașelor moderne, mașinile, uzinele, motoarele, s-au transformat pentru ei în cea mai variată sursă de zgomote, din care a luat ființă noua artă. Contemporanii au fost surprinși de metamorfoză. Nu erau pregătiți. Nu ești niciodată suficient de pregătit pentru o revoluție. Nu vrei să vezi că obișnuitul reconfortant piere. Indiferent de natura schimbării, pasivitatea se supune atunci spiritului de acțiune și ideilor novatoare complet asumate.

Bruitismul a revoluționat, pe lângă principiile de bază ale limbajului muzical, și alți parametri adiacenți. Inovațiile lui Russolo nu puteau fi aplicate decât cu ajutorul unor noi instrumente care să emită zgomote, îmbogățind astfel considerabil paleta timbrală și generând noi emoții. Secretul zgomotului se ascunde în multitudinea armonicilor care îl compun, iar orchestra de instrumente bruitiste este o sursă de noi senzații sonore.

Și rolul interpretului se schimbă, acesta fiind pus în fața unei cutii cu pâlnie și manivelă, încercând să descifreze o partitură desfășurată pe alte coordonate decât cele tradiționale. Russolo a conceput o notație aparte, păstrând totuși portativul de 5 linii, măsura, chiar și cheile sol și fa! Noua grafie muzicală utiliza două valori de bază: linia (principiu dinamic) și punctul (principiu fix și static). Două puncte indicau un semiton sau două sferturi de ton. Scopul acestei notații ciudate era acela de a reprezenta, într-o manieră logică, desfășurarea ascendentă sau descendentă a zgomotului, într-o continuitate dinamică ce permitea perceperea tuturor sunetelor intermediare posibile între două înălțimi. Iar timbrul, rodul acestei neașteptate continuități, transcende mentalitatea tradițională și spiritul unei epoci care nu era pregătită să îl accepte.

Avangardismul bruitist a constituit punctul de plecare pentru muzica concretă, fabricată în studio, și cea electronică. Pierre Schaeffer compunea pentru întâia oară, în 1948, muzică concretă. El dispunea de o tehnologie perfecționată care îi permitea să valorifice zgomotele prin montaje. Schaeffer nu era un muzician în înțelesul clasic al cuvântului, ci un excelent tehnician care realiza mixaje pe bază de zgomote, la radio. Însă astfel de trucaje, posibile datorită tehnologiei de studio, te fac să uiți, la un moment dat, cauzalitatea sunetului. Capcană pentru unii, evoluție și sursă de inspirație pentru mulți. Zgomotele, îmbogățite și metamorfozate, devin muzică, iar sunetul, văzut ca entitate spirituală, este descompus și recompus prin complicate sinteze.

Experiența ascultării este esențială. Percepția mai ușor cu ajutorul sistemelor stereofonice, muzica concretă reclamă din partea publicului o atitudine departe de a fi pasivă. Imaginile mentale născute în conștiința celui care ascultă îi descriează profunzimile acestei muzici și, ca într-o revelație sonoră, îl ajută să descopere elemente logice, pretabile unor analogii, un fel de melodii interioare străine de afect, insesizabile la o primă ascultare.

Consumatorul acestui tip de muzică trebuie să fie inventiv, perseverent, profund și, mai presus de toate, vigilent. Vorbim despre o muzică născută din zgomot, iar încercarea de a-i capta forța interioară și puterea creatoare revelează existența unui univers sonor nebănuț, în care libertatea poate fi înlănțuită de spinii anarhiei.

POEME

Ion Căpruciu

Luni

Dup-o duminică oarbă
zău că merită o salbă
cu vreo zece cocoșei
ce zic eu, și-alții, ehei

Tânăra cum e să-mi cadă
părul ce mi-a dat în barbă
și să rămân și mai surd
să nu văd să cad pe prund
să merg doar în picioroange
și marți să nu mai prind goange.

De-ai vedea-o, Doamne, Doamne
Zău mi-ai mai da niște toamne.

Joi

Altă zi, să fi fost joi
când umbla popa cu crucea
a trecut și pe la noi
și-am băut un vin de soi
că-am tot cântat Aleluia
de zic unii însă mint
că se auzea din Gruia

Eu sunt sincer nu vă-alint
dar am găsit căldărușa
goală și lipsea Maria.

Marieta

O mătă, o marieta
blondă și-așa cochetă
că n-ar prinde șoareci mici
de-ai lipi-o cu lipici

Isteață, cu ochii verzi
să nu-încerci să te așezi
în fotoliu, că se cheamă
că vrei să o iei în poală
și te mângâie s-o mângâi
zău că-mi vine să mă bălbâi

Într-o zi, să fi fost joi
ținea-n brațe un pisoi
leit cu ea și râdea.

Cloșca

Nouă pui de mani, mani
dup-o găină, sărmanii
nu se-aseamănă cu cloșca
mai de loc
nici la pene nici la cioc
parcă-ar fi ei ai lui Roșca
și ea pasăre de foc

Ce mai, mamă de a două
a clocit străine ouă
româncă și pui de dac
ea pui, pui, ei mac, mac mac.

Miercuri

Miercuri am fost dus de-acasă
sus în Dealul Sinelui
cu una, cea mai frumoasă
fată a destinului.

Gânduri de cititor

Vasile Ponea

De curând am citit proaspătul volum de poezii „Almanahul meu liric”, autor Al. Doru Șerban, îngrijit de editura „Măiastra” Tg.-Jiu și am fost plăcut mișcat de noua abordare a construcției poemelor sale, mai ales cele din capitolul I, intitulat „Crez și credință”. Volumul are o copertă într-o prezentare grafică rafinată și veselă, concepută de pictorul Daniel Dumitru Șerban. Cartea respectivă pare un angajament la care a fost *singur de față autorul* și e dată spre mângâiere altora. Volumul debutează cu poezia „Poetul” al cărui conținut deconspiră faptul că autorul trăiește ancorat efectiv în cotidian, dar prezintă și maturitatea, și înțelegerea la care a ajuns autorul, trecut de 60 de ani. Poemul scoate în evidență o stare de lucru veridică, și anume, că s-au deznădăjduit și nădejile și că doar anotimpurile mai par a fi concrete, chiar înjumătățite cum sunt. Poemul sfârșește cu o concluzie profundă: doar adevăraților poeți li se vor face statui și li se vor vinde sufletele în librării. Dar și în poemul „Rugă de poet”, autorul își deconspiră profunzimea de înțelegere a vieții și maturitatea la care a ajuns. Tot poemele din capitolul I al volumului relevă un profund cunoscător al datinilor și obiceiurilor străbune, al legendelor locului, vezi poemele „Ursita”, „Legenda”. În poemul „Nepartajabilă” scoate în evidență esențializarea dragostei: „*Iubirea/ nu se-mparte la doi!*”.

În poemele: „Amintiri... Amintiri...” și „Ulise modern” întâlnim destăinuirea sinceră a unei iubiri pure, cu mai multe *sinusoide* până a se împlini în grădinar dar și în poet. După cum știm oglinzile nu păstrează amintiri. Totuși, la Al. Doru Șerban toate oglinzile s-au cuibărit în suflet și îi redau dragile amintiri („Am privit”), iar în poemul „Sunt” ne reamintește ceva din geneză, și speră într-o devenire cu iz veridic, autentic. Nostalgia casei părintești și a copilăriei însăși melancolic cu detaliile ce nu se uită niciodată e precizată în „Casa copilăriei mele”. Deosebit de plastic și convingător este poemul „La cină” și remarcă faptul că te doare sufletul pentru că astăzi nu se mai invocă ca odinioară Divinitatea la cină. Întâlnim scintilații de realități perpetue, de tradiții binecunoscute de autor, în poemele: „Furtuna”, „Vărgelul”, „Dragobete”, „Ciumarca”, „Mitologie”, „Sânziana”, „Vestirea”, „Colindeții”, „Spovedanie”. În loc de remușcare, căință și autorăstignire, poetul vrea prin *Fiul mântuirei*, în „Rugă de izbăvire”. Speranța vine numai de Sus, pare să spună Al. Doru Șerban în „Rugăciunea de seară”. O sintagmă sugestivă reușită: „Potopul e în mine/ Sunt singur între maluri/”.

În poezia „Testament” vine cu intenții curate, dar parcă nu a sesizat că astăzi nu prea se mai practică cititul și trăirea prin mângâierea unei cărți.

Aproape toată tematica din primul capitol, se redescoperă în capitolul al doilea - „Altfel rimate”, prin care autorul folosind o *nouă licență poetică*, parcă își explică sieși multiplele posibilități de narare și prindere în sintagme, a diferitelor stări sufletești. În poemul „Vrăjitoarea”, din partea a treia a cărții intitulată „Blesteme”, pe care eu l-aș fi intitulat „Rugă către vrăjitoare”, autorul își etalează modalitatea proprie frecventă, de redare și prozodia în care se manifestă dezinvolt, găsind termeni adecvați ce dau culoare sintagmelor, cursivitate și muzicalitate neaoș tradițională. Idem se manifestă și în poezia „Ghicitoarea”, iar spiritul umoristic ce-l caracterizează, scoate în evidență: *!Că nu-i om știe oricine/ Să-i fie frică de bine./ sau !S-aud babă vrăjitoare./ Bucuria de mă doare./*

Cercetător și culegător de folclor țigănesc, Al. Doru Șerban se autodepășește în prezentarea versificată a obiceiurilor și stărilor sufletești a prototipurile din magma țigănească - vezi poemele: „Blestem de întorcă-se”, „Blestem de față”, „Cântec de leac”. Părerea mea este, că respectivul capitol III, „Blesteme” trebuia prins în altă carte separată, deoarece a stricat specificitatea, armonia de până la acest capitol, iar poemele din capitolul IV - „Traduceri”, trebuiau puse față în față - în oglindă.

Cimitirul Eroilor din Tîrgu-Jiu

Gabriela Popescu

În anul 1916 - ne confirmă informația documentele existente în Arhivele Gorj - exista deja Societatea „Mormintele eroilor căzuți în război”. Conform registrului nr.2/1916 din arhiva Prefecturii jud. Gorj, aceasta cuprindea un număr de 58 de membri, începând cu lt. col. Constantinescu și încheindu-se cu însuși prefectul în exercițiu din acea vreme, Bengulescu, fiecare dintre aceștia donând suma fixă de 24 lei. Însă în „Registrul pentru cimitirul de eroi” al Prefecturii jud. Gorj (nr.1/1915) se găseau înregistrate 1113 nume de eroi germani, români, austro-ungari, înmormântați aici.

În septembrie 1919, ia ființă, la București, Societatea „Mormintele Eroilor” prin Decretul-lege nr.4106. Aceasta și-a desfășurat activitatea până în 1927 când a fost promulgată o nouă lege, în urma căreia Societatea „Mormintele Eroilor” s-a transformat în „Cultul Eroilor”.

La 30 ianuarie 1929, Herbert Konegen, fost membru al Secției de administrație al etapei 264 și maiorul Sauer, comandantul acesteia solicitau informații despre starea cimitirului Tîrgu-Jiu. Primăria răspundea la 20 februarie că acesta se găsește într-o stare foarte bună. La 17 martie 1929 o nouă scrisoare sosea de la Berlin prin care se adresau mulțumiri pentru cele relatate.

În anul 1935, Primăria Tîrgu-Jiu primește o adresă din partea Comitetului Central al Societății „Cultul eroilor” (nr.00208/25 ian.1935), prin care se aducea la cunoștința respectiva misivă se dădeau indicații cum să fie reorganizat prin „centralizarea tuturor osemintelor eroilor” aflate în alte cimitire precum Tg.Cărbunești „cât și cele ce s-ar afla pe întinderea județului Gorj”. Îndrumările mergeau până acolo încât era specificată și modalitatea de executare a împrejmuirii. Aceasta urma să fie executată din piatră sau beton armat. În fundalul cimitirului ar urma să se construiască o criptă sau „s-ar putea amenaja fie un panou arhitectonic monumental, fie chiar un monument mult mai simplu”.

O asemenea lucrare monumentală se aproxima că ar costa 400 000 de lei, din care Societatea „Cultul Eroilor” Comitetul Central ar fi în măsură să suporte jumătate din sumă, cealaltă jumătate trebuind a fi acoperită de către autoritățile locale, precum și prin contribuția publică benevolă. Garnizoana era chemată „să dea brațe de muncă” atât pentru construcția propriu-zisă, cât și pentru executarea centralizării osemintelor de pe teritoriul județului.

Astăzi, Cimitirul eroilor din Tîrgu-Jiu, amplasat pe centura de est a urbei, dincolo de cimitirul ortodox și catolic este înconjurat de un gard de piatră, înalt de 1,80m, cu stâlpi de susținere din loc în loc de 2m.

În colțul dintre centură se află o troiță din lemn cu semnificații coborâte dintr-o lungă tradiție a locurilor. Aceste troițe se ridicau, de regulă, la răscruci de drumuri și aveau și au și în prezent profundă rezonanță religioasă. În -trarea se face printr-o poartă de fier care deschide o alee cu

castani sălbatici ce străjuiesc mormintele soldaților români, însemnate cu cruci, pe stânga 37 (lipsă 18) și pe dreapta 41 (lipsă 6). La capătul aleii, în centrul unui semicerc pe care sunt dispuse mormintele eroilor germani (48 cruci în stânga și 28 cruci în dreapta) se află mormântul și bustul ilustrului general Culcer Ioan (1853-1928) executat în bronz în cinstea și memoria lui, în 1931 de către prietenul său, sculptorul Severin

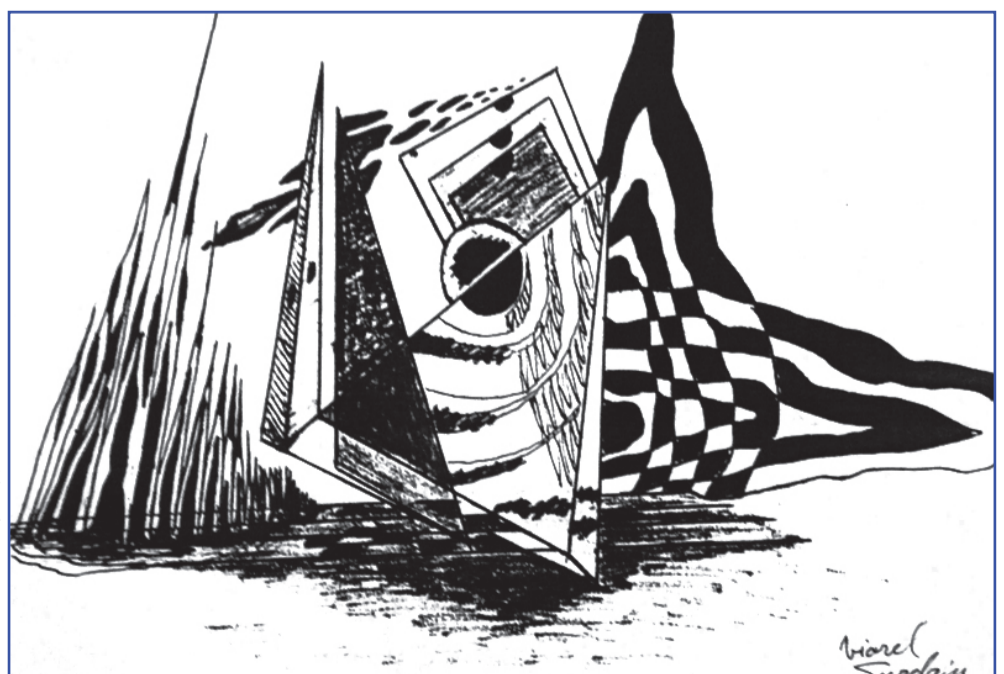
În dreapta aleii principale se profilează, drept, Mausoleul ridicat întru „gloria eroilor sovietici” căzuți în cel de-al doilea război mondial. În fața mausoleului, înconjurate de un zid de piatră se află mormintele unde își dorm somnul de veci eroii sovietici, acestea fiind așezate pe 3 rânduri însemnate cu 42 cruci.

Printre cei înmormântați aici, în cimitirul eroilor, remarcăm pe cei doi generali Nicolescu Grigore (1890-1992), fost comandant al eroinei de la Jiu, Ecaterina Teodoroiu și general Manta Virgil (1919-1993), brav protagonist al luptelor de la Crimeea, Odessa, Stalingrad, fost prizonier de război și ulterior voluntar în Divizia sacrificială „Tudor Vladimirescu”, ș.a.m.d.

Și cum vocația poporului român este ca de cel puțin 2-3 ori într-un veac să-și reconfirme patriotismul, o valoare incontestabilă a spiritului național, în revoluția din decembrie 1989, alte trupuri de eroi aveau să fie înhumate în Cimitirul eroilor din Tg.Jiu, lt.col.post-mortem Petrescu Dumitru, mort în luptele de apărare a Academiei din București, la 24 dec.1989, în vârstă de numai 38 ani și sublt. Oancea Cristian și el, prins de jertfă al aceleiași revoluții decembriste, căzut la 23.XII.1989, la Sibiu, la frageda vârstă de 22 ani.

Bibliografie:

1. **Lege asupra regimului mormintelor de război. Statutul societății „Cultul Eroilor”,** Institutul de Arte grafice „Răsăritul”, București, 1928;
2. Gheorghe Nichifor, **Din activitatea societății „Mormintelor Eroilor” Gorj în „Litua”. Studii și cercetări, nr.VI/1994, Tg.Jiu;**
3. **Registrul pentru Cimitirul de eroi în Arhivele Statului.** Dir.jud.Gorj, fond Prefectura jud.Gorj nr.1/1915;
4. **Registrul Societatea „Mormintele Eroilor căzuți în război” în Arhivele Statului,** Dir.jud.Gorj, fond Prefectura nr.2/1916;
5. Arhivele Statului, Dir.jud.Gorj, fond Primăria Tg-Jiu,1935;
6. Arhivele Statului, Dir.jud.Gorj, fond Primăria Tg.Jiu, dosar nr.28/1929.
7. Col. Ispas Constantin, **Generali gorjeni, valori ale neamului românesc, vol.I și II,Tîrgu Jiu, 2002**

EPIGRAME

Grigore Lupescu

Unui patron al perioadei de tranziție

Patronul nostru perora cu zel,
Voind să facă pe principialul:
Lui Marx eu i-am rămas adept fidel,
Nu mă conduce, oare, „Capitalul”?

Muzică sincopată

Un saxofon agoniza
În ritmul jazz-ului strident,
Ei spun: talent de-a sincopa,
Eu cred: sincopă de talent!

Soția artistului

Doar o remarcă vreau să fac,
Privind artistul și consoarta:
Lui toate artele îi plac,
Ei, una singură: Romarta!

Talentatului umorist V.D. Popa

Astfel zici de vezi cum scrie
Și gândești, de bună seamă:
Vede popa... liturghie
Dar nu „vede” epigramă!

În anii '50, la cantina facultăților de arte, din
strada Lipscani,
gazeta de perete era intitulată „Cu ou și cu oțet”

„Cu ou și cu oțet” noi am împuns
Cantina institutului din nou
Și-ndată bucătarul ne-a răspuns
Tot cu oțet, dar fără niciun ou!

Epitaful unui șef de serviciu

Aici zace șeful meu
Și-n stomacul lui... sunt eu!

Analizele de laborator nu reflectă totdeauna sta-
rea reală a bolnavilor

Când Moartea s-a apropiat,
De-un biet bolnav, el i-a strigat:
- Degeaba tot îmi dai târcoale,
Am analizele normale!

La moartea unui alcoolic

„Fie-i, Doamne, somnul lin!”
Zise preotul Ilie,
Dar când l-a stropit cu vin,
Cât pe-aci era să-nvie!

Ședințomanie

Și voi, în orele târzii,
V-ați întrebat măcar o dată:
De ce, când „ordinea-i de zi”
Ședința ține noaptea toată?

Lui A. Becherete, amfitrionul unui simpozion
medical desfășurat la Sanatoriul Dobrița, într-
un splendid peisaj montan, unde i-am întâlnit pe
colegii I. Adam și I. Eva

De câte ori nu îmi spuneai:

„Dobrița e un colț de rai!”
Nici o-ndoială nu mai am,
Stând între Eva și Adam!

Singurul viciu fiziologic

Dacă schimbi țigara, pieptul îți ia foc,
Când vinu-l schimbi, te-apucă cefaleea,
Concluzia am tras-o deci pe loc:
Nu-i sănătos să schimbi decât... femeia!

Frați de cruce

Chirurgul, popa și groparul,
Ce buni amici sunt între ei!
Cel care-l caută pe primul
Îi întâlnește pe toți trei...

Epitaf cu reciprocă**Epitaful soacrei**

Mama soacră zace-ntinsă
În a veșniciei pace,
Numai nora e convinsă
Și acum că se preface!

Epitaful norei

Biata noră zace-ntinsă
În eterna morții pace,
Numai soacra e convinsă
Și acum că se preface!

Reciprocitatea derivă din egalitatea: nora de azi = soacra de mâine = femeia din totdeauna.**Șefului meu**

De câte ori am bucuria
Să-l văd pe șeful meu cel bun,
Îmi scot amabil pălăria
Și-n fața ochilor mi-o pun...

Specializarea

Ales printr-un concurs... de-mprejurări,
A fost trimis să-nvețe-n alte țări.
Un an a stat în Anglia, dar zău,
E ceață ca la Londra-n capul său!

La un banchet, academicianul A. Moga, autorul
a numeroase studii

privind „factorii de risc” ai bolilor cardiovasculare, mi-a solicitat o epigramă

Cum Moga e un om de seamă
Și-n medicină e un pisc,
A-i adresa o epigramă
Nu e un „factor grav de risc”?

La Târgu-Jiu, o frumoasă expoziție de sculptură
în sticlă a fost
prezentată de autorul exponatelor și de un talen-
tat poet

Un sculptor și-un poet de anvergură
Stau laolaltă, dar contrastu-i viu:
Pe primul îl inspiră sticla pură,
Pe-al doilea, sticla plină de rachiu.

Bulevardista

Provocatoare și felină,
Ți-aruncă insistent ocheada.
Se recomandă balerină,
Dar teatrul ei îl știu: *ESTRADA*.

Unui medic cardiolog care se lăuda cu aventuri-
le sale sentimentale
(Pe teme de electrocardiografie)

El urmărea CAPTURA rară,
Ea era-n FAZA REFRACTARĂ,
INTERFERENȚA a fost dură:
BĂȚĂI SCĂPATE... la figură!

Unui fals predicator

„Să-și poarte crucea fiecare!”
Un sfânt dicton a hotărât,
Cei drepti o poartă pe spinare
Iar cei fățarnici doar la gât...

Unui profesor de matematică arghirofil

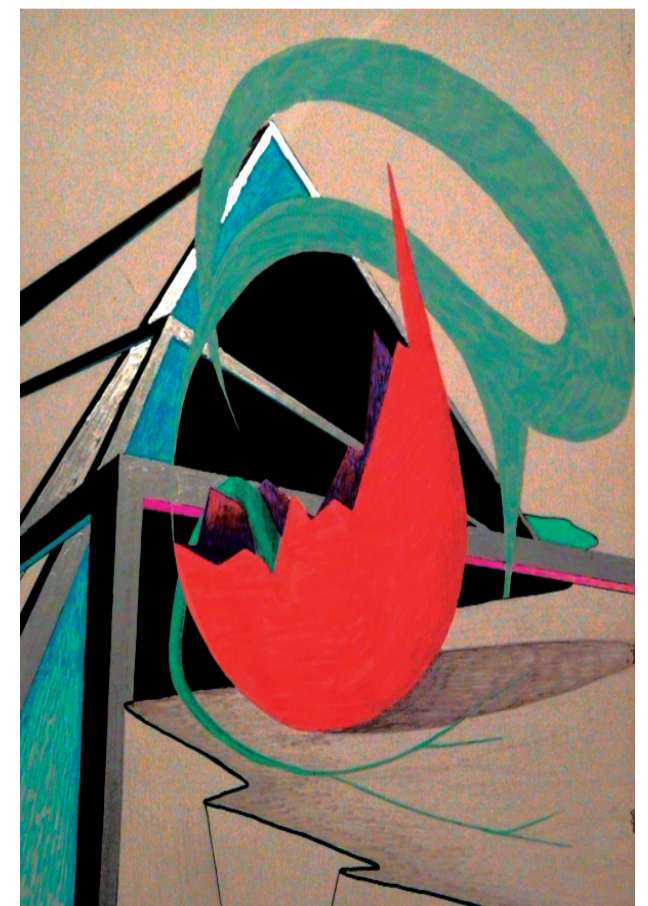
SCĂDEREA ta e țelul imoral
Să-ți ÎNMULȚEȘTI doar zestrea de arginți,
Căci notele le-ÎMPARȚI proporțional
Cu cât ADUNI mai mult de la părinți!

Curs de admitere la Facultatea de Teatru

Un glas de candidat rosti:
„De ce nu-mi vii? De ce nu-mi vii?”
Răspunse... juriul plictisit:
„De ce-ai venit? De ce-ai venit?”

Unei frumoase infirmiere

Când văd sublima ta făptură,
Aș vrea, pe loc, mort să mă crezi
Iar tu să mă reanimezi
„Gură la gură”!

„Aleluia”, o capodoperă

Ion Popescu-Brădiceni

Antologica poemă „*Aleluia!*” (1940) ilustrează tipul de cugetare asupra ascensiunii ca atare în raport cu existența cerului ca ideal de afirmare a libertății spirituale. Urcarea la cer corespunde unei ontologii spirituale care întrevide depășirea limitelor experienței umane (aceea a pietrarului în cazul nostru), a nevoilor ei infuze și difuze și răspunde chemărilor intime ale firii omenești. Cerul îmbie pe om la autodepășire în raport cu mediul ambiant, la escaladarea condiției terestre: „*Căci alte lespezi albe (s.m. I.P.B.) râvnesc în munți (s.m.) chemarea, / Ca din pietrar să-și facă pe ani întregi tovarăș. / El odihnește, și el, pe locul unde stete, / Cu fața la statuie, cu-o lespede sub cap, / uimindu-se că-n cerul (s.m.) plecat ca un perete, / Stejarii (s.m.) mari ca norii și plopii (s.m.) mai încap*”.

Lumescul care ascende spre divinitate recurge la două forme consacrate: sacrificiul uman și incintele circulare: „*Biruitoare de-o parte și biruit de alta, / Pe temelia morții el și-a-nălțat zidirea*”. Presupunem că pietrarul își cioplise statuia într-o incintă circulară, cocoțată pe crestele munților, drept loc sacru de contact cu divinitatea. Ca și vechii daci (în hieropola de la Grădiștea Muncelului), care, având viziuni mitice, așteptau hierofanii și minuni, pietrarul lui Arghezi e un Pygmalion autohton, sincretizat într-un nou Adam, dar creând viața ca însuși Dumnezeu, ca să-și ispășească apoi vina în celălalt paradis (secund). El își dă seama de altfel că gestul său, fără trudă, fără muncă, s-ar sfârși cu o pedeapsă nu cu o răsplată: „*Trudim o viață! Doamne, ca să ajungem firea, / Și ea dintr-o povară și-un chin își face joc / De frumuseți gingașe, smerindu-se gândirea, / Dă aripă furnicii și coarne dă la taur. / Ce-i muncă și osândă la ea închipuire. / Din basm în basm și-aruncă funinginea de aur / Și-același grai dă moarte și dă și nemurire*”.

Poezia uzează și de funcțiunea sacră a bradului mirific, ca agent al comunicării, și cu derivatul lui: coloana cerului. Bradul mirific, ca arbore comunicațional între cer și pământ, vine din substratul indo-european și devine „o ideogramă mitologică a doctrinei exoterice europene, care exprimă simbolul cosmologic al mișcării ascendente a vieții de pe pământ în cosmos” (Romulus Vulcănescu – *Mitologie română*). Din acest fond ancestral al ascensiunii spre cer (paradis) au supraviețuit la români în primul rând urcările pe munte. Pietrarul, cu statuia lui înviată ca femeie, participă la o logodnă oficială laic pe o culme de munte, acolo unde pământul asaltează cerul, unde, prin peisajul montan din jur, el simte că face parte din cosmos și că deci nunta e un rit antropocosmic.

Tensiunea ce-l însuflețește pe poet este cea a perechii primordiale, numai unitatea bărbat-femeie putând fi condiția hotărâtoare a izbânzii asupra haosului. Mitul Galateii este o sugestie a nostalgiei perechii și stăruiește ca atare și în celelalte faze de afirmare a erosului: „*Totuși, spori-ndoiala și, ostendind pietrarul, / Adoarme, pe când luna-și urca prin brazi (s.m., I.P.B.) pârârlul. / Doar stelele din cuiburi pogoară firul drept, / Vărsând statuii miruri pe cap cu degetarul / Și sărutându-i mâna pietrarului pe piept. / Căci a simțit lumina și-n stei aceeași mână / Ca-n fundurile lumii, ce-a fost și-a zămislit. / Rămasă de-a pururi, de-atunci încoa stăpână / Pe negura înfrântă în timpul biruit*”.

Hierofania, minunea se întâmplă deci,

așteptarea pietrarului nu fuse zadarnică. Învierea statuii se petrece, firește, la amiază, pietrarul fiind un zeu holderlinian. Tudor Arghezi îi atribuie ideea păgână a nemuririi prin jertfă, tema reîntoarcerii la divinitățile cosmice care ne zămislesc și ne poartă, ca în somn (pietrarul adoarme la un moment dat), înainte ca noi, oamenii, „să ne despărțim și să ne rupem, prin individuație, din marea matrice universală” (Wolf Aichelburg: *Hölderlin și entuziasmul poetic, în Hölderlin, Hyperion, Moartea lui Empedocle*, BPT, 1977, Ed. Minerva, București, pag.XI). Amiaza în care „rășinile pe brazi curgeau, topite de dogoare” își pierde idealitatea elină, devine numinoasă, cum și statuia este un obiect numinos: „*Un vultur se aprinse-n văzduh ca o făclie / Și trase-n bolți beteală de flăcări învărtită, / Pierzându-se cenușe în zarea arămie. // Așa mi-a fost arșița povestită, / Că umbra dintre cedri ardea ca o văpaie / Spuzind răcoare-n munte și-n văi ca un cuptor. / Se mai vedea cărarea din câteva pâraie / Ce gădilau al' dată cireșii-n drumul lor. // Necunoscând că jertfa i-a fost în cer primită. / Își socotește truda, mahnit, neizbutită*”.

Deși poemul nu-l mai cuprinde, sentimentul numinos îl învăluie ca o aură. Pietrarul (ca alter-ego al poetului) va încerca, după ce statuia își descleştează talpa din lespede și fuge „spre piscuri goală și vie”, emoția minunată, înfiorătoare, tainică, teama religioasă de care nu-i va fi rușine. Dimpotrivă se va considera un privilegiat, un ales. Este prezent totodată și sentimentul stării de creatură ca reflex în conștiința de sine al sentimentului obiectului numinos.

Vulturul (încarnare, substituit sau mesager al soarelui, simbol primitiv și colectiv al Tatălui) încununează simbolismul general al păsărilor, care este acela al stărilor spirituale superioare și deci al îngerilor, agenți ai transcendenței. Îngerul arghezian semnifică o formă de transcendere poetică, edenizând textul liric. Ca urmare a tensiunii absolutului, a înălțării în mitic, a apropierei de o realitate spirituală ce-l face pe om să uite de sine și să-i dea senzația candorii dintâi, sufletul se eliberează de limitele materiei și de simțuri, se diafanizează și devine o existență inefabilă.

Dar schimbarea nu afectează esențialitatea umană, transcendența fiind parțială, numai ficțională, nu și ontologică. Concluzia: îngerul e ambivalent, apt de neașteptate mutații, el reprezentând setea omenească de idealitate. Așezat în vecinătatea aventurii poetului în arhăitatea revelatoare de absolut unde se redobândește inocența pierdută, îngerul reflectă ceea ce e mai profund și mai individual în conștiința artistului. Aventura parcursă se realizează ca evaziune din contextualitatea imediată în reveria virtualității.

În căutarea Miresei, poetul urcă treptele sublimării progresive până la perceperea statului mitic originar, regăsind ingenuitatea și puritatea de altă dată. Parvine, așadar, la pragul paradisiac, ducând cu el neliniștile omului. De aceea, vulturul, exprimă ascensiunea, caracterul împărățesc, puterea supremă, superioritatea absolută, pe care le numim majestas, dar și regenerarea spirituală ca fenixul, recucerirea firescului existenței. Tocmai de acest element al puterii absolute, al lui majestas, este legat, în mod deosebit, ca o umbră, și, ca un reflex subiectiv,

„sentimentul stării de creatură”. Acesta, prin contrast cu puterea obiectivă, absolută, pe care o simțim, ni se înfățișează clar ca un sentiment al pierderii de sine, al aneantizării noastre, al faptului de a nu fi decât pulbere și cenușă. El este, pentru a spune astfel, materia primă numinoasă a sentimentului de <<umilință>> religioasă. Contrastul dintre majestas și <<a nu fi decât pulbere și cenușă>>, despre care e vorba aici, conduce, pe de o parte, la anihilarea eului și, pe de altă parte, la afirmarea realității unice și absolute a transcendentului”.

Tudor Arghezi implică și un al treilea element: energia numinosului. Pietrarul trăiește o mistuitoare și năvalnică ardoare a iubirii mistice. Simultan, energia celui care, necunoscând opreliște sau odihnește, este mereu stăruitor, activ, biruitoare, viu, și energia sa, impetuoasă, absolută, înțeleasă de el ca o uriașă, ca o neîntreruptă dorință de a făptui, aproape demonică (theion-ul, numenul, energia numinosului, se fac simțite și se leagă, ca expresii simbolice, de vitalitate, pasiune, afectivitate, voință, forță, mișcare, excitație, activitate, elan), se regăsesc, esențialmente identice, în statuie. Statuia, brusc, își dobândește independența de Evă și reinstaurează paradisul biblic, sus, pe piscuri, urmată de pietrar, recuperat pentru a (re) fi Adam-ul secolului XX.

Femeia sculptată de pietrarul – artist trebuie considerată, ea însăși, reprezentarea lui Dumnezeu. Fiind perfectă, ea e inocentă; fiind inocentă, va deveni curioasă; devenind curioasă, ea e o imagine divină, care dă viață lucrurilor, și o imagine profană care dă corp divinului; sacral și profanul se reglează, în eternitate, unul pe celălalt, prosperând durabil doar împreună, hrănindu-se reciproc, ca să conserve singura șansă a individului, și chiar a Universului, de a dăinui. Statuia vie va evolua autonom.

Ca și Platon, Tudor Arghezi „pune Eros-ul omului în prim plan, adică impulsul fundamental al sufletului omenesc, care e acela de a vedea, de a-L vedea pe Dumnezeu, de a vedea Binele, de a vedea ceea ce este mai elevat. Or, acest Eros, nu e un sacrilegiu, el este permis” [19] (Despina Petecel Theodoru: *Dialog cu Alain Besançon despre Imaginea interzisă*, România literară nr.26, iulie 2000). Plotin substituie muncii făcute de artist asupra lucrurilor, munca artistului asupra lui însuși, predilecția artistului spre artă e tocmai interioritatea sa.

Arghezi, în această interioritate, restabilește triumful paradisiac: sufletul omenesc, Dumnezeu și Natura, arta aflându-se în interiorul acestuia, într-un raport constant de schimburi. Esența (eidusul), îndeobște ascunsă, doar inițiatii o pot accesa. Poetul este un inițiat, care recuperează această esență, tocmai prin disimularea ei, prin anamorfoză. Ori, în căutarea sa, tânjește după secretele ultime în ambele ipostaze; de scrutare a nemărginirii, cât și de scrutare a profunzimii lucrurilor.

Destinul creator arghezian este să intuiască, în poezia vieții și a creaturii, starea dintâi și infinitul universului: „<<Marginea>> fatală a creatorului e transgresată, absolvită de forța imaginarului <<Orbirea>> din tableta <<Marginea>> din culegerea <<Ce-ai cu mine, vântule?>> înseamnă neîndoios capacitatea spiritului de a se concentra pe un scop ideal și aduce cu sine infinita profunzime regeneratoare a închipuirii.

(continuare în pag. 14)

Leda

Tema dragostei și a iubirii a preocupat pe toți creatorii, de pretutindeni și din toate vremurile, care au realizat numeroase opere literare, plastice și muzicale, un adevărat tezaur al frumosului, apreciat pentru încărcătura de valențe ale sensibilității umane.

Din multitudinea de aspecte ale acestei teme, au fost abordate de unii talentați artiști, resorturile chemării la dragoste, ale fecundității și fericirii în cuplu, aspecte firești ale susținerii vieții și perpetuării ei.

Pentru transpunerea artistică a unor subiecte cu astfel de aspecte ale temei dragostei, amorului sau fecundității, talentații ficțiunii artistice au folosit metamorfozarea îndrăgostitului într-o altă ființă din natura care ne înconjoară, simbolică prin trăsăturile sale sugestive, cum sunt cucul, lebăda, taurul și altele.

În mitologie

Metamorfoza îndrăgostitului în altă ființă a apărut mai întâi în mitologie, pusă pe seama lui Zeus, care pare a fi fost cel mai mare cuceritor în dragoste, dintre nemuritori.

Legenda spune că Zeus, înainte de căsătoria legitimă cu sora sa, Hera, s-a metamorfozat în cuc, într-o friguroasă zi de iarnă, și a rugat-o (pe fiica lui Cronos și Rheia) să-l preia în... sânul ei pentru a-l încălzi. Apoi, luându-și adevărata înfățișare, și-a înduplecat sora să i se dea, că o va lua de soție, ceea ce s-a și întâmplat.

Tot Zeus a cucerit și pe alte zeițe și femei, în aceeași manieră. Pe Demeter, zeița patroană a agriculturii, legislației și civilizației grecești, cât și pe fiica ei și a lui, Persefona, dar și pe Europa, fiica lui Agenor și nepoata lui Poseidon, le-a sedus transformându-se în taur alb. A posedat-o, de asemenea, pe Egina, metamorfozându-se în vultur, și chiar pe sora acesteia, Antiopa, transformându-se în satir.

Lista lui Zeus este mult mai bogată în metamorfozări. Astfel, transformat într-o ploaie de aur, a cucerit-o pe Danae, fiica lui Acrisius din Argos, când a fost închisă într-un turn, de tatăl ei, pentru a o apăra împotriva pretendenților la căsătorie; luând chipul unui porumbel, s-a îndrăgostit cu Ftia; și, neașteptat să se întâmple, a amăgit-o pe Alcmena – soția lui Amfitrion și mama lui Herakles, – luând ca înfățișare chipul soțului acesteia...

În literatură

În istoria literaturii și artei, lebăda, mai frumoasă decât alte ființe și mai aproape de simbolul falic, a cucerit o mai mare atenție din partea artiștilor creatori și a dobândit o popularitate deosebită pentru iubitorii de artă, sub denumirea femeii „Leda”.

Leda, după Homer (Odiseea, cântul XI), era soția regelui Spartei, Tindar, căruia i-a dăruit doi băieți, pe Castor, priceput la cursele de cai, și Pollux, neîntrecut luptător cu pumnul. După o altă tradiție, Jupiter a intervenit și în viața Ledei.

Pindar spune că soția lui Tindar s-a unit, în aceeași noapte, și cu regele și cu Jupiter și, de aceea, gemenii Castor și Pollux sunt de origine diferită, Castor este un fiu de muritor și îmbătrânește ca și tatăl său, iar Pollux este nemuritor și tânăr, ca și zeul dragostei comune din noaptea

conceperii lor. Pollux, înțelegându-și soarta divină, i-a oferit-o și fratelui său, să beneficieze de nemurire, fiind regi alternativ, câte o zi.

În altă legendă, Jupiter, luând înfățișarea de lebădă, a sedus-o pe Leda și astfel Leda a făcut un ou, din care au ieșit doi frați gemeni. În altă variantă, Leda face două ouă, astfel că dintr-unul ies cei doi gemeni, iar din celălalt iese o fată, Elena Clitemnestra.

După altă legendă, împreunarea Ledei cu Jupiter reprezintă simbolul împreunării nopții cu zeul cerului, din care s-au născut Soarele și Luna, aștrii care luminează lumea.

În pictură

Artiștii din diverse epoci ale dezvoltării artei plastice au reținut cu prioritate în desene, tablouri de pictură sau în sculpturi doar momentul în care Jupiter, metamorfozat în Lebădă (bărbătuș) face dragoste cu femeia Leda, cuplul lor fiind simbol erotic întru deveniri senzuale.

Tema erotică a Ledei în acuplare cu un zeu metamorfozat în lebădă este tratată cu fantezie încă din antichitate, când fabulația mitologică a lărgirii simbolului erotic a căutat cu seninătate o expresie artistică de reală armonie și rafinament cromatic ori tridimensional, în compoziții libere, îndrăznețe și atractive, adesea fanteziste.

Roul Dufy

Leda

Pot fi amintite și lucrări mai puțin cunoscute pentru tema „Leda”, cum sunt cele semnate de Céline Emilian și Raul Dufy.

„Leda”, compoziție imitată de un elev din școala lui Leonardo da Vinci (1452 – 1519),

Leda, — după un tablou executat de un elev din școala lui Leonardo da Vinci.

după o operă a maestrului, este plină de mister, prin contururile trupului într-o atmosferă învăluitoare, de trecere de la umbră la lumină, ceea ce reliefează psihologia femeii care, în admirația amozilor pitici de la picioarele ei, îmbrățișează lebăda venită spre goliciunea trupului ei ondulat și aprins de nerăbdare.

„Leda” lui T. Robert-Fleury și „Leda” lui E. Fontaine, între alte picturi cu asemenea temă, sunt pure simboluri ale chemării la o dragoste neîmplinită.

T. Robert-Fleury

Leda

„Leda” lui Michelangelo (1475 – 1564) este dragostea dintre femeie și lebădă în momentul acuplării, care transformă trupul și sufletul în pură beatitudine, sugerând forța pasiunii care nu trebuie judecată. Desenul tabloului în culori concurează puternic anatomia personajului, sugerând mișcarea timpului și forța sentimentului trăit.

Michelangelo

Leda

„Leda” lui Tintoretto (~ 1518 – 1594), într-o cromație tipic venețiană, este o compoziție cu tensiune dramatică puternică, creată de mișca-

Tintoretto

Leda

rea agitată a personajelor, detașată parcă dintr-un mare ansamblu în frescă. Leda, în timp ce un Amor pitic o asaltează pe o altă frumoasă, îmbrăcată, de la marginea lacului din pădure, privește lebăda cu o mângâiere, în timp ce câinele îi apără trupul dezgolit, pregătit pentru dragostea-i aprinsă, iradiind în puternice efecte de lumină. Leda nu privește Lebăda, dar o simte prin atingere, apărându-se totodată pentru a nu-i fi înțeleasă dragostea care-o frământă.

„Leda”, pictura de Correggio (1489 - 1534),

Correggio

Leda

este o abordare a acestei teme mitologice, potrivită pentru stilul clarobscurului introdus într-o compoziție cu schemă „în vârtej”, care cuprinde, alături de atracția lebedei, înțeleasă ca nevoie de viață, și alte personaje de comparație, între ele nelipsind șarpele unei „Eve” căutată de amoroși, precum și frumuseți feminine care își liniștesc focul inimii și al sentimentelor neîmplinite, în apa clară a lacului din pădure.

În sculptură

Leda, — sculptură antică (Villa Albani, Roma).

În sculptură, lucrările denumite „Leda” — precum exemplarul ceramic de la Muzeul pa-

Leda, — sculptură. (Muzeul San-Marc, Veneția).

rizian Luvru, sculptura antică din Vila Albani din Roma, sculptura din Muzeul San-Marc din Veneția și basorelieful în marmură de la British Museum din Londra — sunt alte ipostaze reușite ale artei universale, care emană simbolul sentimentului de dragoste împlinită. Din sculptura românească „Leda” lui Constantin Baraschi (1902 – 1966), sculptor cu viziune realistă, poate fi alăturată unui asemenea ciclu de opere dedicate iubirii împlinite, fără a fi reduse la simple opere falice.

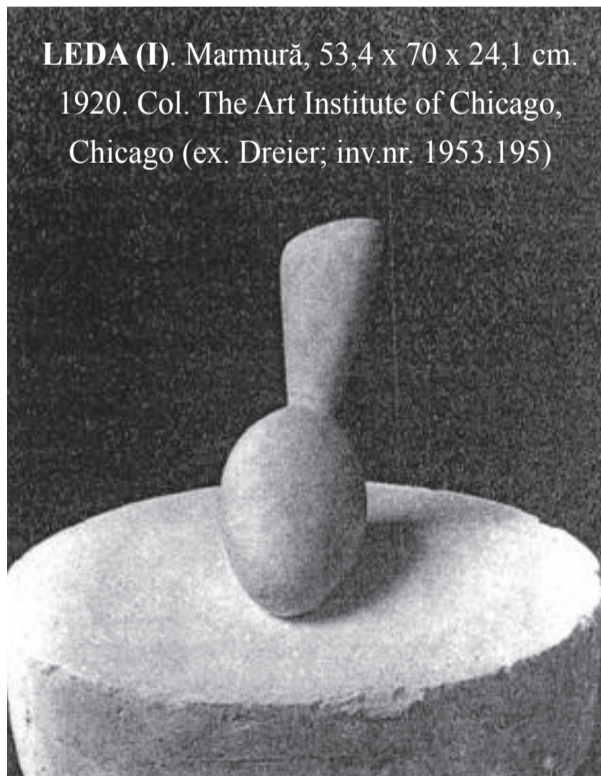
Const. Baraschi

Leda

Leda lui Brâncuși

„Leda” lui Brâncuși (1876 – 1957), în marmură, din 1920, amintește de lebădă, pasăre cu penajul alb. Gâtul lung și arcuit al acestei păsări, cu capul dat spre spate ca la specia de iarnă, devine „o componentă cu valoare morală” prin comparația lebedei cu o față îndrăgostită. Poate de aceea lucrarea a fost numită în 1924 „Fecunditate”.

LEDA (I). Marmură, 53,4 x 70 x 24,1 cm. 1920. Col. The Art Institute of Chicago, Chicago (ex. Dreier; inv.nr. 1953.195)

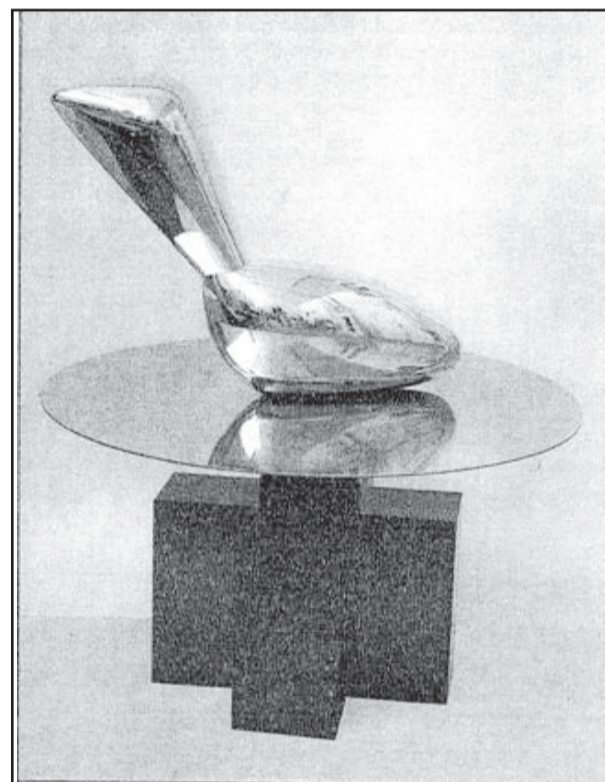

Dacă ne amintim că „Leda” a fost denumirea soției unui rege sedusă de Zeus, descoperim că „Leda” lui Brâncuși poartă o denumire mitică și, deși în sculptură ea este reprezentată ca o „femeie ghemuită”, poate fi acceptată ca „zeiță a dragostei”, „purtătoare de un mesaj polivalent. Sculptura „Leda” din marmură a fost datată

1920 în catalogul expoziției „Cubism and Abstract Art” de la The Museum of Modern Art din New York în 1936 (nr.19). După aceeași expoziție a fost achiziționată de Katherine S. Dreier, care avea s-o lase moștenire în colecția The Art Institute of Chicago.

„Leda” din marmură a mai fost expusă în 1926-1927 la Brooklyn Museum (nr. 164) din New York, în 1937 la Cleveland Museum of Art, în 1946 la Yale University Art. Gallery (nr.18) din New Haven, precum și în 1952-1953 (nr.4) la aceeași galerie, apoi în 1955-1956 la Guggenheim Museum of New York, la Retrospectiva din 1970 etc.

După exemplarul în marmură, Brâncuși a modelat un gips „Leda”, în 1924, și a turnat, după acesta, un bronz „Leda”, ambele lucrări păstrându-se la atelierul său din Paris, bronzul fiind expus (nr.4, sala 1) și datat greșit 1926). „Leda” în bronz a fost expusă la Salon des Tuileries (nr. 303) în 1927, la Moscova în 1928 (nr. 14) și la Amsterdam în 1938, la Stedelijk Museum (nr.9) etc.

LEDA (IIIb). Bronz lustruit. 53,5 x 71,3 x 23,9 cm., 1924 (-1926). Turnătorie: Lexis Rudier. Col. Musée National d'Art Moderne, Paris (donația Brâncuși; inv.nr. S.85)

„Exemplarul „Leda” în bronz este de fapt o nouă versiune a lucrării, datorită fasonării și montării ei pe un disc rotitor, pentru a-i da o mișcare cinetică.

Formal, „Leda” este ovoidul „Începutul lumii”, căruia i s-a adăugat o formă sugestivă de gât și cap de lebădă. Întreaga sculptură este înclinată către spate, într-o poziție contrară aceleia din „Rugăciune”. Cu fantezie s-a spus că „Leda” lui Brâncuși „nu e altceva decât un ou din care un mugure crește spre înafară”, cu sens specializat al răsăririi explozive a vieții dintr-un germene. „Leda” este metafora iubirii, de aceea a rămas în atelierul sculptorului până la sfârșitul vieții lui.

BIBLIOGRAFIE SUMARĂ

- GEIST, Sidney, *Brâncuși by Giedion – Welcker*, în: „Arts”, New York, nr. 34, ianuarie 1960, p.95.
- GHEDION – WELCKER, *Mesajul lui Brâncuși*, în: „Contemporanul”, București, nr. 14, din 7 aprilie 1967, p.7.
- MIHAIL, Nicolae – Paul, *Anul Brâncuși. Leda*, în: „Săptămâna”, București, nr. 312, 26 noiembrie 1976, p.6.
- MOCIOI, Ion, *Brâncuși. Opera*, Ed. Spicon & Drim Edit, Târgu-Jiu, 2003, p. 217 – 220.

Metode de investigare a peisajului ca spațiu și transpunerea acestuia, în structuri plastice

Vasile Fuiorea

Rezumat :

Peisajul și-a primit mai târziu statutul de gen al picturii, după ce vreme îndelungată a fost folosit ca fundal pentru desfășurările figurativului uman, a găsit repede artiști care să-l practice și să-i asigure o mare frecvență în perimetrul artistic din Renaștere și până în contemporaneitate. În creația artistică el este chiar ritmul naturii și imbold pentru declanșarea elanurilor creatoare lăuntrice.

Una din preocupările majore ale peisajului este spațialitatea. Spațialitatea artistică poate fi o spațialitate propriu-zisă sau simbolică, arhitecturală (arhitectonică), volumetrică (sculpturală), ilustrativă, picturală sau grafică. O altă accepție a spațialității este cea care ține cont de însușirile fizice, în funcție de care distingem spațialitatea bi și tridimensională, virtuală (perspectiva lineară) și sugerată (perspectiva aeriană – cromatică), alternativă (posibil paralelă) și imaginară (onirică, fantastică).

Cuvinte cheie: peisaj, spațialitate, perspectivă, renaștere

Încă din Renaștere pictorii au populat compozițiile cu elemente ale mediului ambiant, între care se numără construcțiile arhitectonice laice sau religioase și așezămintele omenești din zona rurală care mai târziu vor atrage interesul artiștilor prin atmosfera lor idilică sau dimpotrivă a dramelor existențiale. Dar adevărata perioadă de înflorire a genului este deschisă de baroc și clasicism în secolele XVII și XVIII. Elogiul adus realității de pictura olandeză în secolul al XVII-lea va participa la un nou sistem de reprezentare bazat pe reconstrucția naturalistă a lumii.

Peisajul urban pictat de Vermeer constă în această reconstrucție reajustată a unui loc, fiecare element având o funcție structurală. Cerul brăzdat de nori iluminează și construiește pregnant perspectiva orașului în peisajul *Vedere din Delft*.

Format în atelierul Romei, Claude Lorrain se dedică peisagisticii cu pasiunea unui observator al vieții sociale pe care o fixează în memorabile imagini ce provin din porturi sau așezări urbane sau rurale. Neîntrecut în tehnica laviurilor, el reușește să creeze o aură luminoasă ce scâlde formele reprezentate într-o baie de culori aurii. Rezultatele sale plastice vor uimi generații de pictori care vor lua exemplul acestui mare peisagist. Artistul și-a făcut studiile într-un autentic mediu rural. Însăși natura l-a învățat totul și după ani de copiere scrupuloasă a acestei maestre desăvârșite, artistul a atins cel mai înalt grad de perfecțiune în arta peisajului.

Arta venețiană a secolului al XVIII-lea devine prin pictura lui Guardi și Canaletto propria sa oglindă, reprezentare a exotismului burghez și turistic. *Vederile* (vendute) venețiene, moștenire a vederilor urbane obișnuite în secolul al XVI-lea, propun un limbaj în care efectele vizuale domină asupra exactității topografice. Acest fapt este indus artiștilor de bogăția patrimoniului istoric arhitectural, dar e și continuarea a unei tradiții formale a picturii venețiene. Pentru Canaletto, camera obscură nu este numai un experiment tehnic care permite reproducerea unei imagini, ci constituie un instrument formal de înnoire și

de stilizare a realului.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea pictura istorică, genul cel mai nobil promovată de Academie, suferă mutații stilistice datorită suflului nou adus de pictura romantică. Subiectele contemporane iau treptat locul faptelor eroice din trecut, se șterg frontierele dintre genuri; pitorescului din scenele sentimentale istorice îi răspund scenele de gen, astfel peisajul scos din datele sale mitologice cunoaște o dezvoltare fără precedent în opera lui Caspar David Friedrich și în Franța prin reprezentanții școlii de la Barbizon.

Opera picturală a lui Jean Baptiste Corot stă sub semnul peisajului. Dacă la începuturi Corot va avea succes în peisajul de tip istoric, mai târziu el va aduce ca nimeni altul o contribuție uriașă picturii pe măsura geniului său coloristic. Corot spunea că aspira „să nu piardă nimic” în fața motivului; referindu-se aici la prima impresie care ne emoționează. Această teorie va fi aprofundată și de reprezentanții școlii de la Barbizon care au văzut în arta lui Corot un drum de urmat, o cale a adevărului extras din natură. Peisajul intitulat *Intrarea în sat*, ne demonstrează abilitatea de a privi și a sustrage esențialul dar și măiestria cromatică pe care a folosit-o în configurarea lucrării. În acest peisaj narațiunea este abolită de orice fel de referire clasicistă. Punând copacul în prim plan, el se înalță spre cer, asigurând monumentalitate și energie cu mijloacele pure ale picturii. Încurajați de rezultatele obținute de pictorii școlii de la Barbizon, impresioniștii vor împrumuta unele din teme dragi realiștilor. Problema cromatică și modul de percepere a formei se vor schimba însă radical. Motivele pictate de impresioniști sunt transfigurate de lumină, ele sunt dezintegrate de dizolvarea contururilor formelor, în favoarea unei dezinvolturi cromatice ce dorește să surprindă un moment al zilei cu datele atmosferice caracteristice. Lucrările lui Pissaro, Monet și Sisley pleacă deci de la observarea vizibilului către o îndepărtare de imitația servilă a naturii, accentul punându-se pe virtuțile culorii, pe factorii ei impresivi și expresivi, bazate pe echilibrul sau acordul complementarelor. Peisajul, fie că e urban sau rural, marin sau montan, devine pretext al picturii, motivul nefiind decât o cale de la care se pleacă pentru a atinge impresii capabile să transmită sentimentele cele mai înălțătoare.

Vicent Van Gogh găsește în pictură un mod de ași descărca propriile trăiri, sentimentele omenești cele mai profunde. El își manifestă interesul pentru natura lucrurilor transfigurând motivele picturii, încărcându-le cu tumultul său sufletesc.

Pentru Van Gogh natura era asociată cu propriile sale sentimente astfel că peisajele sale nu au numai funcție estetică ci sunt o prelungire directă a emoțiilor sale⁷. Cu el se inaugurează inovații în pictura europeană, accentul mutându-se de pe impresie către expresie.

Cézanne eliberează pictura de imitația realului prin simplificări ale elementelor observate. El apelează la geometrie și la un sistem cromatic de progresii și regresii coloristice prin juxtapuneri cromatice între culorile calde și cele reci, elementul cromatic având un rol capital în confi-

gurarea compozițiilor sale. Pictorul caută să descopere structura durabilă sub jocul aparențelor. Esența vizibilului îl interesează mai mult decât aspectele efemere, întâmplătoare. „Să trateze natura – spunea el într-o corespondență în 1904 – prin cilindru, sferă și con”. Atât perspectiva bazată pe valorile termice ale culorilor, cât și directă sa referire la formele geometrice au făcut ca Cézanne să fie considerat unul din precursorii cubismului. Opera lui Cézanne marchează cu pregnanță evoluția artei moderne, al cărui limbaj îl revoluționează și îl deschide spre o frenetică desfășurare de propuneri și experimente plastice.

Prin pictura lui Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu și Theodor Pallady – arta românească va ajunge la apogeul înnoirii mijloacelor de limbaj și expresie, devenind fără false raportări, echivalența mișcărilor artistice europene, contribuind chiar la eferescența creatoare petrecută în Europa sfârșitului de secol XIX și la începuturile secolului al XX-lea. Grigorescu se apleacă cu stăruință asupra lumii satului românesc de munte pe care o înobilează cu un discurs pictural frenetic de un lirism aparte. Din această cauză, el aproape idealizează figura țaranului român, pânzele sale fiind populate de omul satului pe care-l integrează în natura bogată a dealurilor și munților românești. Călătorind în Bretania Franceză, își alege ca motiv așezările rurale sau urbane unde pictează cu voluptate străduțele medievale înguste, cu ziduri macerate de vreme, prilej pentru artist să închege într-un pendulant joc al petelor de culoare, forme solide având ceva din tăria rocilor.

Ion Andreescu observă natura încercând să-i înțeleagă ritmicitatea și permanenta ei metamorfoză. Andreescu înseamnă pentru arta românească momentul de maturizare, prin el pictura se desprinde de idealizările ilustrului sau maestrului și începe să respire aerul tare al meditației grave. Opera sa cuprinde toate genurile picturii, dar el se apleacă asupra temelor modeste potrivit cu firea sa austeră. El surprinde ca nimeni altul imaginea satului românesc de câmpie din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Motivele pictate sunt de obicei „marginile de sat” cu câteva case umile și stinghere, fără prea multă vegetație în preajmă, urgisite în bătaia soarelui și a ploilor, înecate vara în praf, toamna în glod și străjuite iarna de nămeți.

Apartenența stilistică a operei lui Ștefan Luchian își are originea în fenomenul complex al „Artei 1900”. Semnificația majoră de ordin estetic a operei lui Luchian este aportul său de a depăși impresionismul. Luată în considerație dintr-o perspectivă europeană, contribuția sa se înscrie în această privință alături de experiențele consumate ale unor artiști ca Cézanne, Van Gogh sau Gauguin. Personajele apar episodic în scene statice, în schimb apare frecvent universul lor și anume peisajul periferic al Bucureștiului sau, colțuri rurale din zonele pe care le frecventează. În fața peisajului se abandonează cu totul contemplării pictând, așa cum spunea el „cu ochii sufletului”. Fântâna la Brebu, Casa lui Moș Gheorghe, Moara de la pădure sau După ploaie la Moinești, sunt motivele picturii sale, detalii

ale satelor în care apar elemente ale civilizației rurale românești. Luchian rămâne însă prin excelență, martorul liric al universului citadin. Ca pictor al orașului în speță al Bucureștiului, Luchian pictează lumea complexă a tuturor straturilor sociale și a tuturor mediilor. Din lumea tristă a mahalalelor Bucureștiului, vor apărea opere memorabile ca Mahalaua Dracului, Ghetou din Filantropia, Colț din strada Povernei. Opera picturală a lui Gheorghe Petrașcu se înscrie în căutările plastice de la începutul secolului al XX-lea. Pictura lui Petrașcu pleacă de la tradiție și merge spre modernitate prin temperamentul romantic și mai târziu expresionist al pictorului pe care motivul îl emoționează. Tradiția picturii constituie fundamentul de plecare, riguros selectiv, reține din aceste depozite cât și din fenomenul modernității exact ceea ce îi trebuie pentru a-și desăvârși drumul artistic. Asemenea romanticilor, pictează ruinele unor vestigii medievale, merge printre primii să picteze marea și așezările din Balcic, loc ce va deveni căutat de cei mai mari peisagiști români, în fenomenul artistic numit „Școala de la Balcic”. Deși pictează în natură, motivele fiind colțuri ale arhitecturii urbane din țară sau din afara ei, el nu se comportă ca un plein-air-ist clasic. Nu renunță la clarobscur nici măcar în fața motivului, găsindu-i acestui procedeu un echivalent modern pe măsură, o tehnică a clarobscurului prin culoare. Pentru a sugera volumul el nu mai modelează culoare cu ajutorul valorilor de alb și negru, ci reușește să facă acest lucru cu ajutorul culorilor. În acest fel atât lumina cât și umbra sunt colorate iar albul și negrul, atât de caracteristic picturii lui, vor avea rol de exaltare a culorii, mărinind efectul dramatic al compoziției și potențând la maxim expresia. În peisajele sale domină arhitectura clădirilor, mai precis fațadele, zidurile, podurile (Târgoviște, Sighișoara, Veneția, Toledo) pe care le metamorfozează cu o pastă trasată cu fermitate în care culoarea pare să preia funcția nestematelor. Cu precădere, el alege clădirile vechi, cu zidurile în ruină, macerate de timp și de ceață. Nu au nimic spectaculos în sine aceste relicve, ceea ce nu-l împiedică pe artist să realizeze din transpunerea imaginii lor transfigurate pe pânză, unele dintre cele mai frumoase opere ale sale.

Urmărind himera perfecțiune Pallady speră că o va putea găsi, în formele pure, spiritualizate ce vor avea la bază rigoare rece matematică a linior desenului⁸. Ca peisagist, Pallady descinde în natură, îndeosebi în parcuri și pe străzile orașului, în special toamna. Compozițional, prin caracterul său immanent realității, peisajul nu-i lasă pictorului prea multă libertate. Fidel în general motivului, neîngăduind imaginației să depășească o anumită limită, el nu siluiește natura, aceasta sugerează în linii mari însăși compoziția tabloului. În polemica deschisă dar amicală cu Matisse, fostul său coleg și prieten, îi scrie confratelui său francez: „Nu dragul meu, pictura nu este cum spui tu, culoare, după cum un artist nu este acela care așterne culoarea pe pânză. Cu alb și negru poți face pictură, dar mai trebuie să ști să le și folosești și să ai ceva de spus...”⁹ Repugnându-i pasta în straturi groase, Pallady folosește demipastele sau laviurile formate din diluarea culorilor. Armoniile obținute de el sunt de aceea stinse, clorotice, atmosfera peisajelor este și ea rarefiată tinzând către imaterial. La această impresie contribuie în afară de tentele colorate mate, griul folosit într-o variațiune de tente și nuanțe, de la cel albicios la cel apropiat de negru și de la cel pur la cel colorat în care a picurat rozuri, violeturi sau galbenuri.

Note

¹ „Desenând direct după natură – obicei folosind chiar în drum spre Italia, în munții Alpi, unde a desenat în peniță peisaje caracterizate printr-o precizie geografică de documentare – a reușit să surprindă viața cu un remarcabil simț al autenticității. În Prăbușirea lui Icar personajul principal nu este eroul mitologic, expedit ca un amănunt nesemnificativ într-un plan îndepărtat, ci peisajul tratat cu o bună cunoaștere a perspectivei, în prim plan fiind redat un țaran care-și ară țarina”.

Vasile Florea, Gheorghe Szekely, Mică enciclopedie de artă universală, Editura Litera Internațional, Chișinău, 2005 p. 14.

² Sensul peisajului ca specie a picturii este caracterizat de Ioan Iovan: „Peisajul rămâne un mereu viu colț din copilărie de bucurie și înminunare, de puritate așa cum a fost atunci. A devenit o excepție benefică în lumea artificială, plină de convenții a omului. Se vorbește despre întoarcerea la natură știindu-se că aceasta înseamnă întoarcerea la cele originare, la esențele prime.”

Este un fel de regăsire de sine, un fel de alter ego, un orizont încărcat când cu pitoresc, când cu melancolie, în funcție de starea noastră. Favorizează reveria și visarea, permite călătoria cu ochii, este aproape și departe, găzduind un drum mereu liber spre zare”.

Ioan Iovan, Semantica artelor vizuale vol. I, Editura Anthropos, Timișoara, 2009, p. 89.

³ Paul Signac îl integrează pe Delacroix în rândul pictorilor preocupați de înnoirea limbajului culorii: „Își dă seama de ce mare ajutor îi va fi o bună cunoaștere a regulilor exacte care guvernează armonia culorilor și a căror aplicare o întâlnește la marii coloristi și în decorația orientală. A surprins în natură fugarul joc al culorilor complemetare și vrea să cunoască legile care îl determină. Începe să studieze teoria științifică a culorii reacțiile contrastelor succesiv și simultan. Iar ca rezultat al acestor studii, el va realiza pe pânză contrastele și va întrebuița amestecul optic”.

Paul Siganc, De la Delacroix la Neoimpresionism, Editura Meridiane, București, 1971, p.53.

⁴ Călin Dan, Steriadi, Editura Meridiane, 1988, p. 42

⁵ Theodor Enescu, Transparența supremă a operei, secolul 20, nr. 251-252 (11.12/1981)

⁶ N. Stenhard, Dealul și universul românesc al lui Bernea, secolul 20, 186-187 (7-8-1976)

⁷ În studiul Poetica reveriei, Gaston Bachelard ne vorbește despre emoția și visarea creatorului în fața motivului

BIBLIOGRAFIE

1. Arnheim, Rudolf, Arta și percepția vizuală, Editura Meridiane, București, 1979.
2. Arnheim, Rudolf, Forța centrului vizual, Editura Meridiane, București, 1995.
3. Argan, Giulio, Carlo, Arta moderna, vol. I, II, Editura Meridiane, București, 1982.
4. Bachelard, Gaston, Poetica reveriei, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
5. Bachelard, Gaston, Poetica spațiului, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
6. Bensancon, Alain, Imaginea interzisă. Istoria intelectuală a iconoclasmului de la Platon la Kandinsky, Editura Humanitas, București, 1996.
7. Benard, Edina, Arta modernă 1905 – 1945, Editura Meridiane, București, 2000.
8. Bouleau, Charles, Geometria secretă a pictorilor, Editura Meridiane, București, 1979.
9. Cassou, Jean, Panorama artelor plastice contemporane, vol. I-II, Editura Meridiane, București, 1971.
10. Courthion, Pierre, Curente și tendințe în arta secolului XX, București, 1973.
11. Focillon, Henri, Arta Occidentului, vol. I-II, Editura Meridiane, București, 1974.
12. Focillon, Henri, Viața formelor, Editura Meridiane, București, 1977.
13. Frontin, Claude, Istoria vizuală a artei, Editura Roa, 2005.
14. Hofmann, Werner, Fundamentele artei moderne, Editura Meridiane, București, 1977.

Corala Gorjeană sau eseu despre suflet

Mihaela Sanda Popescu

Împlinirăm 11 ani de când existăm cumiți și mereu aceiași în cafasal Bisericii “Sfinții Apostoli”. În această seară juriul ne-a acordat premiul II... Dacă acest premiu ar fi fost cu ceva ani în urmă, îl primeam cu bucuria perspectivei de mai bine, dar acum, e cel mai trist premiu pentru că totul s-a redus la o cifră. M-aș fi așteptat să ne mulțumească *cineva* pentru dănuirea noastră în timp, pentru prezența la evenimentele de suflet și la ceremonialul religios.

“Solista nu a cântat perfect!”

Ba da! Pentru că într-o altă conjunctură “cineva” hotărâse că n-are voce și totuși, a cântat.

Chiar nu i-a observat nimeni bucuria?

Chiar nu i-a observat nimeni expresia luminoasă, de copil nechinuit de angoasa unui perfecționism de care suferă toți cei care sunt instituți *ad hoc*, aleși parcă, după stereotipia III, II, I ?

O să vă grăbiți să dați vina pe ciudă și invidie; nu-mi aparțin, sau mai bine zis, nu *ne* aparțin! Când e vorba de competiție felicit din tot sufletul orice apariție valoroasă și au fost, într-adevăr, apariții valoroase.

Scopul acestui concurs coral este, în primul rând de a stimula, prin competiție, mișcarea corală, de a situa prezența umană mai presus de „moda zilei”, într-un cuvânt, de a sfida criza.

Noi venim cu cei 11 ani de existență și cu participarea noastră din primul an al Coralei gorjene. Competiția nu înseamnă „conflict”, iar o evaluare exactă trebuia să fi avut în vedere, calitatea de profesioniști sau de amatori, rolul dirijorului; ce răspuns dăm când profesorii sunt de premiul I și elevii de premiul II ?

În 2006, economistul Muhammad Yunus (Bangladesh) supranumit și „bancherul săracilor”, obținea Premiul Nobel pentru Pace pentru că descoperise răspunsul adevărat la următoarea întrebare: „De ce să nu integrăm dimensiunea socială în teoria economică ?” Noi de zeci de ani continuăm să fim victimele (sau autorii) „luminatelor documente” care ne-au dat bucuria câștigului imediat cultivând disprețul față de adevărata proprietate mai ales intelectuală.

Rezultatul ?

Vorbim despre tradiție ignorând-o !

Mulțumim acestei copile care a cântat colinda cu *Florica* sufletului său și care are tot timpul să dobândească o interpretare impecabilă. Copiii sunt adevărata nădejde și singurii judecători adevărați, în rest... toate bucuriile ne întristează după ce trec, lăsându-ne așa cum suntem...

Considerăm prezența noastră în spațiul gorjean o datorie de suflet și vom rămâne aceiași, cântând mereu de Ziua Domnului în cafasal aceleiași Biserici... și numai acolo.

Primiți urarea noastră de Crăciun, dar să știți că ne-ați frânt în suflet, crenguța verde de brad !

Despre ceață, frică și amnezie

- Fragment de roman -

Silviu Doinaş Popescu

Mi-era frică să nu ne rătăcim de tot și să ne pierdem unul pe celălalt. Temerile mele: noi în derivă, fără direcție. Frica de înec, angoasa asta apăsătoare, multă ploaie și umezeală rece și lipicioasă – un fel de sinestezie bolnavă. Un galben și roșu intens îmi cuprind retina. Nu te mai văd, nu te mai aud, mi-e frică...simt nevoia să îți vorbesc, n-am mai vorbit așa, real, de ceva timp. Parcă nu mai știu ce se întâmplă cu tine. Te-aș invita la o cafea, dar nu mai știu să mă relaxez. Aș alege o terasă de pe malul vestic al Someșului, camuflată într-un aer de epocă. Și apoi te-aș privi preț de un ceas și ți-aș mângâia obrazul și te-aș săruta. Satisfăcut, mi-aș aprinde o țigară și...atât.

Floarea de lotus crește nestingherită peste piața rece și alunecoasă în timp ce eu îmi pierd șirul ideilor și mă plafonez tocmai la intrarea în templu. Nebunia continuă și valul mă urmărește ca o insectă nesuferită pe care, în cele din urmă, o strivești cu ură. Intensitatea emoției șterge linia fadă dintre ficțiune și realitate și îmi dau seama că trăiesc într-o caricatură nereușită a unei realități perfecte. Puncte de suspensie mă despart de ea.

Tablou inert: Eu, stând la laptop cu o ceașcă de cafea tare – Lavazza sau Illy (părerile sunt împărțite care e mai bună) – și privind la o pagină albă (document Microsoft Word) timp de oră și...Să scriu despre sunete. Singurul adevăr absolut pentru mine – frecvențe, modulații – muzica. Cum poți să recuperezi, cum poți să te întorci în timp, cum poți să îndrepti erorile, cum poți...

Sunt agitat și mă uit la el cum se chinuiește – mania persecuției – și mă întreb dacă n-aș putea să scriu despre asta? Sunt obscen și plictisit în același timp, calități necesare pentru un individ de succes. Nu mai știu să scriu sau să vorbesc bine, dar am vândut multe bormașini la viața mea și simt că mi-am îndeplinit scopul în viață. Sunt, pentru prima dată, un individ complet – am tot ce îmi trebuie: un job bun într-o companie de succes, colegi buni și un șef modern. Asta e un tablou de coșmar, cele mai împuțite din mizeriile umane, adunate la un loc și redenumite hypermarket.

Vreau să îmi iau laptop-ul cu mine, și să plec în oraș...Ah...și mai vreau să fie vara, să fiu pe Napoca și să mă îndrept spre Flowers. Să mă așez la masă, să aprind laptop-ul și, sorbind leneș dintr-o cafea latte sau espresso, să aștept...să treacă timpul. Din minut în minut intră tot felul de persoane în cafenea și mă holbez la fiecare – a devenit un sport extrem de periculos mai ales că pe unele le cunosc și nu vreau să le las impresia că aș fi un soi de obsedat. Dar nu e vara, e iarna, nu sunt pe Napoca sau în Flowers, sunt în Timișoara, undeva la câțiva kilometri de centru...Consumatorii de lotus sunt după ușă, în dormitor și mă privesc neîncetat, cu ochii ieșiți din orbite, rânjind și contorsionându-și trunchiurile ireale de slabe și străvezii. Nu e un coșmar, știu asta pentru că m-am ciupit singur de picior, așa puternic încât mi s-a tumefiat țesutul. Stau în pat, treaz, terifiat și blocat (parcă legat la mâini și la picioare), cu privirea împrăștiată prin toată camera și gem de frică...Transpirația sărată mi se scurge de pe frunte și îmi gâdilă obrazul și apoi buzele, ca apoi să se prelingă pe bărbie și pe gât în jos. Mă uit în sus, spre partea superioară a șifonierului care pare că se prăbușește pe mine și tresar brusc.

Consumatorii de lotus sunt poate alte fețe obscure ale mele care mă bântuie. Nu mai știu de câte ori am crezut că, în sfârșit, m-am trezit și, de fiecare dată când mă regăsesc în altă poveste, mă cuprind panica, văzând că nu pot rupe ciclul. Sunt un mare

consumator de vise și speranțe. Soluția – întotdeauna o țigară – mereu cu tine, niciodată singur, niciodată împreună. Niciodată fericit, niciodată trist, niciunde pierdut sau găsit.

Lucruri pe care n-o să le am prea curând: MacBook Pro și Iphone, Apple TV sau apartament cu patru camere în București. Lucruri pe care le am: o durere de cap, ciorapi murdari, un laptop obosit. Dau drumul la televizor, îmi torn un pahar de vin și mă uit ca dobitocul la toate porcăriile pe care televiziunea modernă mi le poate bagă pe gât. Sunt prea obosit ca să meditez la condiția mea idioată.

“Care este obsesia ta? Ce te face să mai treci peste o zi?”

“Nu știu. E o întrebare capcană sau ceva?”

“Spune-mi tu asta! Este o întrebare capcană? Tu ce crezi?”

“Nu știu dom’le, eu de ce te plătesc, să faci haz de mine la ședințe? Răspunde-mi!”

“Nu, Silviu, sunt curios să aflu care este obsesia ta. Sunt convins că ai și tu, ca oricare dintre noi, obsesiile tale. Uite, a mea este grădinăritul. Îmi place să îmi petrec ore întregi în grădină aranjând sau privind florile. Sau alta: Sunt obsedat de noapte. Îmi place să ies noaptea, sau mai bine zis seara, la plimbări, așa, singur.”

“Eu sunt obsedat de muzică. Trebuia să fiu un artist, dar nu am avut noroc. Sau n-am avut curaj. Da. În fine...Aș sta toată ziua cu căștile pe urechi...Și mai sunt pasionat de constelații, adică îmi place să urmăresc cerul noaptea. N-am mai făcut asta de mult timp. Probabil și din cauza anotimpului rece. Nu prea mai ies din casă. E prea frig. Aștept totuși vara cu nerăbdare.”

După aceea m-am ridicat, am plătit și am plecat. Se făcuse târziu și nu suport sentimentul ăla stupid când se termină ziua înainte să apuci să îți rezovi toate problemele. Timpul s-a contractat prea mult, cred că tot din cauza temperaturilor prea scăzute. Hah...! Ce fără sens e timpul în acest caz. Cum adică, vrei să spui că timpul ar fi relativ și că depinde de alte și alte varibile? Dezamăgit pentru că, în sine mea, știam răspunsul, m-am aruncat în pat îmbrăcat și am adormit pe loc. Două tonalități înalte urmate de tobe precipitate...Mirosul dorinței și sunetul pasiunii.

Îmi amintesc cu plăcere de serile de vară când mă întorceam de la serviciu acasă, și, după un răgaz, ieșeam la o cafea. Zilele lungi de vară îmi lipsesc așa cum îmi lipsește atingerea caldă a soarelui de amiază sau nopțile plăcute petrecute sub cerul senin. Pe atunci, timpul trecea după alte coordonate. Dacă îmi acord o secundă, îi pot simți încă parfumul discret de atunci; mă văd în stația de tramvai din apropierea apartamentului ei; simt mirosurile incredibile din acea dimineață de iunie. Tocmai plecasem de la ea după o noapte în care stătuserăm trei...și...Eram îmbrăcat cu blugi și tricou, îmi amintesc foarte bine că blugii erau tăiați...

Timișoara era pe atunci un oraș nou, încă nedescoperit. Sau să fi fost în Cluj toate astea. Amnezia asta amorțită mă îngrozește. Am insomnii, nu mai pot dormi, nu mai pot visa. Mi-e dor să visez ceva, orice. Eu obișnuiam să visez (sau mai bine spus îmi aminteam visele) în fiecare noapte. Acum sunt singur, tavanul deasupra mea și simt că mă sufoc încet. Sunt devorat de propriul apartament. Întâi creierul, apoi gândurile, senzațiile și, în cele din urmă întreg corpul. Simt furnicături peste tot, nu mi-e bine, să știi!

Și totuși, devine din ce în ce mai dificil să mă întorc în timp pentru că realitatea mă ciupește continuu, nu mă lasă să dormitez, să visez cu ochii des-

chiși; încearcă cu disperare să mă oprească, să mă protejeze de propria-mi identitate. De parcă aș avea un secret murdar, tragic, de ascuns, pe care îl apăr cu îndârjire, așa, din inerția obișnuinței. Îi văd ochii cum mă privesc ca două diamante, cum mă ceartă din priviri. Soarele va răsări din nou și mă prinde nepregătit.

Camera de cămin este la capătul culoarului sau undeva pe acolo...pe stânga. E o ușă din termopan, sec. Înăuntru, patru paturi suprapuse și trei mese mari: doua sunt paralele cu paturile, iar a treia masă e paralelă cu fereastra. Sunt trei calculatoare, deși suntem cinci oameni înăuntru. Și un laptop...Al meu, bineînțeles. Sunt deja treaz de ceva vreme, mă uitam la un film singur. Nu îmi place să mă culc prea repede. Poate ca astfel am sentimentul că pot controla lungimea zilei. Poate fi așadar cât de lungă vreau eu: cu cât stau treaz mai mult timp cu atât ziua e mai lungă, cu cât mă culc mai repede cu atât ziua e mai scurtă. În seara asta nu mai pot sta toată noaptea. Măine am niște treburi de rezolvat. Îmi trebuie o schimbare de decor, să înlocuiesc culoarea vopselei de pe pereții din cameră, să schimb culoarea la mașină, să îmi schimb hainele, nu știu nici eu cu siguranță. O ceață redundantă învâluie tot. Poate că e suficient să schimb orașul de data asta.

E o senzație extraordinară de fiecare dată când pășești pentru prima dată într-un oraș nou, total necunoscut...Prima impresie ți-o faci privind împrejurimile: o gară, autogară, un aeroport, sau pur și simplu intrarea în oraș de pe autostradă. Curios, te străduiești să găsești repere cunoscute, o clădire, stradă care să aibă sens, ceva familiar și te enervezi. Nimic nu se potrivește. E alt oraș, e vorba despre alte clădiri, alte idile consumate printre zidurile și parcurile în putrefacție. Alt băiat își așteaptă iubita, alte destine se fac și se desfac, alte vieți abia încep, altele se termină. E inevitabil.

“Ce zici? Mergem sau nu? Eu mă gândeam înainte să facem o revizie la mașină și după aia...”

“Eu cred că acum nu știi exact ce vrei. Poate ar trebui să mai aștepti un an și după aia să te hotărâști. Părerea mea...Acuma, eu te înțeleg, așa, în mare, dar...hai măh, ce naibii! De câte ori ți-am mai spus...?” vorbesc eu din nou singur, cu țigara în gură și nelipsita cană de cafea...Iarăși am băut prea mult și am uitat. E ceva special la Cluj care mă intrigă și mă atrage în continuare. Și ceea ce mi se pare și mai intrigant este faptul că încă mai simt atracție față de oraș, o forță de neînțeles. E ceva legat de orașul acesta pe care nu-l pot explica. Știu doar că fiecare clădire e un simbol și fiecare simbol ia o formă în imaginația mea.

Am fumat toată țigara cu sângeț, atent ca nu cumva să pierd un firicel de fum. Acum stau întins pe pat și mă gândesc la o câmpie nesfârșită. În departare se poate vedea un copac și atât; în rest doar câmpie și cer senin. Un cer de un albastru perfect, cu nori cirrus de înaltă altitudine ici-colo. Ea e lângă mine pe pătură, stă la plajă în iarba parfumată și îmi vorbește încet. Nu știu ce zice, pentru că nu sunt atent, mă uit la ea și o văd vorbindu-mi, dar parcă nu pot să ascult. Sunt cu gândul în altă parte. E o după-amiază perfectă de iunie iar eu nu sunt atent...La asta visasem dintotdeauna și acum, că se întâmplă, nu știam ce să fac, cum să profit de puterea și magia clipei. Poate că viața nu e altceva decât un amalgam de secvențe, o serie de episoade scurte legate între ele doar de creierul uman și de inteligență.

Îngerul și Evanghelia lui Hristos în gândirea anghelologică paulină

Victor Constantin Măruțoiu

The Angel and Jesus's Gospel in Paul's angelology thinking

Keywords: angel, thinking, angelology, perspectives, Gospel.

The problems implicating the Angels represent one of the most controversial themes regarding the biblical research. Often minimalised or even sometimes ignored, the presence of The Holy Angels in the revelation aspects is governed by a real importance, through the role that they have in the special ministration towards the Trinity and towards man.

The central point of view of this article represents the problem of the Holy Angels regarding Paul's writings, the discovery of the role that they carry out. Therewith I present the place of The Holy Angels in the way of salvation and their activity on way to Jesus Christ.

Gândirea paulină poartă semnul educației pe care Apostolul neamurilor a primit-o în întreaga sa existență. El a încercat să privească raportarea la îngerii ca un nivel superior de cunoaștere umană, dar inferior Evangheliei lui Hristos.¹ În acest sens folosește o titulatură generică pentru îngerii, privind, prin acest termen atât îngerii căzuți, cât și cei de lumină. Deosebirea între cele două lumi: cea a îngerilor de lumină și cea a îngerilor căzuți este realizată prin raportarea la Lege, la om, la Iisus Hristos. Astfel anghelologia paulină se dezvoltă ca o sistematizare a gândirii anghelologice a celor patru evangheliști, descoperind o realitate a prezenței îngerului, dar numai în raport cu Evanghelia lui Hristos. Dacă Apostolii: Matei, Marcu, Luca și Ioan privesc misiunea îngerilor ca aparținând eminent de viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, Apostolul Pavel, în Epistolele sale, pune accent pe raportarea îngerului la Iisus Hristos, la om și, în mod aparte, la Evanghelia lui Hristos.

Raportarea la înger, în concepția paulină, are loc, mai ales, în situații limită. În aceste segmente Apostolul Pavel dorește să punteze importanța unui termen alăturat celui de înger și nu atât o problemă a îngerilor. Pentru el lumea îngerilor reprezenta o realitate a intermediarului între Dumnezeu și Creație, om. Nu cunoaște îndoiala în privința existenței atât a îngerilor potrivnici, cât și a Sfinților Îngeri.² Raportarea la existența lor în versetele pauline dorește să scoată termenul comparat cu îngerii, precum ar fi Evanghelia lui Hristos, persoana umană, mântuirea, iubirea, virtuțile etc.³

Mărturiile indirecte neotestamentare despre concepția Sfântului Apostol Pavel în privința Sfinților Îngeri, sunt redată de mărturia Sfântului Evanghelist Luca în cartea Faptele Apostolilor, descoperind mărturia Apostolului Neamurilor, cu referință la Sfinții Îngeri: „Căci mi-a apărut în noaptea aceasta un înger al Dumnezeului, al Căruia eu sunt și Căruia mă închin, Zicând: Nu te teme, Pavele. Tu trebuie să stai înaintea Cezarului; și iată, Dumnezeu ți-a dăruit pe toți cei ce sunt în corabie cu tine.” (F.Ap. 27, 23-24) sau referirea pe care Sfântul Evanghelist Luca, în aceeași carte, o oferă, prezentând raportarea făcută de farisei față de cuvintele Apostolului Pavel: „Și s-a făcut mare strigare, și, ridicându-se unii cărturari din partea fariseilor, se certau zicând: Nici un rău nu găsim în acest om; iar dacă i-a vorbit lui un duh sau înger, să nu ne împotrivim lui Dumnezeu.” (F.Ap. 23, 9).⁴

Intervenția Sfinților Îngeri, din perspectivă lucanico-paulină cunoaște două ipostaze: prezență văzută și prezență nevăzută. În această ordine de idei concepția paulină ajunge să contureze o întreagă gândire iudaico-creștină referitoare la îngerii.⁵ Păstrează structura de bază iudaică, pe care o conturează prin prisma scrierilor sinoptice și ioaneice.

O particularitate a anghelologiei pauline o reprezintă posibilitatea de a descrie îngerii în raport cu elemente importante ale teologiei pauline. Astfel poate părea că importanța pe care o oferă Evangheliile sinoptice, Evanghelia ioaneică și Faptele Apostolilor Sfinților Îngeri ar cunoaște o diminuare în cadrul scrierilor pauline.⁶ Linia unei asemenea gândiri presupune o scoatere în evidență a importanței lui Hristos.⁷ Totodată Sfântul Apostol Pavel încerca să delimiteze gândirea anghelologică, de influență iudeo-creștină, de cercul de inspirație gnostică.⁸ În această ordine de idei Apostolul Pavel a încercat să păstreze o diferențiere între Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos și Sfinții Îngeri. Punctul central al gândirii sale era cel al punerii în evidență a activității Mântuitorului Iisus Hristos. Putem afirma faptul că, împotriva acestor premise, Apostolul Pavel a încercat să imprime o gândire complementară anghelologică teologiei sale, ca un element de influențare a raportului Dumnezeu-om, punând îngerii ca raportori ai mântuirii omului. În acest caz Sfinții Îngeri nu reprezintă o expresie emfatică paulină, care să limiteze aria anghelologică, ci situează o complexă ierarhizare în Creație, punând peste aceasta Persoana lui Iisus Hristos.

Pentru Apostolul Pavel Sfinții Îngeri joacă încă un rol important și se vor situa într-o anumită armonie cu celelalte aspecte care împlinesc Evanghelia lui Hristos.⁹

Abordarea anghelologiei se constituie ca o premisă a dezvoltării cercetării neo-testamentare, având o importanță deosebită în structurarea detaliată a aspectului de slujire și a relației Dumnezeu om din perspectiva rolului de intermediar. Ipostaza îngerului ca realitate faptică determină necesitatea acestui studiu în teologia biblică românească, în vederea trasării unei linii de cercetare, care să descopere noi și noi valențe în cercetările viitoare.

Sfântul Apostol Pavel desemnează, prin numirea de îngerii, puteri, principate atât pe îngerii care au rămas fideli lui Dumnezeu, dar și pe cei care l-au urmat pe Lucifer. Dar deosebirea între prezentarea, într-un anumit verset, a unui înger bun sau rău ține cont, în scrierile pauline de nuanțele pe care le descoperă textul. În această ordine de idei evenimente din Efes 1,21 prezintă pe Sfinții Îngeri în corelație cu Col. 1, 16, anume descoperind îngerii lui Dumnezeu. Îngerii căzuți sunt descoperiți în Efes. 6,16 și Col. 2, 15. Astfel prezența îngerilor, ca și titulatură generică, în Noul Testament, este specifică lui Pavel. Pregătirea sa îl determină să scrie despre îngerii în acest fel. Raportarea la mistica iudaică este deseori descoperită în scrierile sale. Trasarea limitei între desemnarea, prin numire, a îngerului lui Dumnezeu și a îngerului potrivnicului subliniază influența pe care scrierile iudaice au avut-o asupra Apostolului Pavel. În acest fel acesta reușește să determine o sensibilă linie în desemnarea unui reprezentant al uneia dintre părți: cea a lui Dumnezeu și cea a diavolului.

Versetele care descoperă gândirea paulină în privința Sfinților Îngeri sunt:

- puterea iubirii lui Dumnezeu și puterea Sfinților Îngeri (Rom. 8, 38-39)
- Sfinții Îngeri și slujitorii lui Hristos (I Cor. 4, 9-10; 6,3; 13,1)
- Îngerul și semnul de supunere (I Cor. 11,10)
- Îngerul și Evanghelia lui Hristos (Gal. 1,8; 3,19; 4, 14; Efes. 3,10-11)
- împreună misiunea a omului și a îngerului (Filip. 2, 9-11)
- Sfinții Îngeri – ființe create de Dumnezeu (Col. 1,16; 2, 10)
- cinstirea falsă a Sfinților Îngeri este pedepsită (Col. 2, 18)
- Sfinții Îngeri vestitori ai celei de-a doua veniri a lui Hristos (I Tes. 4, 16; II Tes. 1, 7)
- mărturisirea realității întrupării Mântuitorului Iisus Hristos prin arătarea Sfinților Îngeri (I Tim. 3, 16; I Tim. 5, 21).

1 Maria Mavromataki, *Paul The Apostle of The Gentiles, Journeys in Greece*, Haitalis, Athens, Greece, 2003, p. 23-25.

2 Maica Alexandra, *Sfinții Îngeri*, traducere dr. Irineu Pop-Bistrițeanul, Editura Anastasia, București, 2009, p. 176.

3 *Theological Dictionary of the New Testament*, Gerhard Kittel editor, Translated by Geoffrey W. Bromiley, Volume I. Eerdmans Printing Company Grand Rapids, Michigan, United States of America, 2006, p. 85.

4 Maica Alexandra, *op. cit.*, p. 177.

5 *Ibidem*, p. 178.

6 *Theological dictionary of the New Testament*, p.85.

7 *Ibidem*.

8 *Ibidem*, p. 86.

9 *Encyclopaedia biblică, A critical dictionary of the literary, political and religious history, the archaeology, geography and natural history of the Bible*, edited by The Rev. T.K. Cheyne, M.A., D.D. and J. Sutherland Black, M.A., LL.D, vol. I, A-D, London: Adam and Charles Black, 1909, p.169-170.

Ziua a cincea

(fragment de roman)

Aurel Antonie

Cineva izbea în poartă cu o piatră mare și grea. Câinele, care nu era de acord, lătra furios. Frăsinel, care nici el nu era de acord, se ghemui sub pătură, încercând să ignore scandalul de afară. Dar lucrurile neplăcute nu încetează decât atunci când efectul lor dezastruos atinge apogeul. Oftând, se strecură afară din pătură, amăgindu-se cu gândul că se va întoarce curând în culcușul cald. Își trase pantalonii, șosetele, pantofii, notă în gând să treacă pe listă cuvântul papuci, și ieși în cerdac.

Norii se zbenguiau pe undeva pe cer, ploaia se zbenguia în băltoacele din curte, câinele se zbenguia la poartă, vântul se zbenguia peste toate, numai poștașul stătea nemișcat. O statuie de granit a omului care își face datoria. Gluga pelerinei de ploaie nu reușea să-i ascundă dârzenia și fermitatea întipărite pe chip. Părea un comandant de navă, care conduce destinele câtorva zeci de marinari prin furtună, cu o mână fermă. Pentru un sculptor era personajul ideal. Pe Frăsinel îl străbătu gândul să se apuce de sculptură. Desigur, că asta va face, atunci când își va desăvârși opera ontologică.

Alergă până la gard, goni câinele, întinse mâna peste poartă, semnă tabelul, primi plicul și, fără să spună nimic, o luă la fugă spre casă. Nu se opri decât în dormitor, unde se scutură ca un câine ud. Trecu mental pe listă un aparat de uscat părul, se șterse pe cap cu pătura cu care se acoperea, și se așeză pe taburețul de lângă dulăpiorul care-i ținea loc de masă. Plicul venea de la primărie. Îl rupse, în timp ce-și completa mental lista cu un cuțit pentru desfăcut scrisori. Desigur că înăuntru va găsi o scrisoare din partea primarului, în care se va strădui să-i explice de ce nu-i putea împrumuta lui, unica mașină de scris din sat. Dar nu fu să fie așa. În plic găsi lista lui de cumpărături. Ca să fim mai exacti era vorba de lista numărul unu, aceea pe care o lăsase la Nea Gore.

O pală de gânduri se abătu asupra minții ontologului. Cum de ajunsese această listă la primărie, și de ce aceștia i-o returnau? Era de bănuț că primarul o luase din greșeală atunci când mersese la negustor să-și regleze ceasul. Oricum, era inadmisibil ceea ce se întâmpla. De când era treaba primăriei să se ocupe de listele lui de cumpărături? Reglarea conturilor trebuia începută cu negustorul acela de vechituri care împrăstia listele lui peste tot, în loc să le onoreze. Apoi va ataca frontal primăria și pe toți reclamații din sat. Își luă haina și plecă hotărât spre magazin. Contactul cu ploaia și cu vântul rece mai trecu pe lista mentală o pelerină de ploaie și un hanorac. Intră ud în magazin. Nea Gore era la teighea. În momentul în care deschise gura, Frăsinel tremura ușor. Umezeala, frigul, nervii...

– Cum a ajuns, domnule, lista mea de cumpărături la primărie? Eu d-aia v-am dat-o, ca să ajungă în mână la toți neisprăviții?

Nea Gore, care tocmai ștergea teigheaua cu un pământ din pene de găscă, se opri din muncă, și spuse:

– Vai, domnule Frăsinel! Cum puteți spune așa ceva? Lista dumneavoastră circulă deja pe la furnizorii noștri, care...

– Circulă pe dracu’! Nu circulă pe la nici un furnizor! Circulă pe la primării din sate neștiute de nimeni! Nu-mi mai spuneți mie de furnizori. Cred că sunteți analfabet! Nu sunteți în stare nici să citiți o listă de mărfuri, nicidecum s-o mai și onorați!

– Stați puțin! Vă rog frumos! Să lămurim lucrurile! Lista dumneavoastră este aici la mine, în buzunar! Eu nu știu ce spuneți dumneavoastră, dar lista este la mine! și scoase din buzunarul șorțului o bucată de hârtie. Și am să vă citesc ce scrie pe ea, ca să vă convingeți că știu să și... Uite, la punctul unu, spune că...

– Și asta? Scoase Frăsinel scrisoarea din buzunar. Asta ce e?

– Eu nu știu ce aveți dumneavoastră acolo, dar dați-mi voie să vă citesc...

Frăsinel îi smulse hârtia din mână și o puse pe teighea alături de scrisoare. Erau identice, atâta doar că erau împăturite diferit.

– Eu cred că aia e o copie făcută de poștaș, în timpul lui liber, la copiatorul de la poștă, că doar el are xerox în sat, nici primăria nu are! îl lămuri nea Gore.

Frăsinel se simți deodată obosit. Ar fi trebuit acum să deschidă o întreagă anchetă asupra modului în care lista ajunsese la poștaș, ce interes ar fi avut acesta să o tragă la xerox, de ce a dus-o la primărie, ce interes ar fi avut cei de la primărie să i-o trimită lui printr-o scrisoare, totul era absurd și greu de controlat. Lăsă listele pe teighea și plecă afară în ploaie. Drumul spre casă nu-l ușură. Parcă toată ploaia care i se cuibărea prin haine i se așeza pe suflet. Ajunse și mai ud și mai enervat decât plecase. Intră în cameră și se dezbracă. Se șterse cu cearșaful și trecu pe lista mentală cuvântul prosop. Avu brusc sentimentul că l-a mai trecut odată și se enervă mai tare. Trase sertarul unde avea manuscrisele și listele și deschise o nouă listă. Lista numărul trei. La punctul unu trecu prosop, apoi uită ce mai avea de trecut și se vârî sub pătură. Închise ochii, mai tremură puțin și când se încălzise mai bine începu să latre câinele. Lătrăturile veneau de undeva dinspre clăile cu fân. După mârâitul întărit al câinelui, Frăsinel își dădu seama că se lupta cu o fiară mai mare decât el. Sări din pat, înhăță o furcă din tindă și porni să se bată cu ursul. Căci numai un urs putea să fie. Ajunse la căpițele de fân, ud și transpirat. Lupta se dădea în spatele primei căpițe. Un om măruntel, înarmat cu o carte groasă, se lupta pe tăcute cu fiara dezlănțuită. Frăsinel, cu un simț practic care nu-l caracteriza, luă câinele de zgardă și-l legă pe lanț, îl luă pe omul cu cartea și-l trase în locul unde obișnuia el să ia interogatori, adică în cerdac. Se așeză pe scaunul șubred din tindă și își începu interogatoriul. Omulețul stătea pe scara tindei, cu câteva trepte mai jos, așa încât sentimentul justițiar al lui Frăsinel se ridicase la cub. Își trase cu un aer preocupat o coală mai aproape, luă pixul și zise:

– Prenumele, numele și porecla.

– Plămădel, dacă nu vă este cu supărare.

– Nu-mi este cu supărare, domnule Plămădel. Și pe mine, mă cheamă Frăsinel.

– Vă cunosc bine, domnule Frăsinel. Aș putea spune, că vă cunosc chiar foarte bine.

– Nici eu nu mă cunosc foarte bine, domnule Plămădel, așa că afirmația dumneavoastră mi se pare puțin cam hazardată.

– Hazardată, poate, dar foarte exactă. Și în sprijinul acestei afirmații am să vă mărturisesc un secret profesional: eu sunt istoricul dumneavoastră personal.

– Adică cum, istoricul meu personal, se pomeni Frăsinel gândind cu voce tare.

– Adică SSI-ul mi-a făcut cinstea de a mă delega pe lângă dumneavoastră și pe lângă ontologia dumneavoastră până când....

– Ce este acela un SSI? Întrebă Frăsinel uitând să mai noteze cele relatate de domnul Plămădel.

– Ce este acela un SSI? Un SSI este atunci când... Nu, nu, scuzați-mă. M-am lăsat târât de particula „un” pe care ați utilizat-o în întrebarea cu care ați dat în mine.

– Adică, cum am dat cu întrebarea în dumneavoastră?

– Adică, de câte ori puneți câte o întrebare, îl loviți pe ascultătorul întrebării. Întrebarea necesită un răspuns, iar cel care vă ascultă, poate că nu este întotdeauna dispus, sau pregătit, să-l dea. Chiar dacă nu spune nimic, răspunde la întrebare mental, este un act reflex, pe care dumneavoastră, cu bună știință, îl declanșați.

Frăsinel căzu pe gânduri. Omulețul acesta, care stătea atât de smerit pe treptele tindei, nu era prost

deloc. Ba chiar mai mult decât atât. Lăsă interogatoriul, pe care voia să i-l ia, deoparte, și-l invită să vină lângă el, la masă. Omulețul, care se pare că avea un simț practic dezvoltat, găsi o găleată cu fundul spart, în care se adunase ceva porumb, o goli, o întoarse cu fundul în sus, luă cartea, cu care se luptase cu atâta vitejie cu câinele, o puse pe găleată, și se așeză. Este adevărat că poziția îl dezavantaja, dar se pare că acest aspect al problemei nu-l deranja. Toată ființa lui radia o fericire greu de suportat.

– Dar de ce sunteți atât de fericit? gândi a doua oară Frăsinel cu voce tare.

– Dar cum să nu fiu fericit!? Cine și-ar fi putut imagina că o să am ocazia rarisimă de a sta atât de aproape de subiect. Aș putea chiar să-l ating, dacă nu mi-ar fi teamă să nu-l mâni pe Dumnezeu.

– Subiect? Care subiect?

– Subiectul sunteți chiar dumneavoastră. Subiectul indicat de SSI. Și șansa nesperată de a fi atât de aproape de...

Lui Frăsinel îi scăzu entuziasmul. Adică, cum devenise el subiect pentru un oarecare Plămădel, apărut într-o zi ploioasă, peste gard, cu o carte la subsuoară și cu câinele atârnat de turul pantalonilor... El, care, după cum bine se știe, lucrează la o operă fundamentală, după a cărei cunoaștere omenirea se va zgudui, sau se va schimba fundamental. Deveni atent, era din nou vorba despre el.

– ...de mult vă urmăresc domnu’ Frăsinel, dar acum am avut ocazia unică să vă văd în plină activitate, și aș fi reușit să vă văd mai multă vreme de aproape, dacă nu apărea acest vajnic apărător al persoanei dumneavoastră, atât de prețioasă nouă, tuturora.

– Dar ce este acela un SSI? Se pomeni Frăsinel repetând o întrebare.

– V-am mai spus, dar sunteți extrem de distrat. Lucru de altfel foarte obișnuit în lumea scriitorilor și absolut obligatoriu în cea a ontologilor. SSI este o simplă abreviere și semnifică Serviciul Secret al Istoriei sau Societatea Scrierilor Istorice, sau Secțiunea Scriitorilor Istoriei, sau Societatea Secretă a Istoricilor sau...

– Dar mai există societăți secrete? întrebă Frăsinel ușor nedumerit. Eu credeam că toate acestea aparțin Evului Mediu.

– Desigur că există. Sunt societăți secrete pe care le știe toată lumea, sunt

societăți secrete care nu sunt cunoscute decât de inițiații și mai sunt societăți secrete pe care nu le cunosc nici cei care fac parte din ele. De fapt, dacă ne referim la ultima categorie, trebuia să folosesc singularul. Este doar o singură astfel de societate dar cu cei mai mulți membrii, peste 99% din populație. Este numită Societatea Generoșilor, și din această nobilă societate faceți parte și dumneavoastră.

Lui Frăsinel nu-i căzu bine ideea că face parte dintr-o societate atât de numeroasă, dar Societatea Generoșilor suna bine. Încercă să-și amintească când fusese generos ultima oară, dar nu reuși.

– Și de când sunt eu membru al acestei...

– De când v-ați născut

– Și de ce ni se spune Generoși?

– Pentru că aveți generozitatea să munciți pentru a întreține celelalte societăți.

Frăsinel căzu din nou pe gânduri. Din ce câștiga este adevărat că se înfrupta și Nora, și încă din plin, dar nu-și amintea ca vreo societate de astea secrete să-i fi cerut bani.

– Dar de ce mă urmăriți? Dacă nu vă este cu supărare!

– Dar cum să nu vă urmăresc, dacă nu vă este cu supărare, de vreme ce asta îmi este meseria. Eu trebuie să scriu o istorie exactă și reală a vieții și operei domnului Frăsinel, care ...

– Asta am înțeles, dar de ce o organizație atât de

importantă, cum pare să fie SSI-ul se ocupă de mine?

– Pentru că faceți parte din istorie, și istoria face parte din dumneavoastră. Asta ca să fiu mai scurt, dar dacă vreți să dezvoltăm această idee vă pot spune că...

– Sunteți detectiv particular? Întrebă Frăsinel gândindu-se la nemernica aia de Nora care stăpânește papagalii, și care, cu banii adunați de el, își poate permite acum să asmută pe urmele lui tot felul de jigodii, care să-l caute, să-i ia amprentele...

– Sunteți puțin distrat. V-am precizat încă de la începutul acestei fericite convorbiri, că aparțin SSI-ului.

– Dar eu nu aparțin SSI-ului? Întrebă Frăsinel complet derutat.

– Dar dumneavoastră nu puteți să aparțineți SSI-ului, din moment ce sunteți subiect. Așa cum nici eu, dacă aș fi subiect, așa cum sunteți dumneavoastră, n-aș putea fi SSI-ist.

– Cum se scrie? Se pomeni Frăsinel vorbind, cu pixul în mână.

– Cum se aude! preciză Plămădel.

Discuția intrase într-un unghi mort. Frăsinel, care începuse să tremure ușor din cauza frigului și a umezelii, îndesa cu pixul în coala de hârtie, scriind cel trei inițiale în paisprezece feluri, după care se trezi vorbind:

– Dar de ce, eu? Doar sunt atâția cei care...

– Dar nu trebuie să vă faceți probleme, și în SSI sunt atâția care...

– Dar, explicați-mi totuși, ce este acest SSI?

– Dar nu este nevoie ca fiecare întrebare pe care o dăm în celălalt, să înceapă cu „dar”. Ar putea la fel de bine să înceapă cu „cine”.

– Cu cine este, atunci, SSI? se conformă Frăsinel indicațiilor primite, după care începu să se enerveze.

– Cine întrebă? Întrebă Plămădel.

– Îmi cer scuze, spuse Frăsinel, din ce în ce mai enervat, am uitat să mă prezint. Se ridică de pe scaun și-i întinse mâna. Numele meu este Frăsinel, scriitor, ontolog, plastician...

– Îmi cer scuze că vă întrerup, îl întrerupse Plămădel, ridicându-se de pe fundul găleții, dar lucrurile acestea le știu. Fac parte din baza mea de date. Dumneavoastră mi-ați face un nemaipomenit bine, adică mi-ați oferit o informație care valorează pentru mine cât o brățară bătută în diamante, sau un briliant care...

– Lăsați introducerile acestea amabile, pe care le apreciez, de altfel, dar nu este acum timpul lor, și spuneți-mi ce vreți de la mine. După cum vă dați, desigur, seama, sunt un om ocupat.

– Lăsați-mă să vă spun cât sunt eu de ocupat.

– Dar nu mă interesează ocupațiile dumneavoastră...

– Dar nu trebuie să vă pierdeți răbdarea, eu sunt, așa cum am avut plăcerea să vă spun...

– Știu, un spion pus de SSI pe urmele mele!

– Știam eu că ne vom înțelege. SSI-ul, această blândă și înțelegătoare agenție de binefacere a omenirii, m-a însărcinat pe mine, umilul ei rob, să vă pun în lumină pe dumneavoastră, ilustrul ei rob.

De la triumf la decădere nu e decât un singur pas și pasul acela măsoară un milimetru. Și milimetrul acesta îl simți Frăsinel în fraza SSI-istului. Adică, devenise rob. Ilustru, este adevărat, dar totuși, rob. Robul cui? Iar se năștea o întrebare care nu putea sta pe locul ei

– Robul cui?

Plămădel lăsă ochii în jos, își împreună mâinile, și spuse cu smerenie:

– Suntem cu toții robii unui singur Domn.

Și acela sunt eu, gândi Frăsinel, după care i se făcu frică.

– Nu, preciză Plămădel, care părea că citește gândurile oamenilor, suntem cu toții robii Lui...

Poarta fu trântită cu putere, și în curte intră Vulpea Deșertului:

– Ce faceți aici? Vă arde de stat și de vorbit, în

timp ce mașina mea stă în uliță să se pișe toate vacile pe ea! Ia, hai, câți sunteți: unu, doi, buni și doi! Veniți încoace și trageți de porțile astea dărăpănate, s-o bag înăuntru.

SSI-stul și Ontologia Sa se ridicară în picioare. Ontologul, deși se grăbea să ajungă la porți, trase cu coada ochiului peste cartea de pe găleată și îi citi titlul în fugă. Era vorba de „*Cartea ifoselor*”. Se opri, galben de invidie, pe scările de la cerdac. Titlul era superb. Se întoarse să fie sigur că a văzut bine. Desigur, titlul era acolo. Se grăbi spre porți. Traseră de ele, dar, ori erau ei prea tineri, ori cele două porți prea bătrâne, cert este că porțile se culcară în noroiul de pe jos și nu mai voriră să se ridice. Vulpea Deșertului intră cu mașina peste ele, în trombă, sperind găștele. Se opri cam brusc în dreptul clărilor de fân.

– Prieteni ai mei, spuse Leopold după ce coborî. Puneți ceva în dreptul porților să n-o ia lighioanele la fugă, că eu mă duc să dau o raită prin sat. Vedeți, de organizați ceva de-ale gurii, căci vin de pe drum și mi-e foame. Își puse un ziar în cap și plecă topăind peste băltoace.

Puseră ceva în dreptul porților ca să n-o ia lighioanele la fugă: plugul, grapa, peste care așezară o căpiță de fân. Mulțumiți, și rebegiți de frig și ploaie se retraseră în tindă.

– De ce i se spune domnului Leopold, Vulpea Deșertului? se interesă Plămădel. Din cauza picturii de pe mașină?

Frăsinel se plecă din tindă să vadă mașina mai bine, și apa de pe streșină îi alunecă după guler. Se cutremură. Pictura de pe capotă reprezenta o oază în plin deșert, câțiva palmieri și o cămilă. Nu văzu nici o vulpe, probabil că trebuie să te duci mai aproape. Dar nu mai voia să iasă în ploaie.

– Cred că da, nu știu. E treaba lui. Mai bine să vorbim despre cartea aceea, pe care ați pus-o sub dumneavoastră, pe găleată, are un titlu frumos. De ce o țineți legată cu sfoară?

– Sfoara aceasta are fix un metru.

– Un metru?

– Da, un metru și arde fix într-o oră!

– Într-o oră?

– Da. Exact într-o oră. Și cu ajutorul ei pot să măsoar timpul

– Timpul?

– Da. De exemplu pot să stabilesc când au trecut 45 de minute.

– 45 de minute! Dar de ce nu purtați un ceas?

– Dar dumneavoastră de ce nu purtați un ceas? Vedeți cu câtă ușurință ne grăbim să-i judecăm pe ceilalți? De aceea port sfoara cu mine. Și ca să n-o pierd am legat-o de carte.

– Și titlu, titlul cine l-a legat de carte?

– Titlul? Tot eu l-am găsit. Până și Capelanul m-a felicitat pentru alegerea făcută! se făli Plămădel, îmbujorându-se la față.

– Care Capelan? se ivi o întrebare pe buzele lui Frăsinel.

– Întrebarea este foarte bună! aprecie pozitiv Plămădel și se smeri.

Frăsinel încercă să se smerească și el, dar o nouă întrebare se ivi:

– Despre ce scrieți în cartea aceea?

– Mai corect ar fi să întrebați: „despre cine”, nu „despre ce”.

– Despre...

– Despre dumneavoastră, și numai despre dumneavoastră, scrie acolo! Doar v-am spus că sunt istoricul desemnat de SSI pentru a scrie o unică și exactă istorie. Eu sunt, ca să spun așa, un fel de înger păzitor pentru dumneavoastră.

– Păi atunci unde ați fost când m-am însurat?

– În acea perioadă nefastă de care vorbiți nu știu cine se ocupa de dumneavoastră. Mie mi-ați fost repartizat de curând. Mai înainte mă ocupam de un pictor de biserici care era grozav de instabil. L-am scăpat cu ceva timp în urmă și tocmai când dădusem de el pe aici prin zonă, am primit ordinul să mă ocup

de dumneavoastră. Se pare că aveți prioritate.

– Dar ce sistem e acesta? Cine se ocupă de mine?

– Eu, nu v-am spus.

– Bine, bine, asta am înțeles, dar cine v-a dat acest ordin, că parcă așa ați afirmat?

Privirile lui Frăsinel alunecară spre uliță. Mătușa, calul Mirciulică, și căruța stăteau în drum și priveau nedumeriți la noile porți ale gospodăriei. Ploaia cădea vertical pe ei, dar nedumerirea era mai puternică. Frăsinel îl rugă în șoaptă pe Plămădel, cel care scria o unică și exactă istorie a..., să se strecoare cât mai nevăzut în camera lui, până lămurește cumva problema porților, și vor continua fructuosul lor dialog mai târziu. Plămădel, care era foarte cooperant, se lăsă în patru labe și se furișă în dormitorul lui Frăsinel, trăgând după el găleata și *Cartea Ifoselor*. Frăsinel sări din tindă prin partea din spate, spre căpițe, pentru a mai câștiga timp. Dezlegă câinele, și se îndreptă spre poartă fără să-i treacă nimic prin cap. Câinele sărise deja peste paiele puse peste grapă, și acum era în căruță, gudurându-se lângă Mătușă. Numărul celor care se mirau de noul aspect pe care-l luaseră porțile curții se mărise. Lui Frăsinel îi venea tot mai greu să găsească o explicație plauzibilă. Se cățără și el peste paiele puse deasupra plugului și apoi se sui în căruță. Se așeză pe un oblon lateral cu privirile îndreptate spre porți, și spuse neutru:

– A venit Leopold.

– Se vede! Spuse Mătușa, după care se dădu jos din căruță, și plecă pe uliță în sus. Probabil că mergea la Nea Gore să comande două porți noi, pe care să i le aducă furnizorii lui, în baza unei liste... Câinele sări și el din căruță, dar o luă pe uliță în jos, unde îl mânau interesele. Al treilea, sări Frăsinel, dădu plugul la o parte, și-l băgă în curte pe Mirciulică și căruța lui. Lucrurile începeau să intre oarecum în normalitate. Noroiul din curte invadează pantofii lui Frăsinel și trecu automat pe lista mentală o pereche de cizme de cauciuc. Calul Mirciulică sforăia neliniștit. Căruța, în schimb, era ceva mai tăcută. Frăsinel scoase calul din ham și îl duse în grajdul lui, unde nu ploua și era cald. Chiar el stătu puțin, șovăind să iasă din nou în ploaia de afară. Ridică ochii în sus și oftă. Atunci avu revelația viitorului dormitor al istoricului Plămădel. Locul era cât se poate de bun. Nimeni nu-l va căuta în podul grajdului, unde putea foarte bine să doarmă în fân, să nu-l plouă, să nu-i fie frig, să stea, să scrie, când e lumină de la Domnul, și să mediteze, când e întuneric de la Domnul, să... Trebuia să se miște repede. Nu se putea ști cât mai stă Mătușa în sat. Mătușile astea, tot timpul au fost imprezibile! Alergă prin băltoacele din curte până în camera lui.

Plămădel se băgase deja în patul lui și citea din cartea cu omul acela de pe Don. Pe Frăsinel îl apucară toți dracii:

– Dați-vă jos din pat! Unde vă credeți aici, la hotel? Luați-vă *Cartea Ifoselor* și găleata, și hai să vă arăt unde veți sta provizoriu, până găsim ceva mai bun.

Plămădel se dădu jos din pat cu un aer atât de umil și de înfrigorat, încât lui Frăsinel i se făcu milă:

– Îmi pare rău, dar condițiile de aici sunt și pentru mine destul de precare. Nu putem întinde coarda prea tare. Hai, să ne grăbim.

Și se grăbiră. Intrarea în șură se făcea printr-o scară de lemn care pornea din magazia de unelte agricole, adică locul de unde înhățaseră ei plugul și grapa, cu care baricadaseră poarta. Sus era mult fân, era cald și liniște. De pe acoperiș se auzea ploaia care nu mai înceta și de jos se auzea calul Mirciulică care puflăia nervos pe nări. Simțea o prezență străină deasupra lui și asta îl irita.

– Uite, aici o să stați, în fân. Nu vă plouă, nu vă ninge, mâncare o să vă mai aduc eu din când în când, când pot să fac rost de ceva, în rest, ce să vă zic, o să mai vin.

– Ați zis ceva de vin? Desigur, un vin ar fi bun pe frigidul ăsta!

– Vin? Da, desigur, o să vă aduc din butoiul din beci. Cum să nu!

FENOMENUL NADIA COMĂNECI ȘI FENOMENOLOGIA OPEREI LUI CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Ion Popescu-Brădiceni

Urmare din pag. 4

[2]. Un capitol din cartea lui Ioan Chirilă: Nadia, editura Sport-Turism, București, 1977 se numește „Nadia și tentația imposibilului”. Iar Jim McKay, comentatorul rețelei de televiziune ABC, a afirmat că „Nadia Comăneeci înnoată într-o ocean de aer” (ibidem, pag.150)

[3]. În aforismul 162, Constantin Brâncuși dă următoarea explicație: „Sculptura mea Cocoșul nu mai este cocoș; iar Pasărea măiastră nu mai este o pasăre. Au devenit simboluri”. În aforismul 202, găsim o definiție rară: „Iubirea trebuie să se facă cu inima curată, cu toată vloga și snaga, ca un zbor al păsării de foc înspre absolut și infinit... Măiastra în iubire se numește naturalitatea. Măiastra este chiar Erosul plenitudinar – inima, vloga, snaga”. Lucrând la Păsările în spațiu peste patru decenii, artistul-titan a atins istovind taina cifrei unu. Și abia atunci a putut să le socotească desăvârșite. Cifra Unu este simbolul Dumnezeuului Unic și reprezintă ființa absolută, transcendentul, dar semnifică și principiul activ: creatorul. Unu este de asemenea centrul mistic de unde strălucește Spiritul ca un soare. „Sculptura este la fel – considera Constantin Brâncuși - : dacă găsești acel geam (acea ieșire), te ridici înspre Cer, intri în Împărăția Cerurilor” (vezi Constantin Zărnescu: Aforismele și textele lui Brâncuși, prefață de Marin Sorescu, editura Scrisul Românesc, Craiova, 2009, pp.70-119 și Jean Chevalier, Alain Gheerbrant: Dicționar de simboluri, vol.III, editura Artemis, București, 1995, pp.410-411).

[4]. În viziunea Ninei Stănculescu (vezi Brâncuși, editura Albatros, 1981, pp.54-60) Pasărea măiastră (în ronde-bosse, adică nu doar în relief înfundat în piatră, ci un volum desprins, în spațiu, de privit, de jur-împrejurul lui) este, citez, „un însemn, grafică înscrisă în spațiu a unei facturi tridimensionale, care în rotire își schimbă jocul curbilor ce se înlanțuie deasupra ei și în jurul trunchiului de piramidă înfipt în soclu al picioarelor unite cu coada și poate și cu aripile (care nu-i pot fi văzute decât lateral, și atunci par a se alungi pe lângă trup, formând una cu coada). Spatele i se arcuiește de la gât până în pământ, oval, ascunzând picioarele, în față trupul i se bombează aproape sferic peste liniile dârș – drepte ale suportului picioarelor, doar sugerate. Din toată unduirea aceasta felurită a liniei trupului izbucnește deasupra, în-cordat, gâtul, contrapunere a alungirii abrupte a rombului picioarelor, ca și cum sămburele trupului ar fi încolțit. Capul ascuțit, în continuarea gâtului ca de șarpe, se arcuiește vânos, terminat cu o despicătură frântă: gura deschisă”. La ora 3 și 36 de minute, la Montreal, Nadia Comăneeci se arunca asemenea Păsării măiestre descrise mai sus în termeni semiotici/ostensiotici și poetici/meta-poetici de Nina Stănculescu, se arunca, repet, pe paralele. „Deși ai în față doar două bare paralele – își consemna sugrumat de tensiunea mărturiei Ioan Chirilă – desenul foarte complicat al mișcării îți creează impresia unui păienjenis de liane, prin care, copilul pădurii se furișează, miraculos, propulsat de dăhuri misterioase. Dar iată că în sfârșit a ajuns în vârful copacului. Verticala e perfectă. Stând pe mâini, pe bara de sus. Picioarele întinse se pierd spre cupola de penumbră a sălii. Am o clipă senzația că mă aflu la Acapulco, în momentul în care înotătorul-sinucigaș pornește în zbor cu capul în jos spre cazanul cu valuri. Nadia rupe verticala. Se arcuiește. Se frânge. Ajunge din nou sus. Pare suspendată. Mă gândesc cu groază că jos nu există o plasă. Un nou picaj, însoțit de un veritabil slalom printre bare. Echer cu complicitatea barei de jos. Crescendo. Răsturnări. Brațe încrucișate. Faimosul subsalt cu întoarcere, care-i poartă numele... Paralelele plâng, cerând îndurare. În sfârși, o ultimă bătaie, pe o trambulină inexistentă și aterizare. Paralele, eliberate, își sună bucuria, vibrând ca o coardă de violoncel”. După evoluție, computerul comite fantastica eroare. Cine știe dacă programatorul n-a comis greșeala intenționat? Cine știe dacă nu l-a înlocuit pe zece cu unu, numeralul cardinal, prima treaptă a scării spre Cer, cel dintâi dintre numere. În definitiv, perfecțiunea nu poate fi sugerată decât prin UNU, acest UNU care poate furniza un singur subiect. Iată-i, așadar, încă o dată, pe cei doi inegalabili artiști (sculptor și gimnastă, adepți și mitemului desemnat) simbolizat de cifra Unu. (vezi Ioan Chirilă: Nadia, editura Sport –Turism, 1977, pp.135-136). Într-un dicționar german (vezi Hans Biedermann: Dicționar de simboluri, vol.II, traducere de Dana Petrache, editura Saeculum, I.O.București, 2002, pp.309-312), păsările sunt interpretate ca mesageri ai manifestărilor voinței divine. Asemenea celor două păsări upanișadice, Nadia Comăneeci s-a așezat, la un moment dat, pe arborele lumii, drept simbol al vieții active, dar și ca simbol al aspirației spre cunoaștere prin meditație. În universul estetic și po(i)eticii brâncușian cele două simboluri sunt omniprezente și generează o ontologie: „Viața se aseamănă cu o spirală. Nu știm în care direcție este ținta ei. Însă trebuie să mergem în direcția pe care noi o socotim justă”; „Viața este ca o monedă. Trebuie să știi cum să o risipești, sau mai exact cum să o folosești”. Așa că misiunea artistului este să unească „toate formele într-o singură formă și să o facă vie” astfel încât „orice sculptură va rămâne o formă

în mișcare”. Cunoașterea prin meditație echivalează, în concepția lui Constantin Brâncuși, cu o tehnică filosofică, dar și cu o visare sau cu o rugăciune.

[5]. Romeo Vilara: Montreal ,76. Olimpiada Nadia Comăneeci; ed. Sport-Turism, București, 1977, pp.143-144 („Times”, S.U.A.)

[6]. Brâncușologii veritabili au fost Dan Grigorescu (vezi Brâncuși, editura Meridiane, București, 1980) și Barbu Brezianu (vezi Brâncuși en Roumanie, Éditions BIC ALL SRL, 1998); nadiologii sunt mai rari dar pot fi investiți cu acest calificativ Ioan Chirilă (care a editat și un album „Nadia” la editura Sport-Turism în 1977) ori, de ce nu, Edmond Deda, care a compus o partitură muzicală „Bravo Nadia” pe versurile lui George Mihailache.

[7]. „Pasărea sugerează o zvăcnire verticală a masei sculpturale... sculptura și soclul ei constituie o unitate vizuală ce se decupează clar în spațiu... păsările în spațiu, contururi ce sugerează din ce în ce mai clar zborul, ajungând, în sculptura din 1940, de la Fundația Peggy Guggenheim, să pară un simplu semn grafic, o literă scrisă în aer, figurând învingerea gravitației, desprinderea de pământ. Păsările brâncușiene, s-a spus, sunt versiuni puternic raționalizate ale creaturii naturale. Linii de forță ale unei mișcări mereu verticale, ele sunt, în același timp, făpturi vii, care lasă urmele trecerii lor prin văzduh. Lionello Venturi recunoștea aici o forță care sensibilizează forța geometrică, îi dă viață și o face umană. Este aici o trăsătură fundamentală a culturii românești, care se prelungește până la poezia noastră modernă: aspirația spre absolut, contopirea cu legenda sunt în permanență raportate la omul concret”. (vezi Dan Grigorescu: Brâncuși, editura Meridiane, București, 1980, pp.17-20).

[8]. Pentru Nadia Comăneeci, bârna și podiul, solul și paralele sunt aidoma soclurilor Păsărilor în spațiu; soluri formate din trei piese de o riguroasă geometrie, care par să închipuie efortul de a se desprinde de pământ al păsării. Jocurile de romburi și de curbe care interpun un spațiu ritmat între pasăre și pământ le vom întâlni transpuse de Nadia Comăneeci în alt registru, specific gimnasticii, prin complicatele Tsukahara și Yamashita la sărituri, prin salturile Danilova la bârnă, iar la sol, prin torentul de două flic-flack-uri legate, care fiind premieră mondială îi vor purta numele ca element distinct, de maximă dificultate. (Horia Alexandrescu: Aur olimpic românesc, ed. Sport-Turism, București, 1980, pag.260)

[9]. Această triadă a unei simultaneități intemperate și a unei transcendențe dinspre profan spre sacru în trei stadii / trepte pare a fi avut drept replică în opera lui Brâncuși lucrările Socrate, Regele Regilor, Coloana Nesfârșită (vezi și Doina Lemny: Constantin Brâncuși, traducere de Luminița Potoraș, editura Junimea, 2005, colecția Români din Paris, director Basarab Nicolescu, pp.37-49).

[10]. Interioritatea reprezintă marea obsesie artistică a lui Constantin Brâncuși. O dată cu pătrunderea simbolului în actul său creator, întreaga Capodoperă de la Târgu-Jiu, de pildă, ni se relevă drept Calea sufletelor eroilor, care răpuse prematur nu pot fi lăsate a pleca nelumite. Între interioritate și exterioritate, se pronunță artistul însuși, sculptorul redescoperă legătura dintre rădăcini și forma nouă, dintre imaginea interioară mentală și vorbirea exterioară, a pietrei, înlanțurii căreia creatorul plastic va fi privit foarte atent, consecința fiind identitatea accidentalului cu o lege universală.

[11]. Ion Pogorilovschi și Horia Munteșușu intuiesc corect relația dintre „alfabetul brâncușian” și „reîntoarcerea la începutul tuturor lucrurilor”, această călătorie înlanțurii Ființei dintre scrierea ritualică/limbajul/expresia informală/runele/semnele magice (crestături cu valoare alfabetică), sintaxa arhaică și mesajul simbolic despre originea și rosturile Ființei care perceput indirect prin arbitraritatea semiotic-semantică a înțelegerii lui denotă totuși și generează meditația continuă: această solemnă contemplare anticipatoare a intemplerii (Ansamblul de la Târgu-Jiu e chiar Templul Ființei care asimilează acest mesaj ancestral și îi generează proiecția în realitate); vezi Ion Pogorilovschi: Brâncuși. Apogeul imaginarii. Comentarea capodoperei de la Târgu-Jiu, editura Fundației Constantin Brâncuși, Târgu-Jiu, 2000, pp.313-347; Horia Munteșușu: Dincolo de Brâncuși, editura Gedo, Cluj-Napoca, 2008, pp.244-245.

[12]. Pentru Nadia Comăneeci, gimnastica „era ca deschiderea unei porți ferecate, ca o eliberare din lanțuri, ca un zăvor deschis brusc spre nemărginirea unei lumi” (vezi Nadia Comăneeci: Scrisori către o tânără gimnastă, editura Humanitas, București, 2004, traducere de Octav Bozântan). Pentru Constantin Brâncuși, Poarta Sărutului reprezenta Iubirea dar și trecerea dincolo de sine, Pasărea Măiastră: descătușarea și eliberarea Spiritului din materie, Coloana fără de Sfârșit: scara spre ceruri. În capitolul „O viață disciplinată” a cărții sale, deja citată (vezi pag.66), Nadia Comăneeci scrie: „Dacă un copil vrea să facă scară la cer, atunci să lucreze cu Bela Karoly”.

[13]. Dumitru Daba în „Brâncuși”, Editura de Vest, Timișoara, 1995, pp.162-163, afirmă că în opera brâncușiană factorii opuși: conștientul (perturbat) și inconști-

entul (perturbator) sunt unificați calitativ; aceeași cale o urmează visul manifest, conștientizat și visul latent original.

[14]. Vezi Nadia Comăneeci, op.cit., cap.„Visul”, pp.8-24. Finalul capitolului parcă anticipează „fluturii” sculptorului postbrâncușian din Târgu-Jiu Paul Popescu: „dar cum e cu fluturii aceia din visele mele obsedante... cei rubinii, de safir și de ambră plutind vii, ca niște adevărate opere de artă? Dacă știi unde să-i cauți, ei există”. Nadia Comăneeci grăiește înțelept. Paul Popescu a știut unde să-i caute și asemenea apariții (păsările, fluturii, peștii, aricii – n.m. IPB), asemenea păsări de vis își caută însăși esența și rațiunea de a fi într-adâncă aspirație transfiguratoare, corespondentă metamorfozei care se impune ca fiind legea fundamentală a lumii” (vezi Albumul de artă Paul Popescu: Sculptura, editura Măiastra, introducere de prof.univ.dr.Ioan Iovan: Paul Popescu. Treceri săgetate prin lumina lumii).

[15]. Ciclul Pasărea de aur, afirma V.G.Paleolog, îi rezervă privitorului „acel ceva care stârnete hiperestezia Sensului Formei în Sine și un entuziasm religios în fața fulgurației nucleare a statuii ce se substituie fără voie și prin strălucirea ei Divinității adorate” (vezi V.G.Paleolog: C.Brâncuși, editura Scrisul Românesc, 2008, pp.84-85).

[16]. Nadia Comăneeci a dat numele ei Olimpiadei de la Montreal. A fost o Olimpiadă Comăneeci, căci micuța gimnastă de 15 ani, cu grație, precizie, acuratețe și, în același timp, cu putere de exprimare a frumuseții mișcării, a încântat. A încântat prin „perfecțiunea în execuție, dificultatea elementelor, simțul artistic, grația și armonia”. Arthur Gander, președintele F.I. de Gimnastică în perioada Jocurilor Olimpice de la Montreal a considerat că Nadia este „un adevărat fenomen” (vezi Maria Bucur-Ionescu, Vlad Dogaru, Lia Manoliu, Dan Popper, Septimiu Todea, Anghel Vrabie: România la Jocurile Olimpice, editura Sport-Turism, București, 1986, pp.424-426).

[17]. Vezi Maria Fürst, Jürgen Trinks: Manual de filozofie, cu colaborarea lui Nikolaus Halmer, traducere de Ioana Constantin, editura Humanitas, București, 1997, p.270.

[18]. Expresivitatea simultan acrobatică și estetică totală a Nadiei Comăneeci e o culme de măiestrie; evoluția ei strălucitoare a înflorat public și i-a adus pe comentarii avizați în situația de a se autosesiza de sărăcia cuvintelor lor tot mai depășite semiotico-retoric și hermeneutico-semantic (vezi opiniile lui Yukio Endo din Japonia, fost campion mondial și olimpic, Arthur Magakian, antrenorul echipei naționale a Franței).

[19,20,21]. Ion Mocioi: Estetica operii lui Brâncuși, editura Spicon, 2002, in integrum.

[22]. Nadia Comăneeci: ibidem

[23]. Lucian Blaga: Opera poetică, cuvânt înainte de Eugen Simion, prefață de George Gană, ediție îngrijită de George Gană și Dorli Blaga, editura Humanitas, București, 1995, pag.153.

[24,25]. Vezi „Omagii pentru o marte campionă” în Romeo Vilara, op. cit., pp.141-148.

[26]. Vezi Constantin Zărnescu: Aforismele lui Brâncuși, editurile Zalmoxis-R.Fapta Transilvăneană, 1994, aforismul 100, p.120.

[27,28]. José Ortega y Gasset: Studii despre iubire, editura Humanitas, București, 1995, p.53.

[29]. Romeo Vilara, ibidem

[30,31]. Despre Păsările lui Brâncuși, exegeții consideră că, ele, fie evocă bucuria expansiunii, fie sugerează spontan „deplasarea spre roșu”, fenomen prin care astrofizicienii constată în spectru expansiunea universului. Ca un soi de clepsidre trăind o maximă tensiune ele sunt mai degrabă expresia unei cuprinderi a spațiului, decât expresia unei translări în spațiu. (vezi Ion Pogorilovschi: Brâncuși. Apogeul imaginarii, editura Fundației Constantin Brâncuși, Târgu-Jiu, 2000, pp.141-142).

[32, 33, 34, 35]. Saltul este termenul general pentru o răsucire aeriană cu desprindere. Pentru a realiza Saltul Comăneeci, gimnasta aflată dedesubtul barei de sus începe cu o priză verticală. Menținând priza, ea balansează înapoi, se ridică deasupra acesteia, deschizând picioarele în echer și, odată ajunsă acolo, execută o desprindere, menținând poziția, o rotire de 360 grade, reprinzându-se de aceeași bară. Elementele cel mai greu de învățat la bârnă sunt aerienele. Acestea sunt salturi în față și pe spate, fiind cele mai dificile, fiindcă gimnasta pierde contactul vizual cu bârna, fiind literalmente oarbă. Ele își dezvoltă un simț al spațiului la toate aparatele, mai ales la bârnă. Aerienele devin automatisme pentru că sunt repetate de mii de ori. În mintea gimnastei se creează o bârnă imaginată, în așa fel încât, chiar și când nu o vede, ea știe unde se află. „De câte ori mă arcuim într-o aeriană – se confesează Nadia Comăneeci - știam în ce poziție sunt. La fel ca toate gimnastele de performanță, făceam încă din aer mici corecturi” (vezi Nadia Comăneeci, op.cit., pp.9, 175).

[36]. Vezi Petre Popescu Gogan: în Ecuri eminesciene în arta plastică, editura Meridiane, 1992: Dumitru Paciurea: Himeră văzduhului; Gabriela Manole Adoc: Luceafărul.

POEME

Gabriel Chifu

- n. 22 martie 1954, Calafat
 - inginer
 - debutează în presă, în 1972, „România literară”
 - *Sălaş în inimă*, editura Eminescu 1976
 - *Realul eruptiv*, editura Eminescu, 1979
 - *O interpretare a purgatoriului*, editura, Eminescu, 1982.

Volume: Lamura (1983); Omul nețărmit (1987); Unde se întâlnesc vulturii (1987); Valul și stânca (1989); Povestea țării latine din est (1994); Maratonul învinșilor (1997); La marginea lui Dumnezeu (1998); Cartograful puterii (2000); Povestirile lui Cesar Leofu (2002); Bastonul de orb (2003).

Ceea ce am uitat

Strămoșii toți de la cea dintâi sămânță mi i-am ales.
 Singura-mi exigență-roua.
 Pe rând cu fiecare am viețuit veghindu-i pașii. Sădeam în ei cuvintele din care, târziu va fi făcută carnea mea, sădeam în ei faptele ce aveau să mă apese. Suav tot lanțul de strămoși către părinții mei l-am condus. Pe aceștia i-am pus să se întâlnească, mi-am ales fratele. Eu, mezinul, i-am învățat pe ai mei să se coboare într-înșii după soare. Când totul a fost gata m-am retras în mireasma din cuvânt așteptând să mă nasc. Un singur lucru, vai, uitat-am: să las vorbă cum aș vrea să arăt eu. De aici această nepotrivire-din repetatele mele încercări de a scoate flori de cireș pe gură nu rămân decât acești stropi febrili de sânge ce cad în iarbă luminând.

Corcodușii au înflorit

sau

Un cântec de întâmpinat primăvara

lui Geo Dumitrescu

(plouă
 corcodușii au înflorit)
 sâmbătă seara
 ziua de duminică merge la discotecă împreună cu luni
 pe când o energie de colapsar fără trup
 băntuie străzile în neștire
 pe când telefonul sună
 nu, nu e iubita făurită din fulgere
 ci o vârstă trecută de-a mea îmi telefonează greșeala
 (plouă
 corcodușii au înflorit)
 un pendul care bate între cobai și inger
 e poetul
 O cititor fățarnic spune Baudelaire
 chitanțele pentru înșelăciune adaugă Eliot

Deci cititorule aruncă săgeata spre mine
 cum și eu am azvârlit-o spre tine
 Și mie și ție
 ca pe o scamă de pe covor
 un aspirator ne smulge sufletul
 (plouă
 corcodușii au înflorit)
 o galaxie cade în ceașca de ceai
 adevărul e sfârtecat de acceleratul de ora șase
 râul și albia fac schimb de locuri
 în timpul liber tragedia e paiată
 iar eu sunt o pivniță plină
 de alcoolul unei singure întrebări
 cum să nu mai renasc.
 (plouă
 corcodușii au înflorit
 în liniștea de după ploaie
 se aude viermele traversând mărul).

Introducere

Prima oară ama murit sfârtecat de
 o bombă care a sărit în aer supărată
 că nu-i vine bine papionul orange
 a doua oară am murit de foame și de sete
 a treia oară am murit ca deșert –
 înverzind
 a patra oară am murit în timp
 ce îmi conduceam părinții la groapă
 a cincea oară am fost o mare albastră
 și am murit pe când încercam să mă strecor
 printre urechile acului (o gimnastică
 împotriva melancoliei)
 a șasea oară am murit grunză galbenă căzând din
 pom
 a șaptea oară am fost *nimic* și am murit
 căpătând formă
 a opta oară am murit șters de ploii și de soare –
 eram vopseala de pe taraba unui bălci
 a noua oară am murit strivit de
 o furnică
 a zecea oară am murit ruginind
 nici nu mai știu ce fusesem un lacăt sau un cui într-
 un gard
 a unsprezecea oară am murit de dragoste –
 rătăcit
 în pădurea otrăvitoare a părului
 femeii mele
 a douăsprezecea oară am fost iar mare
 dar am murit de bătrânețe cum mor mările –
 am împietrit și peștii și-au croit drum mine
 ca niște cârțițe din fontă până au ostenit
 a treisprezecea oară am spus m-am saturat să mor
 și am vrut să mă preschimb în ceva
 care nu moare –
 în ce? în ce? și cum?

Bal

Iar ți-a picat din cap
 un vis abisal și pietros. Mi-a spart o ceașcă.
 Întunericul e înfulecat de propoziții.
 Îl folosesc ca medicament împotriva plictiselii.
 Ești gata? Ți-ai pus cravata?
 Motorul înțepenit cu roți și pârgii metalice
 care-ți crește în piept
 ți l-ai șters de rugină?
 Vărul nostru – sunetul de orgă
 tocmai azi și-a găsit să nască.
 Dacă ești gata, haide. Deschide
 rana, ieși... Și eu după tine. Să ne lăsăm purtați
 de aerul care străbate pasărea.
 Imaculați și arhaici vom nimeri la bal.

Roman

Vântul aducând în această zi oarecare
 vești de la zei,
 trei flori de romaniță efeminate,
 versul „J'ai fait la magique étude
 Du bonheur, que nul n'élude”,
 un vultur tricorporal,
 apocalipsul
 și o pendulă nu știu ce marcă.
 Ei și?

Și vântul se cuibărește între pietre, are
 petale, e cules de cineva – în obraji
 florilor urcă
 sângele sui generis al cuvintelor-versul
 zboară vulturește.
 Dar vulturul? Din el
 își face Homer un ochi de sticlă.
 Dar apocalipsul? El cade și-și rupe piciorul.
 Dar pendula, pendula? Ea șterge cu o gumă
 aceste destine.

În fața fluviului

Ca o furtună de castan căzută, noaptea putrezea,
 Un fluviu mă ruga
 să curg împreună cu el,
 să scap de raniță, să ajungem la mare,
 ființă prelungă-într-un port să mă bată
 soarele și în altul
 luna, deodată.
 Dar nici nu apucam din izvor lin
 pârâu să devin
 că scurta mea viață se și isprăvea,
 floarea vieții mele un cal o păștea!
 ehe –
 de aici până aici mama, de aici
 până aici eu, de aici până aici
 fiul meu. Fiecare-o literă, atât.
 Toți laolaltă – un cuvânt
 pe buzele cui fluturând?

Bună seara

Sângele care bate în mine
 bate și în steaua Vega, îndepărtata.
 Ca un cal tânăr bate și nechează
 la poarta unui mugure,
 trece răsunător prin arterele plopului,
 prin piatră, prin trupul privighetorii
 și eu plâng.
 Nu plâng fiindcă astfel
 aș avea apucături de mugure, de
 stea, de mireasmă siderală,
 plâng fiindcă eu îl privesc
 ca pe un crin virgin, iar el,
 până să ajungă la mine, trece
 prin atâtea vieți:
 s-a spălat steaua în el,
 s-a învelit mugurele cu el
 privighetoarea din el și-a făcut pat
 și la mine vine bătrân și palid –
 eu îi spun bună dimineața,
 el îmi răspunde bună seara,
 eu îi spun fă sânge ca vulturul,
 el face ca frunza uscată zicând că
 așa face vulturul,
 el face ca frunza uscată zicând că
 așa face vulturul.

(Scrierea versului)

Cu trupul incendiat aștept versul.
 De un singur vers am nevoie și el refuză să se nască.
 Îl aștept noapte de noapte
 de câteva săptămâni la rând și parcă
 l-aș aștepta de sute de ani.
 Mi-am făcut din trup un pod
 cu un capăt suspendat în gol
 sperând că într-un târziu voi auzi
 pasul de animal părelnic
 al versului. Nimic, nimic, nimic.
 Între timp rănile m-au învățat pe dinafară.
 Iar eu continuu să aștept.
 Tot labirintul de suflet, de carne, de răsuflet
 justificat numai fiindcă
 undeva în bezna din adâncurile lui
 se ascunde versul. oceanul
 existând numai ca să acopere perla plăpândă.

Cronica de carte

„Despre cer, iubire și rouă”

de Flaviu George Predescu

Din „Răsfoindu-mi adolescența”, plachetă de debut a tânărului poet Flaviu George Predescu, un filon se prelungește profitabil în următoarea apariție editorială: „Despre cer, iubire și rouă”. Citindu-i opusculul, de numai 90 de pagini, am observat din start – repet – o anumită stare de bacovianitate, preluată din adolescență. George Bacovia, cu certitudine, a devenit idolul generației al cărei reprezentant simptomatic este autorul nostru. Degeaba se mira Mircea Eliade, în anii '60. Bacovianismul s-a substituit eminescianismului cu dublu câștig: în plan ideatic și în plan tematic. Dar nu singur, ci perfect înfrățit cu blagianismul, arghezianismul și barbianismul.

Flaviu George Predescu plătește tribut, cu voce sau fără voce, unei asemenea glorioase moșteniri literare, de talie – vedem abia azi, pe traseul deschis de Eugen Lovinescu – europeană. Europenitatea poemelor semnate de cea mai mare parte a „argonauților” actuali nu mai înseamnă demult o surpriză; mai ales că neomodernii (N. Stănescu, M. Sorescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, A. Păunescu ș.a.) s-au „îngrijit” să reînnoade firul acestei noi tradiții și clasicității de secol XX. Așa că în „Glezna ta”, deloc obscur, Flaviu George Predescu nu rezistă ispitei intertextului la un „Poem” nichitastănescian și „adoarme cu gândul la glezna” iubitei, acoperindu-se vrăjtit „cu nopțile de mai” precum Al. Macedonski. Momentele frumoase îl bat pe umăr, iar poetul nu rezistă ispitei și precum Orfeu (iarăși matricea orfismului de care scriam în cronica anterioară, din „Gorjeanul”, ni se relevă atotputernică) se întoarce ca să le privească. Privindu-le, are revelația că ar putea „decupa culori de pe hârtie / dar nu și amintirile târzii”. Consecința iremediabilă: se va lăsa invadat de nostalgie: „A nostalgie îmi miroase așternutul / și cenzurez iubirea mea promisă” („Cenzurându-mi iubirea”).

Conceptul de nostalgie fusese interpretat de Johannes Hofer ca *imaginatio laesa* (închipuire vătămată). „Nostalgie – se va pronunța Jean Starobinski – este o zdruncinare intimă legată de un fenomen de memorie”. În cazul lui F.G. Predescu – se pare – expresia dureroasă a conștiinței smulse din mediul ei familiar va deveni expresia metaforică a unei sfâșieri mai adânci, în care omul se simte despărțit de ideal. În compensație, acest om nostalgic își va manifesta irepresibil vrea de a trăi într-o lume net mai bună: „Vreau să trăiesc / Într-o lume mai bună, / Să am soarele veioză, / Să răsfoiesc o lună / Pe foile-i albe, / Să scriu cu stele / Povestea vieții mele” („Regret”). Scrierea cu stele este una cosmogonică. De-aici până la implorarea nemuririi nu mai e decât un pas: „Să fii însetat de fericire, / Să numeri stelele, / neobosit / și să implori în fiecare clipă, / Nemurire, / Să dai din mâini spre a zbura, / Să rădă cei din jur, / Dar tu să zbori / în mintea ta!” Mitul lui Icar simbolizează eliberarea ființei din chingile gravitației. Simbolul icaric, Flaviu George Predescu îl dedublează prin cel al fanteziei, al imaginației. Adieri lirice dinspre Ion Caraion cel din „Lacrimi perpendiculare” ori Lucian Tamaris cel din „Nudul și moartea” conferă discursului liric din „Despre cer, iubire și rouă” (ce triadă exemplară!) acel aer demiurgic, grație

căruia actul creator va izvedi poezia zbuciumului unei conștiințe în luptă cu propria sa structură problematică, cu dualitatea solicitărilor dinspre immanent și dinspre transcendent: „Convins că lupta / nu ar trebui abandonată / de s-ar putea, / aș vrea să mă mai nasc o dată!” Renașterea - se va pronunța Nikolai Berdiaev – va redirecționa creația spre artă și teurgie. Orice act artistic creator înseamnă o parțială transfigurare a vieții. În atitudinea creator-artistică față de lume se întrevede o altă lume: „Este lumea în care / sclipesc stele pe cer / Si dragostea curge în inimile vii”, în acest punct, împlinirea actului creator – artistic înseamnă realizarea unei arte diferențiate, a unor valori culturale estetice, ieșirea creației nu în altă lume, ci în cultura altei lumi. În creația artistică – voi conchide eu însumi – se dezvăluie cu claritate natura simbolică a oricărei creații culturale. Tragedia creației și criza creației este problema fundamentală transmisă de secolul al XIX-lea secolului al XX-lea. F.G. Predescu și le va asuma visător și sacrificial „privind pierdut spre cerul înstelat” și hotărât să ducă mai departe „zborul iluzoriu de Icar” („Fără idile”), însă mântuit cumva de posibilitatea „că există Rai”. Unde, totuși? Poetul nu ne lasă fără răspuns. Raiul este utopia cărții identificată ca fiind iubire, în numele căreia se poate și muri căci „dacă dragoste nu e nimic nu e”. Să citez din „Speranțe inutile”: „Dacă am să mor / va fi numai din dragoste / Prea scurtă noaptea o să fie / în lumea de apoi / în care am să scriu / (...) / singur cu condeiul meu / martor al iubirii / în doi” („Speranțe inutile” și „Confesiune”, p.30-31).

Ion Popescu-Brădiceni

Poezia este... și atât !

Vasile Ponea

...Acest concept se întâlnește cu brio în creația *patriarhului poeziei gorjenești*, așa cum îl numea, pe drept cuvânt, prietenul nostru Viorel Gârbaciu, la sărbătoarea Mihai Eminescu, de anul acesta (2011), pe domnul

Florian Saioc. Cu deformația mea profesională, pe care mi-o asum, cu toți dușmanii pe care de asemenea mi-i asum, vreau să spun că în poezie, ca și în matematică există o stare de grație; că și spiritul matematic este un dat, ca și spiritul poetic. După cum există o atemporalitate a matematicii, ce deconspiră simboluri originare-ancestrale, de necontestat (deci putând spune că există un umanism matematic), la fel putem spune fără a greși câtuși de puțin că există și o atemporalitate a poeziei. Dacă se/vom împleți(ește) abstractul (intelectul, rațiunea), cu afectul (senzorialul, simțămintele, intuiția), va rezulta o artă care va dăinui – o creație platonicească.

Prin cărțile sale, poetul Florian Saioc demonstrează acest lucru cu brio. Putem spune că inspirația restituie, și științei caracterul sacru. Am putea extrapola spunând că o sinteză coloristică între albastru (culoarea intelectului), în simbioză cu galbenul soarelui, (căci noi suntem solarieni, depindem de soare, care este ornicul vieții noastre în eternitate), va rezulta aburul verde care este treapta metafizică a inițierii solare, deci a prototipului nostru ființial.

Imanența artei scapă oricărei metodologii, tipare, iar la D-sa care abordează în creație, atâtea registre, este deosebit de pregnantă această caracteristică. Și după cum prima modalitate de percepere a erosului cosmogonic este muzicală, acea muzică astrală, a sferelor, cum se spune, poetul Florian Saioc o demonstrează cu prisosință, prin prodigioasa sa operă, care se întinde peste șase decenii, perioadă în care a plagiat, cu har și cu un mare randament, liniștea, tăcerea și singurătatea. Poezia sa realizează inter-pătrunderea între relativ și absolut și confirmă veșnica fulgerare a Divinului în cosmos, iar cunoscând dictonul „frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii”, a urmat cu perseverență strădania de a se înțelege.

Pentru D-l Saioc, poezia reprezintă o logodnă spirituală permanentă, o logodnă permanentă cu astralul. Domnia sa este convins că doar creația este o nefericire forțată să dureze veșniciei. Putem spune că poezia d-sale apare ca refracție succesivă în propria-i conștiință. În ea întâlnești multiple tensiuni eliberate în clipe. Aș exemplifica prin poeziile: **alt fel de testament, poeseul magiilor lui Constantin, pe drumuri, în rest** - din volumul „Casa fără pereți”, scos la editura Măiastra din Tg.-Jiu, în luna Ianuarie 2011. Moto-ul de început al poemului „**alt fel de testament**” îl definește complet pe poet: „fiind proprietar de limbă românească / plăti-voi orice taxă-n valută sufletească”.

Din multe poeme se desprinde concluzia că sărăcia noastră primitivă, trebuie eradicată prin muncă asiduă, nu prin palavre și ploconire. În încheiere vreau să-i urez din toată inima patriarhului poeziei gorjenești: sănătate, putere de muncă, clar-luciditate, iar la cei 80 de ani de viață să se mai adauge încă cel puțin 5 decenii de creație.

O posibilă mare voce a poeziei

Scriam într-o carte încă nepublicată (deoarece nefinisată este) și intitulată „Șansa și diferența” (după „Șansa și restul” – apărută la „Limes”, la Cluj, la confratele Mircea Petean) că îi aștept pe viitorii neasemuiți poeți care vor veni să întremeze cuvintele, întrucât generația mea sortită a fost să se nască „la ceasul destrămării cuvintelor”... Și mai scriam că nu știam când vor veni, dar că sunt sigur că vor veni.

O întâmplare fericită a făcut să am ocazia să citesc o parte din poeziile scrise în perioada liceului (clasele a XI-a și a XII-a) de Diana Dascălu. Astfel încât orizontul meu de așteptare s-a transformat, încetul cu încetul, în uimire, iar mai apoi în încântare. Și nu numai pentru talentul evident al foarte tinerei poete de atunci, ci și pentru inteligența ei artistică dublând în mod splendid zestrea nativă excepțională. Iar peste toate acestea „adia” o undă de echilibru cum numai la naturile puternic înzestrate (sau dăruite de Dumnezeu) poți întâlni. Iată doar un prim exemplu din „incipit”-ul unei poezii intitulată „Cioburi”: „Femei de cioburi/ Își strigă verdele/ pe deasupra venelor orașului.../ În curând va picura sângele...” Surprinz aici nu doar neașteptatele imagini pe care liceana de atunci (și nu-i chiar foarte mult de atunci!) reușea să le creeze, dar și siguranța dicțiunii poetice.

Un alt text splendid, intitulat „O altfel de filozofie” aduce un plus semantic remarcabil: „Ciori negre își croncănesc/ Deasupra vântului/ Silabe de viață.../ Prin ciocul lor/ Iese fumul/ Zilelor de mâine!” Iată și un fragment dintr-un poem intitulat „Meditații” în care Diana Dascălu se apropie indiscutabil de marea poezie: „Să privim în carouri/ Fete amăgindu-se-n oglinzi ciobite/ În care-și râde fața Oracolul Ghinionului!/ Uitarea e scuza lașului...”

Voi mai exemplifica numai cu două poezii entuziasmul neașteptat pe care mi l-a creat lectura versurilor Dianei. Primul text se intitulează „În așteptarea timpului pierdut”, titlu – parafrază, cum lesne se poate observa, la Marcel Proust. Text care începe cu o metaforă excepțională. Text scurt, de altfel, pe care-l redăm integral: „Mi-am uitat/ Ceasul întors spre infinit/ Și acum secunde/ Se scaldă goale/ Lângă malul Sfyxului/ În așteptare de / Timpuri pierdute”. Al doilea e un text mai lung și, în fapt, o remarcabilă realizare artistică, dovedind faptul că autoarea poate aborda la fel de bine tehnici poetice diferite. Se intitulează „Poezia umană”: „Uneori nu e de ajuns să fereci lacrima într-un bob de nisip și să culegi/ de acolo substantivul și să te închini lui ca unui zeu./ Uneori substantivul nu e de ajuns și-i culegi, din sânul de verde crud,/ fecioara părăsită în sămânța unui măr din care ea va naște, undeva, între/ moarte și nemurire, Păunul interzis/ Uneori Fecioara-l va trăda pe șarpe. Și va apărea interjecția, ca scoarță cerebrală a păcătosului ce-și va cere iertare./ Dar substantivul și interjecția uneori sunt goale și n-acoperă nici un/ mister departe de ochii necuvântătoarelor./ Și-apoi, din piatră, din coastă și din apă/ Vor apărea cuvinte adamești/ Analizate sintactico-morfologic,/ Toate într-o singură frază,/ Poezia umană.”

Diana Dascălu poate fi marea voce a poeziei de mâine.

Lazăr Popescu

Meditatii

Urmărim vise ce se pierd
Dincolo de tomberoane,
De unde ies câini vagabonzi
Purtând în dinți
Zâne care mor!...

Ne rascalam patetic
Invocand Mamei Omida
Sa ne ghiceasca viitorul
Si sa ne lege inele de soarta furibunda!

Să privim in carouri
Fete amagindu-se-n oglinzi ciobite
In care-și rade fața Oracolul Ghinionului!

Uitarea e scuza lașului...

Avânt

Cu ochii privind catre ganduri
simt cum pamantul imi numara nemurirea,
promisiuni de fructe interzise
pe care le numesc tinerete
imi flutura in fata
batiste spovedite...
steagul de pace cu mine insumi
imi rasuna sub avantul lui Gavroche
si in toate astea
imi vine sa urlu:
„Sunt român!Nu-mi murdariti numele
Că- n mocirla istoriei detergentul e prea
scump!”

Insomnie

Noaptea, când gândurile mele se rătăcesc,
Scormonind prin inima ta,
Mi-e frig...

Diana Dascălu

Noaptea, când insomnia mă apasă,
In mine se trezesc instincte de criminal!
Imi iau gândurile
Și le sufoc sub perna brodată din dantelă,
Doar, doar m-or lăsa să dorm.
Dar ele nu vor să te abandoneze Timpului
Și te țin ferecată
Intr-un bob de nisip
Din însăși Clepsidra ce măsoară Timpul...
Și atunci,
Cu imaginea ta pe retină,
Strâng, cu forța nebunului
Căpăcelul peste cristalinul însângerat,
Până când retina țipă cu glas de moarte.
Deschid ochiul..Ești tot acolo, însingurată
Și ți-e frig.
Suflu spre tine cu fum de viață,
Iți fac respirație artificială
Și nu mai pot să dorm
E prea târziu, deja am Insomnie...

În așteptarea timpului pierdut

Mi-am uitat ceasul
Întors spre Infinit
Și acum secunde
Se scaldă goale
Lângă malul Styxului

In așteptare de
Timpuri pierdute.

Poezia umană

Uneori nu e de ajuns să fereci lacrima într-un bob de nisip și să culegi de acolo substantivul și să te închini lui ca unui zeu.
Uneori substantivul nu e de ajuns și-i culegi, din sânul de verde crud, fecioara părăsită în sămânța unui măr din care se va naște, undeva, între moarte și nemurire, Păunul interzis.
Uneori, Fecioara îl va trăda pe șarpe și va apărea interjecția, ca scoarță cerebrală a păcătosului ce-și va cere iertare.
Dar substantivul și interjecția uneori sunt goale și n-acoperă nici un mister departe de ochii necuvântătoarelor.
Și apoi, din piatră, din coastă și din apă Vor apărea cuvinte adamești Analizate sintactico-morfologic, Toate într-o singură frază, Poezia umană.

Autoportret

Lazăr Popescu

Recunosc: întotdeauna am încercat o dificultate-lejeră, totuși! – atunci când a trebuit să spun câte ceva despre mine.

Recunosc: copiind sintagma britanică, sunt un băiat rău. Unul grizonat bine, tomnatec, așa cum ar părea că se cade la acest ceas al Pământului.

Recunosc: I'm a bad boy

„I-m a bad boy”, de multă vreme. Pentru că elev și student fiind, mi-a plăcut cartea, dar nu mi-a plăcut școala. Culmea e că am ajuns profesor! O ironie în plus. Sau o contradicție.

„I-m a bad boy” și pentru că n-am fost niciodată profesor de învățare. Ci doar de dezvoltare.

„I-m a bad boy” pentru că în Anul Domnului, 1987 am scris o poezie, un distih care suna așa:

Nu ajungi a fi fericit pe pământ

Pământul se opune cu pământ.

Da... Eram ceva mai tânăr.

„I'm a bad boy” pentru că, incorrigibil, am recidivat în Anul Domnului 2011, anul acesta! Scriind într-un alt distih:

Și totuși: ai putea fi fericit pe pământ

Salutând pământul în gând

Așa e.

„I'm a bad boy”, pentru că de la o vreme nu mă mai plimb decât pe aleile amintirii. Care cu toate se schimbă-n roman...

„I'm a bad boy” pentru că, sătul întotdeauna de lumea incușilor, de la o vreme a început să mi se facă lehamite și de cea a cușilor.

„I'm a bad boy” pentru că-l prefer pe Adrian Sobaru lui Andrei Pleșu. Să nu uităm, fariseii erau cărturari.

„I-m a bad boy” pentru că o prefer la Cristina Anghel, învățătoarea din Caracal, Anei Blandiana.

„I'm a bad boy”, pentru că-mi place mai mult Dan Puric decât Gabriel Liiceanu. Pe ultimul îl las snobilor.

„I'm a bad boy”, pentru că încă mai cred că-i mai bine scriitor decât negustor. Și căpșunar decât senator.

„I'm a bad boy”, pentru că știu că proștii nu obosesc niciodată.

„I'm a bad boy”, pentru că-i recunosc ușor pe stradă pe mai sus amintiții. Au mersul mulțumit de sine al Batracianului. Broscoiul prezentului continuu nu are decât certitudini.

„I'm a bad boy”, pentru că, dacă în vremea sa, Petre Carp zicea „păcătoasă țară”, eu zic și mai și: „porcoasă societate!”

„I'm a bad boy”: pentru că detest morala cuminte și mi-e silă de morala cumișilor.

„I'm a bad boy”, pentru că știu că există o cumișenie inteligentă și o cumișenie mediocră. Și cei prea cumiși, sunt întotdeauna mediocri.

„I'm a bad boy” pentru că nu pot să mă împac cu gândul că destinul țării mele s-a frânt în 1940.

„I'm a bad boy”, pentru că nu mă numesc Gorun și nu mi-a căzut epistema din prun.

„I'm a bad boy” pentru că, în România europeană foștii marxiști predau metafizică.

„I'm a bad boy” pentru că, uneori începe să mă doară absolutul câmpului cu maci.

„I'm a bad boy” pentru că am descoperit că există și optimiști jalnici.

„I'm a bad boy” pentru că unii sunt mari în viața literară iar alții ar vrea să fie mari în literatură.

„I'm a bad boy” pentru că, înconjurat cel mai adesea de minți greoaie și mediocre, de indivizi lipsiți de imaginație, adesea m-a invadat plictiseala.

„I'm a bad boy” pentru că poți scrie și din plictiseală sau dispreț.

„I'm a bad boy” pentru că-l prefer pe Mircea Dinescu lui Nicolae Manolescu.

„I'm a bad boy” pentru că – deocamdată – nu mi-au crescut polipi în minte.

„I'm a bad boy” pentru că mă întreb dacă tema asta mai are efectiv destin.

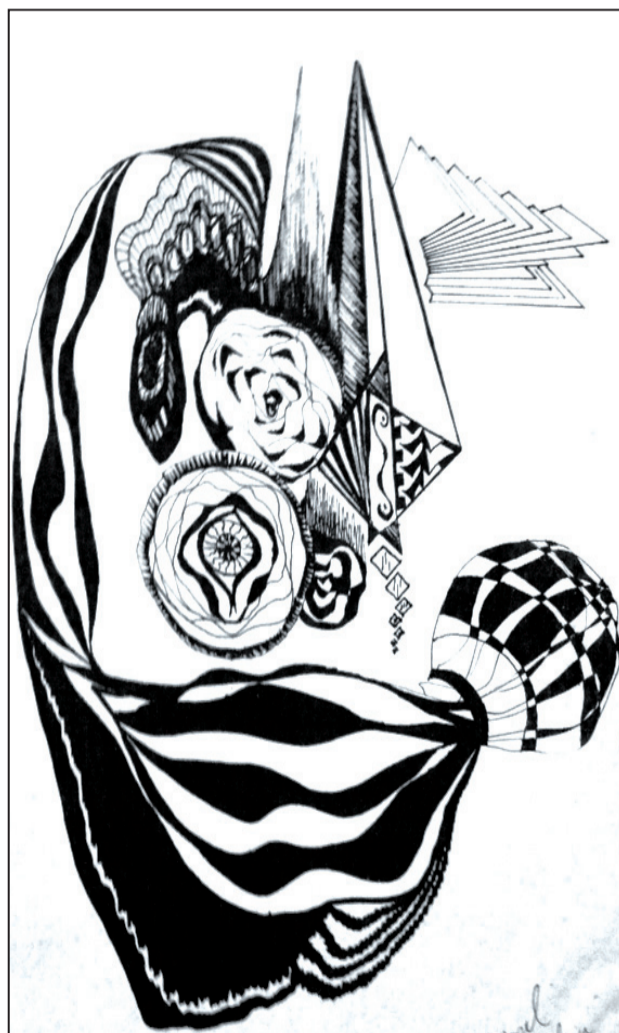
„I'm a bad boy” pentru că uneori îmi vine să le propun celor încă lucizi și onești un minut de vomă.

„I'm a bad boy” pentru că văd că Revoluția din Decembrie 1989 se tot opintește de 21 de ani să nască domni și nu apar decât tovarășei.

„I'm a bad boy” pentru că trăiesc într-un soi de feudalism bizar și retardat. Și lipsit de codul onoarei cavaleresti.

În fine, rămân a bad boy. Pentru că mi-au plăcut, îmi plac și-mi vor plăcea literatura și femeile frumoase.

Mulțumesc,

POEME

Vasile Ponea

Prea de multe ori...

Prea de multe ori, luăm minciunile în serios și depindem de ceva, chiar și de o tristețe. Neobarbarii de azi compromit totul, chiar și ignoranța, ipocrizia civilizată e fără orizont, lipsa de scrupule a devenit virtute, iar morala e bună doar de predici - ținute de niște brute, așa zise sincere, pentru care nu există nefericire.

Aici am ajuns

Studiem în școli degradarea eficientă, dirijată de neopatrioții fără complexe, pe un drum fără întoarcere. Nu-mi pare păcat să te iluzionezi că nu mai ai iluzii, care par și pline de lașitate, ba chiar te domină teama de zădărnici și prea multe eșecuri devin convingătoare, nu ca prea rarele succese. Dar lumea nu e, numai ceea ce se vede, ci... e și misterul ei.

A fost cândva

Doar în timpul edenic al copilăriei simțeam fără regrete, mirosul de viață, de eternitate prelungă, iar pasiunile erau excesiv-nevinovate, erau mici nebunii revărsate peste maluri. Iluziile atotcuprinzătoare erau, mai convingătoare ca realitatea. Mai târziu gafam cu pasiune și ardoare Și căutam ridicolul, spre amuzamentul celorlalți.

Despre înțelepciune

Înțelepciunea nu se învață la cursuri, nici nu se poate-mpărți. Ea nici nu îmbătrânește dar de ce oare nu se impune?! ... Reapare în istorie pe spații restrânse, în orice mediu sau loc pământean, scoate în evidență imperative morale, dar care nu-și găsesc locul în politică. Modestia impusă de ea, se digeră greu și doar ironic poți să spui ... că bătrânețea e vârsta înțelepciunii, însă ea poate face clipa, egală cu veșnicia.

De ce ?! ...

De ce mormintele să cucerească pământul și să fii nevoit să taci dureros?!... De ce să renunți la viață, când o iubești nespun, în loc să fii sinucigașul care trișează?!... Între noi și greșelile noastre... s-a statornicit un vid și nu suntem atât de puternici ca să nu facem nimic. Mai ales... că va veni vremea când și mormintele mor. Suntem niște diletanți imperfectibili – Cum să accedem la absolut?!...

Hai să ne mutăm pe un alt astru și să reîncepem cu mormintele!

POEME

Brâncuși

Abia acum înțeleg în vârful nopții
ca în vârful peniței de abanos
că toate întâmplările cele mari
uneltesc împreună scumpirea luminii.
E un fel complicat
de a iubi întristătoarea
neputincioasă noapte a iertării.
Abia acum desenez pe obraz
constelația celor trei îngeri
așezați asemenea luminilor
lângă cele trei coloane
ionic, doric și corintic.
totdeauna în trei niciodată în patru
totdeauna lumina niciodată întuneric
totdeauna în speranța niciodată în spaimă
Abia acum zugrăvesc
de la orient până la apus
de la masă către Coloană
secretele cele mari ale timpului
somnul nepoților ca o ploaie
pe umerii de mătase ai femeii
primordiale.

Încă

De plăcerea pe care o simt mereu
Abia mă împiedic
Dimineața și seara înaintea furtunilor
Când se lipește muzica de mine ca un
melc de arșiță
Când se cațără cărțile ca otava în ceruri
De aceste imense confuzii
Sociale
Tăcute și moi
Nu m-am săturat de ceea ce sunt eu
Încă.

Nedumerire

Gândul strecurat pe umerii mei
Dezinvolt se surpă mă desfide
Îmi pierd numărătoarea degetelor și iar
Am impresia unui singur arătătorul
Înfipt în propria-mi umbră, multiplicată
Lipită de spinarea trecătorilor
Mă simt o poveste fără sfârșit
Oglinda singură în odaia
Unde voi depune poemele
Aș vrea să mă dedic unui semn
Iscălitura unui zeu cu specimen la bancă
mi-ar susține ideile
și foarte distrat, în parcuri, voi desena bănci
ca niște suflete cu câte două locuri

Dimineața

De fapt dimineața, în fiecare dimineață
Când mă dezbrac de somn ca de întuneric
Sunt mai înalt cu o jumătate de gând
Și mai trist cu cealaltă, aproximativ la fel

Pulbere

Adică verdele copacilor în oraș
Cât clădirile cât drumul meu la universitate
Cât ceea ce nu am curaj să scriu
Clovni desenați pe ziduri în cetate

Șoaptă

Adică spaima cuvintelor de a fi

Cât roata sufletului prins în furtună
Cât cumpăna fântânilor surpate în apus
Clovni desenați pe umbre și pe lună
Deci
Reconsiderând voi trece iarăși
Bolnav de mine însumi de lipsa ta bolnav
Cât tot ce n-am avut voi fi de singur
Nu mai ascultă clovni de zugrav.

Eu însumi

Lupta dintre mine și sine
sunt eu însumi
Asediatorul
Lupta dintre mine și asediator
sunt eu
Revoluționarul
Dar lupta mea cu revoluționarul sunt mâinile tale
îmbobocite.

Ninsoarea

Ninsoarea aceasta e patria mea
e semnul instalării în cetate
a unui ordin alb
foarte alb.
De aici înainte se aud călătorind
cocoșii de munte
pe sub zăpezi.
Nu se mișcă nimic
doar vârful unui molid
retează veverițe și le aruncă
în cer.

Vânătoarea de anotimpuri

Drept e să chemăm vânătorii
și anotimpurile
și puștile cu iarbă și cu nisip umplute
tot drept e apoi
să lămurim unde e apusul
și unde miază-noaptea
care dintre jivine vor călători
pe jos
și care prin aer
iar odată totul stabilit
să aliniem poeziile în copaci
și să le împărțim pentru ros
alicile
foarte drept e.

Misterul morții

Pare illogică moartea
dacă totuși ai făcut efortul uriaș
al nașterii.
Așadar în spatele umbrei
trebuie să existe un mister
niște grădini secrete dormind în cuvinte.
Aș opri totuși în ceasul final
niște poeme
între marile coloane ale puterii
și statorniciei
luați totul voi care intrați aici
flămânzi de lumină și de cuvinte
silabisite într-un gest
ziditor.

Cunoașterea alternativă

Ca și dresorul
umbrele animalelor se răsfață

în ipocrizie
nimeni nu știe ce se
ascunde
în acțiunile lor false
și imprevizibile
Ca și animalele.
dresorul se înfurie ciclic
pe umbrele aplauzelor
clic, clic.

Gelu Birău

Țara umbrelor

Cred că există o țară a umbrelor
dincolo de miezul geometric al lumii
adică la punctul de întâlnire
cu sinele însuși
și de aceea mi-e dor întotdeauna
de soare, de soare.

Zidire

Acum știu
îmi voi construi un depozit de lumină
de fulgere înghețate provizoriu
pe umerii
pe genele
pe tălpile mele.

Ploaia ca un trup de pasăre

Ploaia ca un trup de pasăre
îmbrăcată în fulgere moi
curge ușor dinspre cer
în păduri
Spiritul său globular mă ridică
de subțiori
și mă îmbată sentimental
Este bine că vrei să alungi
tristețea pe mâini și pe ugerile
foșnitoare ale zăpezii
din care se naște ploaia de august
nemuritoare.

Marșul platonian

Bum, bum
bocancii soldaților trec prin ferestre
urcă pe armătura tâmplei
Și se retrag spectaculos în sufrageria
de aur.
Mi se părea că moartea zveltă și inelară a puștilor
e un soi de filozofie platoniană
în orașul scufundat
la sfârșitul războiului toată cadența
aceasta pare o joacă
pe umerii casei.

Secret astronomic

Am un spațiu secret
într-o frunză
și în fiecare toamnă începe firesc
tragedia ineptă a conferinței
spre soarta spațiului
către iarnă.
Pentru că totul este secret
inclusiv locul în care se află
patria frunzei
nu pot trage nici-o concluzie
și aștept hotărârea
irevocabilă a primăverii.

În memoriam - Ion Pecie (13 iunie 1951 – 25 martie 2011)

Ion Popescu-Brădiceni

1. Un mare critic, cu vocația metapovestirii

S-a stins din viață criticul literar Ion Pecie. S-a născut la 13 iunie 1951 în Slobozia-Trăsnitu, din județul Argeș. Părinții săi au fost țărani: Maria (fostă Zuluf) și Theodor Pecie, de la care a moștenit echilibrul și exigența atitudinii. A frecventat clasele primare și gimnaziale în localitatea natală, loc unde i s-au întâmplat primele ieșiri din edenul natural în spațiul cultural, prin lecturi nesățioase. Între 1966 și 1970 a urmat Liceul „Nicolae Bălcescu” din Pitești, iar între 1973-1977 cursurile Facultății de Filologie, secția română-franceză, a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, fiind totodată, alături de Ion Pop, Mircea Petean, Nicolae Diaconu ș.a. redactor la revista „Echinoc”. De altfel, a și debutat în paginile ei cu critică literară în 1975, la rubrica de comentarii dedicate cărților în proză. Din anul 2010 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Boema arizoniană și studiul aprofundat l-au făcut repede remarcat. A deținut rubrica de „cronică literară” la „Tribuna”, în epoca lui D.R. Popescu, și la „Ramuri”, în epoca lui Marin Sorescu. A funcționat ca profesor la Liceul Industrial din Mizil, la Liceul „Tudor Arghezi” din Târgu-Cărbunești (1978-1990) și după aceea, neîntrerupt, la Colegiul Național „Tudor Vladimirescu” din Târgu-Jiu, printr-un ordin semnat de ministrul de pe atunci Mihail Șora (1991-

2010). A colaborat cu cronici și eseuri dar și cu texte metanarative, atinse de aripa geniului speculativ și comparatist, în prestigioase reviste precum „Gorjul literar”, „Steaua”, „Transilvania”, „România literară”, „Cultura”, „Viața Românească”, „Literatorul”, „Polemika”, „Caietele Columna”, „Serile la Brădiceni” ș.a. Din 1998 își începuse și un doctorat în litere la Universitatea din Craiova la profesorul George Sorescu, dar boala l-a împiedicat a-l termina. Recunoașterile oficiale ale valorii sale au fost doar două: Premiul pentru critică al Revistei „Ramuri”, în 1982 și Premiul pentru critică „Nicolae Diaconu” al Atelierului Național de Poezie „Serile la Brădiceni”, în 2010. În schimb, comentarii avizați i-au subliniat în nenumărate rânduri contribuția remarcabilă la dezvoltarea istoriei, criticii și hermeneuticii literare românești, stilul inconfundabil bazat – îl citez pe Al. Cistelean – pe „principiul de infidelitate... lăsat tot mai liber pe măsură ce e încurajat la pur spectacol”, adică la metapovestire, în care suntem introduși printr-o „știință epică a comentariului”, grefată pe o inteligență și un umor de excepție. I-au caracterizat și interpretat cărțile, din nefericire numai patru: „Romancierul în fața oglinzii” (editura Cartea Românească, 1989), „Meșterul Manole. Prozatori ai lumii: Creangă, Sadoveanu, Rebreanu” (editura Viitorul Românesc, 2001), „Phallusiada sau epopeea iconoclastă la Ion Creangă” (editura Măiestra, 2010); „Phallusiada sau epopeea iconoclastă la Ion Creangă”, (editura Paralela 45, Colecția Studii,

2011): Gheorghe Grigurcu, Al. Cistelean, Nicolae Manolescu, Ion Pop, Ion Popescu-Brădiceni, Zenovie Cărlugea, Ion Trancău, Lazăr Popescu ș.a.

Prima carte n-a avut ecoul meritat din pricina ipotezei de lucru aplicate romanului românesc contemporan, investigat la nivelul unor opere emblematic, deși calitatea analizei cât și originalitatea opiniei critice, mai întotdeauna în răspăr, reclamau o situație axiologică mai înaltă, în orizontul de receptare contemporană. Interesat de metamorfozele epicului, eseistul s-a oprit asupra unor romane în vogă, unele controversate, nu numai atunci, din anii '70-'80 ai secolului trecut, ci și astăzi, semnate de Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, D.R. Popescu, Constantin Țoiu, George Bălăiță, Marin Sorescu, Francisc Păcurariu, Mircea Ciobanu, Costache Olăreanu. Totuși, volumul atât de dezbătut în eon, îl vom regăsi, în bibliografia restrânsă a manualului de literatură română de liceu pentru clasa a XII-a din ani 1990-2010. Eseurile din cea de-a doua carte sunt scrise într-un ton colocvial, apelând uneori la calambur, însă dicțiunea și ficțiunea critică valorifică enunțul teoretic și referința erudită, ca și aluzia ironică sau observația mulată pe detaliul tematic semnificativ; e implicată astfel

obsesiv tema căutării (itinerarul prin labirint, traseul inițiat, drumul spre un centru sacru), ori tema erotică. Veritabile „anamorfoze de lectură”, secțiunile celui de-al doilea volum semnat de Ion Pecie redau metacriticii și metahermeneuticii actuale o personalitate proeminentă: prin joc speculativ și asociativ, prin spirit ludic deturnat într-o mai mereu benefică suprainterpretare, printr-un fel de credibilitate obținută prin vervă și violență insolită în sens girardian dar și printr-un dezinvolt asociaționism

simbolic, paradigmatic și sintagmatic ori printr-o explorare aparte a dimensiunii fundamentale a imaginarului trecut din regimul creației (și al cuvântului care produce realitatea) în cel al metalivrescului dezambiguit și restructurat în direcția virtuozității rafinate filosofice (metafizic).

Aceste căi parțial transfrontaliere, parțial auto-referențiale, vor genera și eseurile din ultima carte: „Phallusiada sau epopeea iconoclastă la Ion Creangă”, cercetare în care „simbolurile esențiale... se resemantizează din mers, de la cap la coadă” (vezi „Precuvântarea autorului”), în funcție de „schimbarea codului cultural”. Scriitura care – cum o definea Platon – este „pharmakon, otravă și leac” – devine în postmodernitate, metascriitură, iar Ion Pecie: un subtil alchimist al metaprozei dialogale și agonale, care iese în față prin fantezie nebună, satiră succulentă, farmec indiscutabil, ingeniozitate a construcției, privire de sus a relațiilor umane, bucurie intelectuală, empatie cu operele decriptate și colaborare amicală cu autorii convocați în cetatea metapoetică sale de ucenic vrăjitor și totodată magistrul al ceremoniei arhitextuale, de o tulburătoare autenticitate și vocație a originarului, a gestului instaurativ.

2. Cartea - oglindă a drumului vieții

Am convorbit despre Ion Pecie cu D.R. Popescu, Ion Pop, Adrian Popescu, Ion Mureșan, Nicolae Breban, Marin Sorescu, Nicolae Manolescu ș.a. În ultima vreme, cu Mircea Petean, care mi-a povestit

despre boema lui clujeană (la „Arizona”), despre dionisiacele lor bancheturi intelectuale apolinice, despre înnegurările și iluminările lor intra și extrasenzoriale.

Am înțeles că se crease în jurul criticului specializat în receptarea romanului românesc contemporan un fel de mit. Se fabula în exces, se emiteau supoziții la colțuri ascunse de cafeana, se țeseau intrigi care de care mai... halucinante. Oricum, se putea extrage un fel de identitate auctorială: toți cei mari ai zilei începuseră a se teme de furcile sale caudine.

În ceea ce mă privește, eu n-am priceput defel de ce acești monștri sacri îi purtau frica, chiar dacă se numeau Marin Preda ori Eugen Barbu, două sacrosancte glorii care, exploatând sursologia oferită de «obsedantul deceniu», profitând en gros și en detail, reușiseră performanța uluitoare de a fi fost „placați”, chipurile la zidul unei istorii, calpe de altfel, printre așa-ziii indezirabili ai epocii... Ceaușescu!

Eseul de față se referă deocamdată la o carte de excepție a (meta)literaturii române contemporane antedecembriste, apărută la „Cartea Românească”, în 1989: „Romancierul în fața oglinzii” (un masiv volum de 336 de pagini), unde Ion Pecie îi comentează pe granzii Marin Preda (Cel mai iubit dintre pământeni), D.R. Popescu (Viața și opera lui Tiron B.), George Bălăiță (Lumea în două zile), Constantin Țoiu (Galeria cu viță sălbatică, Însoțitorul), Francisc Păcurariu (Labirintul), Mircea Ciobanu (Martorii, Lupta cu lucrurile), Costache Olăreanu (Ficțiune și infanterie).

„Romancierul în fața oglinzii” își propune drept scop să elaboreze, dinspre concret spre abstract, dinspre tematică spre ideatică, o adevărată teorie a romanului dublată de o hermeneutică aplicată a acestuia, dar nu în maniera lui Adrian Marino ci poate în aceea a lui Vasile Lovinescu și Luca Pițu.

Și fiindcă nu a scris roman, metatextul lui Ion Pecie este totodată un bun prilej de a (re)povesti clar, frumos, convingător, întorcându-se la arhetipuri, la mythos, la logosul fondator de lumi imaginare, la discursul esențelor.

Dar el și devine pe traseu, un autoportret în oglindă, în speranța unei viitoare inversări de statut. Modelul foucaultian - cel din comentariul la Meninele

lui Velazquez - pare și el a fi înrâurit scriitura profund personalizată și identitară a lui Ion Pecie. Să citez spre a fi crezut pe cuvânt: „Velazquez cel din Meninele era o prezență mult mai discretă. Romancierul de azi se vrea un factotum: el este și pictorul, și meninele, și regele privind, alături, de regină, spre cei ce se lasă immortalizați, și critic al tabloului, subiect al lui, chiar și peisaj...”

Această carte a lui Ion Pecie este totodată oglinda drumului (o parte a acestui drum) vieții sale. Și cartea, și oglinda, și viața au fost duble. Cartea primă, și cea secundă, oglinda, nu separând ci unind (deci tert exclus-inclus) între real și imaginar, ea fiind un fel de imaginal... recurent. Or dedublarea asta te poate duce la nebunie. Căci și viața nu este fără de moarte precum nici tinerețea nu este fără de bătrânețe. „Dar oglinda - conchide Ion Pecie - mai are și alt rol decât acela de a deforma chipul și psihologia individului, de a-i schimba în ultimă instanță identitatea. Ca prezență zilnică, privitul în oglindă este o garanție a autenticității”.

3. Un orizont intertextual de invidiat

Despre Ion Pecie am mai scris într-una din cărțile mele (vezi „Scriitorul transmodernist: neohermeneutul și mân(tuitor al cuvintelor: Ion Pecie și prozatorii lumii, pag. 214-215”). Am făcut-o în spațiu restrâns și cam sumar. Revizuiindu-mi atitudinea, întreprind acum o târzie recuperare metacritică. Adaug că importantul cronicar de la Tribuna și Ramuri mi-a fost ani buni tovarăș de călătorie cu trenul, la Craiova, la doctorat, amândoi la același profesor coordonator: George Sorescu. Așa că încet - încet ne-am atașat unul de altul. Ba am realizat împreună și un copleșitor interviu tot într-un tren de Cluj, pe întinderea a vreo opt ore.

Tot împreună i-am luat și un interviu lui Nicolae Manolescu, la o vizită a sa în postura candidatului PAC la președinția României, în Gorj. Am fost cel care i-am recuperat, la rugămintea sa, de la „Scrisul Românesc”, imediat după Revoluția din 1989, manuscrisul celei de-a doua cărți: „Prozatori ai lumii: Creangă, Sadoveanu, Rebreanu”, apărută mult mai târziu la Editura Viitorul Românesc, la insistențele lui D.R. Popescu.

Lăsând biografia deoparte, să începem și noi „căutarea grădinilor pierdute” ale ideilor, tezelor, miturilor, motivelor, cărților investigate de Ion Pecie în „Romancierul în fața oglinzii”. Metoda călăuzitoare a demersului criticoficțional este cea mai potrivită. Un permanent du-te-vino între platforma literaturii române și platforma încercuitoare a literaturii universale. Această concentricitate (centrifugă și/sau centripetă) îi oferă criticului calea ideală de penetrare a universurilor românești bătute cu pasul condeiului exigent, talentat, cu o distinctă și accentuată vocație polemică, cu o largă și verticalizată cultură livrescă la purtător, ca să reproduc o opinie a lui Gheorghe Grigurcu, și cu un orizont intertextual de invidiat.

Din start, se poate desluși o întâie notă caracteris-

tică: cum vechile mituri au fost de mult anulate de istorie, spiritul reformator, al prozatorului, va trebui să le resusciteze/reînființeze și să le proiecteze en abyme; eul narcisic va înclina și el lancea ionaică într-o bibliotecă imaginară în favoarea refacerii unității (inițiale?) a spiritului, însărcinat să rezolve, cumva, divorțul între existență și aparență (adică existență). Dedublarea romancierului (în cazul de față Marin Preda) va fi fost mai întâi o stare de luciditate și apoi act de demnitate (ci nu de conformism).

Stilistic vorbind Ion Pecie este unul din rarii critici români de azi care și-au asumat cu deplină responsabilitate și binele și răul din postura de lector atent și nonconformist. Referindu-se la Marin Preda, de pildă, nu se ferește a-i imputa acestuia superficialitatea comentariului filosofic (este vorba despre poemul filosofic al lui Petrini „Era ticăloșilor”).

Procedează la fel și cu un alt monstru sacru al prozei românești, Eugen Barbu, nesfiindu-se a-i amenda acestuia insuficienta transformare a personajului principal în erou de ficțiune (este vorba de Hrisant Hrisoscelu). Totuși Ion Pecie știe a scoate din capodopera lui Eugen Barbu trăsăturile fundamentale

aferente acesteia: simbolismul, saturnismul, reinstaurarea vârstei de aur într-un Bizanț utopic, melancolia născută în câmpul dedublării spiritului și al depărtării de sine însuși a lui Hrisant ș.a. O observație pertinentă a lui Ion Pecie definește exact specificul romanului atunci când afirmă că această lume căzută în paragină (fie venețiană, fie bucureșteană) este nu atât văzută cât auzită. Citez: „De unde se poate trage o concluzie

importantă pentru arta narațiunii lui Eugen Barbu: lumea zugrăvită de el este în primul rând imaginară (auzită), și abia în al doilea rând reală (văzută).” O altă idee critică a lui Ion Pecie prinde exact decăderea sacrului în carnavalesc. Altfel spus este vorba cumva de o idee similară: aceea a deghizării universale a valorilor spiritului, un deghizament bufon și de circ.

4. Jocurile zeilor și metatematika

Cu Ion Pecie, ca methodolog, nu te rătăcești. Este exact ca și cum te-ar însoți Wayne C. Booth ori Claude Bremond. Nu te pierzi, în lumea metaromanescului, adaug, dar sfârșești prin a avea nostalgia barthesiană a „romanului scriiturii”. Pășind, aceasta, Ion Pecie fără a plăti încă tribut (prețul incestului) pornește pe cont propriu în căutarea gradului 0 al scriiturii. Gradul 0 pare să fie nonficcionalitatea. Citez din alt capitol al „Romancierului în fața oglinzii”, numit twainian - crengist „Isprăvi la Curtea din Micene”.

Lumea e un car cu fân (în care prozatorul își transportă acul către casă și ajuns la destinație îl găsește și-l înfige tacticos și cu humor în pernița-i suport): ceea ce povestesc oamenii e realitate sau părere. Doar fotografiile sau picturile pot reda adevărata realitate. Căci „arta fotografică susține arta romanului”. Gogu Pană, nimeni altul decât „mercenarul textual” al autorului, se află în solda lui D.R. Popescu, opera lui, albumele sale, sunt o mise en abyme a romanului, dar și o piedică în calea uitării a acestei lumi decăzute, umile, insignifiante, cu eroi anonimi.

Dar - precizează Ion Pecie, cu ochiul lui Argus în frunte, atent să nu îl fure (con)textul cărțuliei sale - „destinul lor banal, mizer, are contingente cu lumea mitului”. „Marele adevăruri ale vieții pot fi citite și în destinul lor”. „De origine cultă sau fol-

clorică, mitul coboară în substanța epică orientând pe nesimțite capitolele spre înțelesuri superioare”. Greutatea romanului se mută din planul construcției în planul ideației. Coerența lui ține de fond, nu de formă. Autorul sacrifică deliberat unitatea compozițională pentru a articula temeinic unitatea tematică, în așa fel încât motivele și personajele purtătoare să circule nestânjenite dintr-o navelă în alta. Eterogenitatea semnificațiilor se răscumpără în omogenitatea semnificațiilor”.

Până aici Ion Pecie nu pare a ieși prea vizibil din seria criticilor „tradiționaliști”. Însă, brusc, survine și devierea metaforică ori metonimică înspre critica de tip ostensiv / himeneutic. Citez: „Romanul se cere citit cu atât mai mult în ceea ce el ascunde iar nu în ceea ce el expune”.

Arhitecturalizând, total și subtil, la contactul cu marile curente ale criticii literare (psihanalitică, tematică, formalist-structuralistă, naratologică, telquelistă, în noua retorică, deconstructivistă, poetico-stilistică, semiotică, gramatica semnelor, intertextualistă, interreferențialitatea simbolică și semiotică, genetică, textualiza, sociocritica, critica de identificare, estetica receptării, semiologia și poetica lecturii, pragmatica ș.a.) dar și fiind arhitectorul potrivit la locul potrivit, Ion Pecie dispune de o teorie a omului ca ființă pentru zeu. O aplică el însuși din postura comentatorului abilitat, metamorfozând-o într-o teorie a depragmatizării și re pragmatizării din perspectiva căreia întreprinde mereu o reevaluare virtuală, succesivă modelului semiotic și cititorului cooperant.

Cum citește așadar Ion Pecie un roman / orice roman? Conform jocului secund al zeilor, care sunt Domniile-lor, romancierii? Poate! Căci viața e un joc etern, o bucurie eternă. Sau încă nu, căci jocurile zeilor sunt de cele mai multe ori absurde, sângeroase și inutile sacrificii. Și de neînțeles!

Pe urmele lui Gilbert Durand, (arhetipologul și antropologul imaginarului), Ion Pecie detectează una după alta teme predilecte: a neînțelegerii, a încastrării, a mântuirii, a renașterii ontologice, a dualității rai-iad, a neprihăririi ș.a.m.d., nefăcând propriu-zis critică tematică ci metatematică, pe care își va greșa noua lui ispitire: filosofia imaginarului prizată (implementată) metahermeneutic à la manière de Jean-Jacques Wunenburger. Căci ce va face în abordările sale cutezătoare (poiein + poiesis)? Va diseca romanele vizate (și vizitate) în funcție de bipolaritatea optică și retorică, de clivajul vizualului și verbalului. Va întreprinde o hermeneutică simbolică și o alta semiotică. Se va lăsa în voia ontologiei imaginii, preocupat de aflarea esenței manifestării de tipul unei reprezentări. Va glosa inteligent pe marginea imaginii ca încarnare a ființei, pe aceea a ambivalenței imaginii-oglinzilor ori a gândirii prin imagini / a trăirii prin imagine. Prin urmare, Ion Pecie își consemnează limpede și precis: „Istoria conservă structurile arhetipale în forme greu de sesizat. Transpunerea literară a unor mituri (aproso transpoziția e una din legile transmodernismului instituite de mine, n.m.I.P.B.), configurarea unor personaje cu genealogie complicată e cu atât mai dificilă”.

5. Filosoful imaginilor

Spectaculozitatea criticii lui Ion Pecie vine și dintr-o mirabilă artă a scufundării în materia românească. Dar vine totodată dintr-o radicalizare a individualului, a scufundătorului care doar astfel intră în posesia adevăratei sale ființe și se alege (fiind Cel Ales) de o lume ca o apă trecătoare. Fibra de critic a lui Ion Pecie iese mai clar în evidență când își asociază tenta eseistică. Textul dobândește acea intrinsecă frumusețe a culturii asumate - cum scrie acesta - „gotic, manierist, tras în tușe de o extraordinară sobrietate”. Ca și la D. R. Popescu, scriitura incandescentială a lui Ion Pecie însuși este deopotrivă o tăietură verticală în spirit, dar și o incursiune orizontală în realitate, întreruptă de sistematice sau spontane plonjări în

mitologie, religie, istorie, literatură, știință, domenii de unde eseistul (Ion Pecie, adică - n.m. I.P.-B.) aduce la suprafața textului idei prețioase, noi sensuri și simboluri transformate în contraforturi ale epicului (și ale metaepicului - n.m. I.P.-B.). Cărți, personaje, teme se înlanțuie halucinant în comentariul criticatorului gorjean. Acesta mizează pe imaginea / imaginărilor fondatoare / fondator (arhetip, în cazul romanului „Lumea în două zile” al lui George Bălăiță).

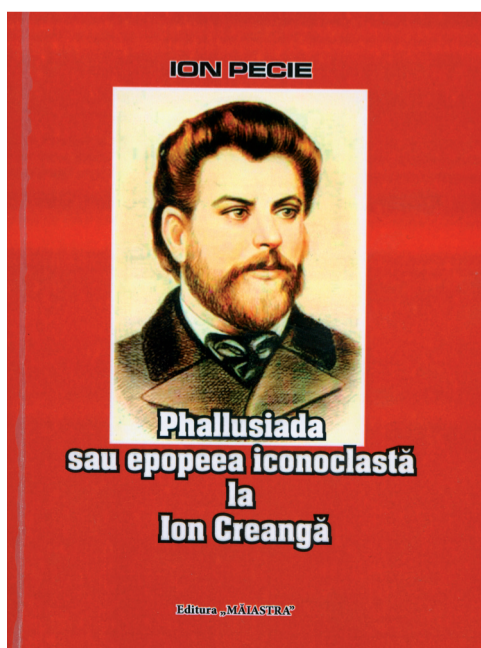
Și ca un autentic filosof al imaginilor, Ion Pecie sugerează că prin analogie, putem căuta așadar în realitatea exterioară a lumii și interioară a spiritului imagini speculare care ne pot conduce spre Formele în sine. „Acest adevăr al reflectării în oglindă explică de ce omul a cercetat atât de mult viziunea dublului său” – apreciază Jean-Jacques Wunenburger (în „Filozofia imaginilor”, p. 215). Și Ion Pecie se ambiționează în a-și revela dublul nevăzut; el se privește în oglinda vreunui roman, iar privirea aceasta devine însăși formula reflectării psihologice și morale a eului, pentru ca, în cele din urmă, oglinda să joace o funcție de mediere în chiar interioritatea sferei subiectului, ceea ce face din propria metaforă un atribut al reflexivității specifice gândirii sau sufletului. **Oglinda** lui Bălăiță reprezintă, pentru criticul care se contemplă în ea pentru a crea breșa trecerii din firesc în suprafiresc, din banal în fantastic, dar și din regalitatea acestui banal într-un „lirism ce merge spre obârșia lucrurilor și a lumii”, un fel de laborator alchimic. În el, criticul se comportă ca un inițiat care își canalizează energia și știința spre constelația simbolurilor ezoterice din profunzimea lumii – oglindă, pe care le forțează supunându-le să devină semne (exoterice).

Discursul noii critici a lui Ion Pecie se lasă enunțat /și denunțat/ ca o chemare plină de reveria unei voluptăți codificate a semnului, dar și a transmutării unui narcisism legat de profunzimea tulburii ale subiectului, ale Numelui (său, n. m. I.P.B.) ca simbol (și ne-am întors de unde am plecat - n.m., I.P.-B.) și siglă a dorinței, în ultima instanță a Cărții construite ca spațiu al Numelui.

„Romancierul în fața oglinzii” spre un asemenea model de carte a evoluat. Citez: „Spiritul cărții relevă o dublă mișcare: naștere a lumilor din cuvânt, creștere a lor dintr-un nucleu originar”. Lectura ei „cere știința și îndemânarea unui genist căci textul îi e minat de simboluri, a căror reperare și dezamorțare sunt operații anevoioase”. În „Galeria cu viță sălbatică”, Constantin Țoiu, ca narator, și personajele sale, „susțin fluxul narațiunii printr-o inteligență, suplă dialectică a argumentării, reliefată în registrul logicii și al rațiunii, al referințelor livrești ținând cumpăna dreaptă, între adevăruri filosofice, istorice, politice, psihologice. Coerența cărții este indiscutabilă.... (vezi „Romancierul în fața oglinzii”, p.224)

6. Epopeea iconoclastă la Ion Creangă

În „Phallusiada sau epopeea iconoclastă la Ion Creangă”, Ion Pecie își dă întâlnire tot în oglindă cu prozatorul junimist, cu artistul seducător prin fine-

tea stilului, accesibil în profunzimea operei sale doar intelectualilor rasați, ca finalmente să realizeze că imaginea reflectată îl dedublează pe el însuși, îl reprezintă printr-o stranie identitate drept un aristocrat și plebeu în același timp, al literelor.

Un ochi atent va dezvolta imaginea din oglindă și va observa în ea o mistuire lăuntrică fără precedent, reculegere și interiorizare, filosofie orientală și orientată către „bucuriile calme ale umilinței franciscane” și ale „citirii în natură a unor modele de utopii postplatoniciene”.

Ion Pop (vezi „România literară”, anul XLIII, nr.3 din 21 ianuarie 2011, pp. 10-11) consideră ultima carte a lui Ion Pecie o formă de transgresiune a unor tabuuri, dar și o punere a operei lui Ion Creangă în raport cu marea tradiție europeană a literaturii corosive și iconoclaste. Ion Pecie – afirmă Ion Pop – „se situează oarecum la jumătatea drumului dintre analistul serios, la curent cu universul simbolurilor mari și cu cercetările asupra imaginărilor, de natură tematico-stilistică, și cititorul „de plăcere”, spectator empatic, dar și liber, în distanțările sale, în stare și să guste fără false pudori grivoiseriile cele mai colorate și să le demonteze, sensibil la nuanțe, mecanismele producătoare de emoție estetică.”

„Poemul critic” dedicat de Ion Pecie lui Ion Creangă „combină ingenios analiza tematică a textului cu evidențierea schemelor pe care se construiește formal textul”, convoacă repere universale ale unor scheme narrative, relevă un spirit ludic mereu sedus de comedia limbajului și de ideea unei geneze repetate care să corecteze ludic imperfecțiunea celei dintâi. Discursul hermeneutic al lui Ion Pecie – ține să sublinieze același critic clujean echinoxist – trădează, pe lângă finețea viziunii și augmentativitatea interpretării, virtuozitatea analitică, în stilul surzător eseistic și în maniera gloselor substanțiale, calitatea unui povestitor care „are grijă să-și acompanieze demersul de lecturi adâncite cu acel aer de spectator amuzat, flexibil implicat – neimplicat în ceea ce comentează, degajat și cu pigmenti ironic-umoristici-diseminați, la tot pasul.” Lectorul negrăbit al „Phallusiadei...” va detecta efecte de ordin artistic delectabile și virtuți de „înzestrat povestitor-secund” „cu o mobilitate a privirii ce servește deopotrivă descifrării punctuale de sugestii ale textelor și ramificatele asociații cărturărești ale omului cu lecturi întinse, chemate în serviciul propriei interpretări”.

7. Un autoportret

Mi-l închipui eu însumi pe „celălalt” Ion Pecie, pe „străinul” pelerin, augustinian, închis între pereții chiliei sale, Atlas spiritual, total indiferent la confortul domestic dar în compensație căutându-și rânduiala firească în cea mai teribilă dezordine, abstras din lume în Bibliotecă, precum de pildă lunaticul Dionis din eminesciana nuvelă fantastică. Antifraza este forma de exprimare a unei inteligențe ieșite din comun, de o mare libertate a spiritului și de o stare sufletească binară în care contrariile coincid... Un om sucit și răsucit în sine, răsucit chiar în contraturii sale... Necruțător cu sine, recuperând ca autodidact instrucția pierdută din leneveală sau din neștiința dascălilor... Contrariile se ceartă mai des decât se împacă în această ființă oximoronică, în veșnică vrăjmășie cu ea însăși, chinuită de un demon interior...” Biet „rătăcitor, trece prin stări contrare – melancolie și efuziuni lirice, ambele capricioase”.

Autoportretul, reconstituit hermeneutic de mine, din esul „Ion Creangă – Popa Duhu” (vezi „Phallusiada...” pp. 290-300) atât de exact și de fidel cu ori-

ginalul, și l-a desenat Ion Pecie parcă premonitoriu și intențional narcisiac. Așa s-a consumat de altfel și propria-i viață cotidiană, una preponderent neagră, diseminată „în această dublă mișcare a spiritului care se lasă ispitit de lume și se retrage grăbit, dar sceptic nemântuit, în solitudine.” Această viață a fost un fel de „rătăcire în cerc într-o geografie a urâtului sufletesc. Viața neagră este expresia maximă a urâtului existențial. Aceasta ar fi gâlceava înțeleptului cu sine, revenit din lume în Bibliotecă, dar și cu semenii. Dacă cearta cu sine îl va fi dus la urât, cearta cu ceilalți l-a condus la conflicte din care duhul său

a ieșit adesea păgubit, pedepsit social, administrativ. Însă a rămas în esență neschimbat: un reflexiv, un satiric la adresa contemporanilor (fie ei iluștri ori mediocri, scriitori autentici ori veleitari, conflictul cu aceștia fiind mereu deschis și ireconciliabil), coerent în metaimaginărilor simbiotice, decanonizator de modele prematur „clasicizate”, cu o „necenzurată libertate de exprimare și manifestare, productivă literară în marginile adevărului”, eliberatul permițându-și inserții personale, răbufniri în contra ierarhiilor (false?) ale epocii, reconsiderări axiologice în jungla peisajului editorial actual.

De la un moment dat încolo, Ion Pecie va fi avut, între pereții chiliei-bibliotecă revelația celui „alungat din templu în piața publică, plin de orgoliu plebeian, umanizat și îndrăcit păstrându-și puterea chiar scăpat de povara sacralității asemenea unor Socrate, Esop, Diogene, cu care criticul s-a simțit confin. Apăsător, deprimat de sentimentul deșertăciunii, dar poate și de propriu-i spirit critic mușcător, a emis deseori replici dure, fiind, un duelgiu prea temut ca să fie provocat”. „Când lumea nu se mai lasă văzută, înțeleasă, pricepută, citită de mag, de înțelept, ea este amenințată cu dezintegrarea și se prăbușește în haos.” Mitul salvatorului lumii se ițește iată din acest „autoportret” (in)voluntar, căci magul/înțeleptul este Ion Pecie vizionarul devotat metaforei lumii stăpânite de Cartea faustiană. Dar atletul lecturii, liberul cugetător se va vedea înfrânt, căci săvârșise păcatul de neiertat: cel al autocunoașterii prin decodificarea semnelor originare ale universului, ci nu a metasemnelor de-al doilea ordin, care, doar ele, sunt accesibile ființelor obișnuite; cele dintâi sunt apanajul firilor alese, sacrificiale, sfruntătoare ale destinului implacabil. Ion Pecie a aparținut acestei categorii de inși cutezători, eroici, dar și mereu copii, de o ingenuitate paradisiacă.

Explicații foto:

Foto 1: De la dreapta la stânga: Ion Pecie, Romulus Diaconescu, Constantin Barbu și Marin Sorescu, la Novaci;

Foto 2: Ion Pecie și Ion Popescu-Brădiceni la bustul lui Tudor Arghezi din curtea Liceului din Târgu-Cărbunești;

Foto 3: de la stânga la dreapta: Ion Pecie, George Țârnea, Ioan Flora, Laurențiu Ulici, Ion Popescu-Brădiceni și Aureliu Goci; la o ediție a Festivalului Național de literatură „Tudor Arghezi”;

Foto 4: Ion Pecie, Spiridon Popescu și Ion Popescu-Brădiceni, la o cafea hermeneutică pe terasa de la „Gorjeanul”, în anul 2008.

POEME

Mircea Liviu Goga

FLOARE DE TU

Să nu te mire, domnule Cutare,
Pe mine însumi m-a mâncat o floare.
Când mângâiam conturul ei mios,
Ea mâna mi-a mușcat-o pân' la os.

Poate că vrea destinul să ne-nvețe
Să nu mai credem nici în frumusețe,
S-o alungăm din curtea minții noastre?
Ferească-ne, candori, de-așa năpaste!

Ori poate s-a temut că vreodată
Am să-i strivesc corola fermecată?
Că nu sunt demn să-i pipăi catifeaua?
Că-n suflet pe tandrețe zburdă neaua?

Floare de Tu, cu taina de albine!
Eu ți-am aflat doar rănilor din mine!

CAMERA IUBIRII

De-acum ne va rămâne o nefirească sete...
În camera iubirii stă timpul încuiat.
Păianjenii țes pânze prin pălării cochete
Și sângele-i cu moartea sublim împreunat.

Din loc în loc, prin colțuri, cutează forme sumbre
Grădini înmămurite cu iz mucegăit
Și-un șoarec clown sub masă zadarnic face tumbe
Visând un zâmbet care de mult s-a risipit.

Se-amestecă-n lumina căzută ca o spadă
Vagi resturi din ființa ce-a fost să fim noi doi -
Și-n raft fotografia, acum, e albă toată,
Fugind din ea copiii ce semănau cu noi.

Ce a rămas, e praful și pulberea de sine...
Și-am stat numai o clipă s-ascult, melodos,
Cum murmură fantoma amiezilor senine
Prin amintirea noastră – și băntuie frumos...

TOAMNA

E iarăși afară o toamnă
Cu îngeri de frunze ce cad.
Atinge-mi memoria, doamnă,
Mai verde ca iarna din brad...

Sub gest e idea ce-l doare,
Rămasă când gestul e mort:
Cum azi te privesc întrebare,
Răspunsul mă doare să-l port.

Mi-e milă de noi, mi-e rușine
Că nu suntem numai cuvânt...
Adie-mă, doamnă, cu tine,
Să pot fără eu să te cânt...

SEARA DE GER

Înainte vede-mi ziua-n care sânger;
Fierb adânc pumnale tu când mă mai dori...
Și la cina noastră voi tăia un înger
Când se-abate veacul dinspre sărbători.

Tu în rochii blonde să te-așezi la masă,
Vinul vechi și ludic suflecă pahare,
Mâna ta să fie floare neculeasă
Când foșnește vântul peste călindare...

Poartă veșted somnul lumânări ce flutur,
Masa-ntreagă-i vama inimii seduse,
Scârțâie vesela, sau de frig mă scutur,
Ori se mușcă lupii în Siberii ruse?

Ca-n boemă cearnă mari zăpezi de minte,
Anul nostru bate trist peste oraș
Și când pleci în țara unde nu-s cuvinte
Tu nădejdi de chiciură să-mi lași...

TU, LEOAICE

Îți aduc iubirea mea nervoasă
Și-mpănat cu scuturi rinocer –
Să-ți anin candoarea pe carcasă
Drept zălog și tainic giuvaer

Tu să-nvii chemările-ți drumețe -
Eu cât dăinui să te scriu totem;
Și să treci leoaice, tu, răzlețe,
Care-ai fost pe rând și eu le chem.

Și să-ți sfâșii fiară lângă fiară
Ne-ncetându-ți ranele să sânge
Pe când eu voi fi această seară
Rezemată-n ochii tăi cei stângi

CA SĂ EU

Îți aduc un dor prin
Pe-o cărare de albine,
Ca să eu visez de tine –
Ca să tu visezi frumos.

Și mi-i noapte-n mâna stângă –
Șoapte-n multe șoapte sunt –
Lăudate-aș tremurând
De-a păduri în loc de-a plângă

Și-ți trimit prin somn o carte
S-o citești cu buze reci...
Draga mea, dacă vei pleci,
Prea n-am zile prin cetate!

Și-am să-ntreb, cu muguri goi,
(Ca să nu tocesc cuvinte)
De ce inima de minte
Nu se sânge-n amândoi?

SEARA

Seara m-a cuprins - și din ea îmi cresc
O culoare pe care-am văzut-o-n muzeu:
Seara asta s-a făcut o piele de eu,
O piele-nfiorată cu tu.

Vine noaptea ce mă va uimi cum te lași
Pe trupul meu, tu, viu mirositoare;
Sunt demonul, cel azvârlit în ceruri –
Ești îngerul, cel azvârlit în mare...

PASĂRE

Ce, prin codrii, te mai coși,
Pasăre cu ochii scoși?
Cine, fie-i de deochi,
Ți-a pus har în loc de ochi?

Cântu-i dorul ce-l urmezi,
Poate fiindcă nu ne vezi
Și-ți părem a fi frumoși,
Pasăre cu ochii scoși...

E doar punte pentru vis
Ochiul scos și ochiu-nchis...
Însă inima mea scoasă,
Punte - cui?... Și cui îi pasă?

O poveste cu iz de fabulă

Viorel Gârbaciu

Povestea-ncepe c-un viteaz
Și chipeș prinț de prin Levant,
Gătit în piele și atlas,
Cu trupul zvelt și elegant.

Nici doisprezece ani n-avea.
Dar mânuia, ca nimeni altul,
Și arc de corn și spada grea,
Și flinta de purtat asaltul.

În largul Mării Marmara,
Alături de un delfin,
El înota pân' nu zărea
Nici țarm, nici far, doar cer senin.

La vreun turnir, încălecat
Pe armăsarul său de smolă,
Părea că-n șa este turnat,
Atât era plin de fală.

Un singur lucru, vă spun clar,
Ura odrasla-mpărătească:
Să-nvețe, ca un bun școlar,
Să scrie și să socotească!

În vârful țepii l-ar fi vrut
(Ori încuiat în colivie?!)
Pe-nvățătorul cel hirsut
Cu barba toată colilie.

„Ce-mi trebuie – se mânia –
Să deslușesc iar prin hrisoave,
Când grămăticii sunt colea,
Bolborosind cu voci găngave?”

Nevoie am să socotesc,
Să-mpart, să scad ori să adun,
Când am ...calculator domnesc,
Ce socotește tot ce-i spun?”

În van tătână-su, mpăratul,
Ori mumă-sa, împărăteasa,
Își tot povățuiau băiatul:
„Învățătura-i ca mătasa,

Ori chiar ca aurul de rară –
Ascultă-ne, băiatul nostru –,
Iar neștiința-i o povară,
Că orb și surd și mut e prostu'!”

Neproșt, dar surd rămase prințul
La aste sfaturi de părinte,
Deci continuă cu joaca dânsul,
Mai abitir ca înainte...

...Fără prea multe chibzuinți,
Învățătorul, exigent,
„Uită” că prințul era prinț
Și îl lăsă iar ...corigent!

Uimit rămase-ntreg palatul
Și râse batjocoritor,
Iar de mânie, împăratul
Mi-l înșfacă pe prințisor

Și-i trase câteva curele,
Din cele late, cu țarie,
De i-a făcut sârmana piele
Plină de vergi și stacojie!

V-o spun și să o luați de bună:
Din vara-aceea, mare parte,
Și prinț și dascăl, împreună,
Au stat mereu cu nasu-n carte.

Iar în anul următor,
Faimosul prinț de prin Levant
A devenit – ghiciți ușor! –
Din corigent chiar premiant!

Morala-i pentru pui de lele:
S-asculte musai de părinți,
Pentru copiii necuminți,

Fie că sunt sau nu sunt prinți!

POEME

Rondelul amărăștenilor*(după o idee de Ionel Iacob-Bencei)*

De ce-o mai fi nevoie și de noi,
Când ne conduce astăzi mârlnăia
Când e la modă numai șmecheria
Și gândul ne tot poartă înapoi. ..

La vremea când știam ce-i omenia,
Când întâlneai și câte-un om de soi;
De ce-o mai fi nevoie și de noi,
Când ne conduce astăzi mârlnăia.

Nu știu unde se duce România,
Nu mai ieșim din griji și din nevoi.
Dar dacă sânge mai aveți în voi,
Hai să-i lovim mereu cu ironia

Să vadă c-au nevoie și de noi !

Rondelul ...fabulei*Lui George Corbu cu stimă*

La Corbu vine un panndur,
Ce nu-i panndur, așa se cheamă;
Pensionar, de bună seamă,
Cu păr puțin – și-acela sur !

<<Mânat de gândul cel mai pur,
Chiar nu mă bag ca musca-n zeamă
Ci vin la Corbu ca panndur,
Dar nu sunt dur – așa mă cheamă ...>>

<<Eu nu vreau cașul să ți-l fur
Și nici de vulpe să n-ai teamă,
Doar de prietenii din jur -
Că nu-i MORALĂ-n „epigramă”.>>

...Zicea lui Corbu un panndur ...

Rondel in...versat*(poetului Florian Saioc).*

La sărbătoarea lui Saioc,
Ne strângem toți, amici, dușmani,
Că a-mplinit un car de ani,
Dar n-a îmbătrânit de loc.

În viață a avut noroc
De vinul bun, femei și bani...
La sărbătoarea lui Saioc,
Ne strângem toți, amici, dușmani.

Acas' la el n-o s-avem loc
De-un chef așa – ca-n tre titani –
Da-n Casa-Armatei facem foc
Și dăm cu tifla la ghiolbani

La sărbătoarea lui Saioc !

Rondelul pensionarului*Lui Nicolae Brelea*

Acum, la șaptes'cinci de ani,
Viață lungă, sănătate!
Ai casă și nepoți, de toate,
Ai și prieteni și dușmani...

Ai o revistă, ai și-o carte,
Pentru prieteni și dușmani...
Acum, la șaptes'cinci de ani,
Viață lungă, sănătate!

Și după ce le faci pe toate,
Îți mai rămân și ceva bani,
Mai dai din ei și la sârmani,
Să ți se ierte din păcate...

Acum, la șaptes'cinci de ani !

Transparența labirintului*(actriței)*

Fugind de transparența absolută,
actrița pare – totuși - chiar fragilă
pe scenă - farmazoană și sibilă –
sensibilă și totuși revolută.

Jună-frumoasă ori bătrână-slută
șăgalnică, totală și subtilă
fugind de transparența absolută,
actrița pare – totuși - chiar fragilă.

Când turturea, când ageră acvilă
În sunete de nai și alăută,
Însuflește boțul de argilă,
Trecând din text în viață, ne salută

Fugind de transparența absolută.

Greierele și furnica

De greiere și de furnică
S-au scris deja biblioteci
Că s-au certat ca doi zevzeci,
Pe-un bob de grâu și-o... .secărică.

Dar de un timp se spune, cică
Cei doi nu se mai ceartă-n veci;
Sponsorizat chiar de furnică,
E DJ „tare”-n discotecă.

MORALA: Fie zile reci,
Nu-i pasă, cântă-n căldurică,
Iar ea-i mai mare peste beci
Și sunt patroni pe-o crâșmă mică

Azi, greierele și-o furnică !

Rondelul cojii de banană

„Îmi crește-o coajă de banană”
Plângea gutuiul de la drum...
Mai cresc pe ram - chiștoace, scrum
Chiar și-o bucată de izmană.

Un Mercedes oprit din goană,
Scoțând pe țevă numai fum
Azvârle-o coajă de banană,
Drept în gutuiul de la drum.

De prin balcoane cad , duium –
Coji de cartofi, de ceapă, slană ...
MORALA ? Viața suburbană
Și-arată rodul chiar acum:

O biată coajă de banană!

Florile...

Florile n-au nici-o vină
Că noi le-ngropăm în case,
Ghiocei și chiparoase
Cu aroma lor divină.

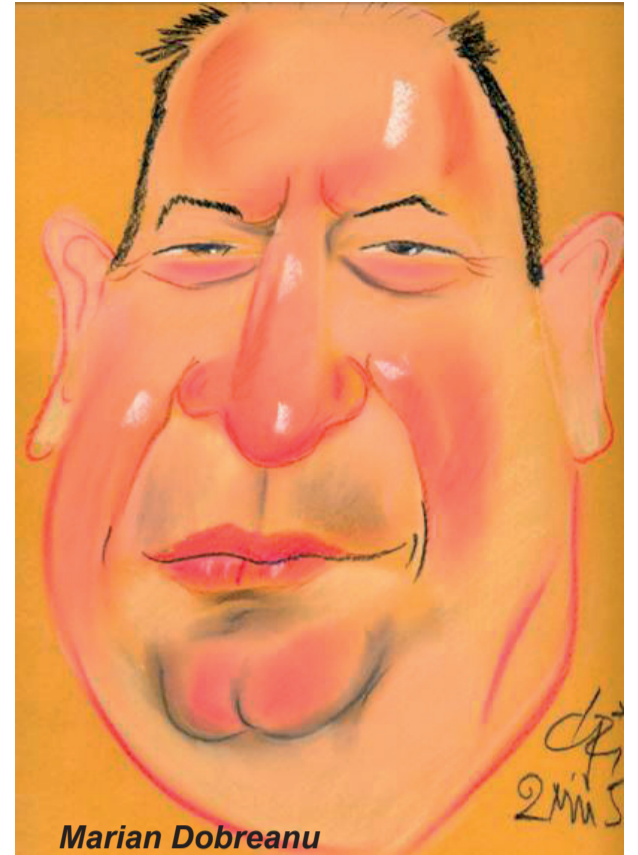
Fie viața cât de lină,
Noptile sunt plicticoase,
Florile n-au nici-o vină
Că noi ne-ngropăm în case.

Omu-i tot mai moale-n oase,
Mai sensibil la lumină,
Tot mai palid e la mină,
Apoi , în final, miroase

Florile la ...rădăcină.

Supliment*(din înțelepciunea chinezească)*

Chiar de amicii nu te lasă,
Doar rudele la piept te țin.

Marian Dobreanu

Oricând poți cumpăra o casă -
Nu poți să cumperi ... un cămin!

Să dormi așa cum îți e datul,
De ești sărac, ori de ești domn.
Oricând poți tu să cumperi patul,
Dar nu poți cumpăra și ... somn !

Mereu să chibzuiești rămasul,
Când lupți s-ajungi lângă Olimp.
Oricând poți tu să cumperi ceasul,
Dar nu poți cumpăra și ...timp.

Să adresezi cu pietate
Și învățaților un gând...
Oricând poți cumpăra o carte,
Însă cunoașterea...nicicând !

Oricărui lucru să-i vezi rostul
Și locul să ți-l vezi corect,
Oricând poți tu să cumperi postul
Dar nu poți cumpăra...respect !

Și din senin să nu te superi,
Când nu te-au aprobat chiar toți
Un doctor poți oricând să cumperi.
Dar sănătate, n-ai să poți.

Tu poftele să ți le-astâmperi,
E-n joc chiar existența ta:
Un suflet poți oricând să cumperi
Dar ... viață nu poți cumpăra !

Eu pot să-ți înțeleg complexul
Că din bătrâni e scris așa:
Oricând poți tu să cumperi sexul,
Iubirea...n-o poți cumpăra !

Exist, chiar dacă nu mă vreți!

Exist, chiar dacă nu mă vreți!
Și de la nimeni n-am cerut,
Am scris și eu cum am putut,
Dar nu m-așez între poeți.

Iau în balon pe nătăfleți,
Nu caut adevărul brut,
Exist, chiar dacă nu mă vreți,
Și de la nimeni n-am cerut.

De-ar fi s-o iau de la-nceput,
Aș fi la fel cum mă vedeți,
N-o să mă cațăr pe pereți
Și nu m-aș face mai ciufut,

Exist, chiar dacă nu mă vreți!

ADNOTĂRI PUBLICISTICE

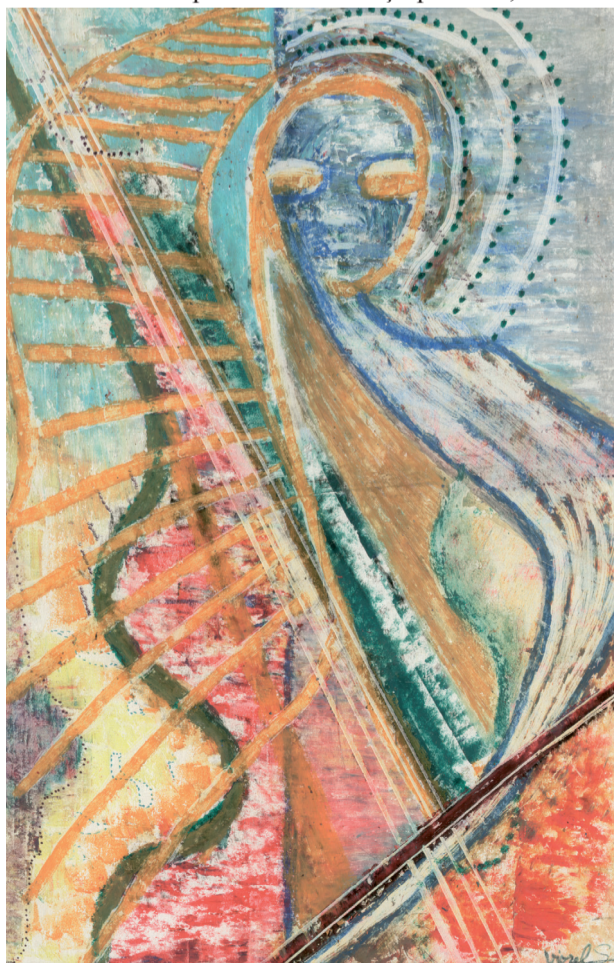
Ion Trancău

Reviste de azi

Din sezonul estival al anului 2010, revista **România literară** a inaugurat *Tema lunii : Revistele literare-astăzi*. *Tema lunii* aprilie 2011 a fost abordată începând chiar cu data de întâi, în cinci numere, 13, 14, 15, 16 și 17. În numărul 13, din 1 aprilie 2011, tema menționată este tratată de profesorul universitar Cornel Ungureanu, important critic și istoric literar timișorean. *Director executiv* al revistei **România literară**, Gabriel Chifu s-a lăsat inspirat de titlul *Două fețe ale aceleiași reviste*, pentru a sugera, probabil, unitatea de viziune și stil pe care a menținut-o revista condusă de Nicolae Manolescu. Gabriel Chifu pornește de la o *recenzie* din revista **Cultura**, semnată de C. Stănescu, cel care utiliza o comparație paseistă între *echipa critică a României literare de astăzi și cea din '60-'80*, considerată *echipa solidară de străluciți critici literari*. Desigur, C. Stănescu invocă numele unor critici literari veritabili ca Eugen Simion, Valeriu Cristea, Matei Călinescu, Gabriel Dimisianu, Nicolae Manolescu și Mircea Martin. Gabriel Chifu polemizează cu criticul de la **Cultura**, nu admite *ideea că prezentul este umbrat de trecut*, contextele celor două perioade de timp fiind cu totul diferite, contrastante și antinomice, *un sistem închis, revolut, și altul deschis, actual*. *Un critic literar important de azi nu mai rămâne sub culorile unei singure reviste*, observă judicios fostul redactorșef al revistei craiovene **Ramuri**. Un asemenea critic literar este Gheorghe Grigurcu, omniprezent prin vivacitatea exemplară a creativității sale critice, semnat consecvent în mai multe reviste din țară, în **România literară, Ramuri, Acolada, Convorbiri literare, Luceafărul de dimineață, Steaua și ... Caietele Columna**. Gabriel Chifu remarcă devoțiunea șazeceștilor, șaptezeciști biografic, G. Dimisianu și N. Manolescu față de revista **România literară**, ante și postdecembristă. Asemenea personalități distincte contribuie la cultivarea spiritului critic ilustrat acum de mai mulți tineri, maturi și vârstnici ca Gheorghe Grigurcu, Mihai Zamfir, Alex Ștefănescu, Mircea Mihăieș, Gabriel Coșoveanu, Irina Petraș, Simona Vasilache, Sorin Lavric, Cosmin Ciofloș, recenzentii Antonio Patraș, Gabriela Gheorghiușor, Iulia Iarca, Raluca Dună, Luminița Corneanu. Ca o completare și o precizare, așa afirma: revista a străbătut trei etape, între 1954 și 2011. Prima, 1954-1968, este aceea a denumirii și ideologizării sovietizate, inclusiv *dezghețul* de după 1965; a doua este a naționalismului comunist, ceaușist, 1968-1989; a treia este cea potdecembristă, de după 22 Decembrie 1989. Astfel cele *Două fețe ale aceleiași reviste* sunt ...trei. Găsim un argument, parțial, chiar pe ultima pagină a **României literare**, la rubrica *Să ne cunoaștem trecutul*, semnată de Luminița Marcu. Cornel Ungureanu, dezamăgit, pune în titlu o întrebare ironică și sarcastică, *La ce bun revistele literare*. Din incipit se arată agasat de incultura *televiziunilor proaste care se ocupă de sinucigași* (de crime și de violuri, n.m. I.T.), *nu de revistele literare*. Este satisfăcut însă de creșterea numărului acestora, în pofida crizei. Cornel Ungureanu prezintă revista timișoreană **Orizont**, ecourile ei extinzându-se în spațiul național și european, precizând cu justificată mândrie că *Geografia literară timișoreană e legată și de o Europă Centrală (...)*, dar și de proiectele postistoriei, postmodernității. Omagial, evocă numele *ilustrissime* ale lui G.I. Tohăneanu, Sorin Titel, Livius Ciocârlie, Șerban Foartă, care și-au făcut *antrenamentul cultural* la revista **Orizont**. Nu-i omite nici pe Leonard Gavrilu, *primul șef al secției de critică al revistei Scrisul bănățean*, care va deveni, din 1964, **Orizont**, adică pe Marcel Pop- Corniș, stabilit la New York, pe Hans Dama și Gabriel Kohn din Viena. Nu uită dialogurile prestigioase cu Adam Michnik, Tony Judt, Jaques Le Rider, Konrad Gyorgy, Mihail Ciora, Vladimir Tismăneanu, *amfitrioni calificați* fiind Mircea Mihăieș, Adriana Babeți, Marius Lazurcă, Ciprian Vălcan, Doru și Daciana Branea. De la incipit la final, observațiile criticului și istoricului literar Cornel Ungureanu sunt inteligente și incitante: revista **Orizont** promovează și cultivă valoarea fără vanitate elitistă, *geografia ei culturală cointerează istorici antropologi, politologi, inși ai actualității culturale*, este revista *artiștilor exponențiali, dar și a cititorului* și apare în tiraj de 1500 de numere.

În numărul 14, din 8 aprilie 2011, *tema lunii* din **România literară** este dezvoltată de Carmen Mușat, de la **Observator cultural**, sub titlul *Pledoarie pentru acțiunea culturală*. Colaborarea lui Carmen Mușat constă într-o prezentare pertinentă a revistei **Observator cultural**, în **România literară**, dincolo de unele raporturi inamicale. D-sa pledează elogios pentru importanța și valoarea publicației la care este angajată, *acțiunea culturală a acesteia fiindu-i infailibilă*. Citez: *de unsprezece ani Observator cultural a reușit să se impună (...) prin promptitudinea intervențiilor pe teme de actualitate și prin calitatea intelectuală a colaboratorilor săi, prin atitudinea tranșantă și radicalismul opțiunilor, ca și prin disponibilitatea de a pune în discuție, fără prejudecăți, o serie de subiecte considerate tabu, ceea ce a atras asupra revistei (și asupra unora dintre semnatari) nu doar aprecieri, ci și reproșuri*. Carmen Mușat adoptă un ton cu acorduri insurgente de *laudatio*, deși promite să se situeze *dincolo de subiectivități, de orgolii sau de resentimente*. Astfel **Observator cultural** a devenit o instituție de sine stătătoare, un spațiu necesar al dialogului cultural, o revistă care a promovat *sistematic spiritul critic și cultura ideilor*. N-a acceptat o *mentalitate provincială, puternic marcată de autotarism*. Condiția sine qua non impune ca *polemica de idei să nu devină atac la persoană, deoarece a-ți transforma adversarii în dușmani personali e nu doar lipsit de eleganță, ci și de miză intelectuală, iar orientarea liberală exclude proliferarea statuiilor, mafia culturală, derapajele etice, incongruențele de atitudine și excesurile de putere*. Carmen Mușat exprimă convingerea că *în materie de cultură nu există teme sau autori tabu, nici consens*. În viziunea și în hermeneuticasea, *umbrele din existența unui autor de mult dispărut*, cu alte cuvinte, compromisurile ideologice, politice și morale nu pot duce la, *automat, contestarea operei*. Carmen Mușat vizează, certamente, revizuirile, totuși rezonabile, ale unor critici literari redutabili, precum Gheorghe Grigurcu și Alexandru George, efectuate cu obiectivitate în perioada tranziției. Lauda este continuă, Carmen Mușat amintind de *echipa redacțională foarte dinamică, foarte omogenă, care să investească atât de multă energie inteligență și suflet*. Altruistă, mulțumește *călduros* colegilor de redacție, colaboratorilor, enumerându-i cu generozitate, mândrindu-se cu autonomia și independența financiară a revistei, respingând, cu demnitate, *nombrilismul și provincialismul*.

Numărul 15, din 15 aprilie 2011, este (re)marcat de aniversarea nșterii criticului, poetului și memorialistului Gheorghe Grigurcu, la trei sferturi de secol, printr-un interviu în compania criticului și poetului, redactor

șef al revistei craiovene **Ramuri**, Paul Aretzu. *Tema lunii* apare prin titlul *Acoferire în text*, semnat de Nicolae Prelipceanu, aflat în prezent la conducerea revistei **Viața Românească**. El mărturisește că detestă proiectele programatice declarate ale conducătorilor de reviste literare. Totuși, în urmă cu cinci ani a venit la conducerea acestei reviste cu intenția de a aduce *colaboratori de valoare*. Nu-i admite pe conducătorii *care dictează colaboratorilor lor despre ce și mai ales cum să scrie*. Asemenea conducători de reviste au *cezura-n sânge*. N-a căzut în această meteahnă și n-a promovat *campanii nedrepte*. A renunțat la *colaboratorii din direcția protocronistă*. Regretă că **Viața Românească** este preponderent literară, mai puțin culturală, preocupată de subiecte științifice, economice, destul de puțin ancorate în actualitate. Ca revistă cu precădere literară, **Viața Românească** a publicat mai ales poezie și proză, *numai o dată o piesă de teatru impotrântă*. S-a străduit să mențină un *profil oarecum academic al revistei*, care a supraviețuit prin ajutorul dat de URSS. În final, este justificat titlul: *N-am scris acest text pentru a mă acoferi cu text*. Înseamnă că Nicolae Prelipceanu a scris textul spre a-i atrage și mai mult pe cititorii revistei **Viața Românească**.

În numărul 16, din 22 aprilie 2011, *tema lunii* este dezbătută de Gellu Dorian sub titlul *Țara celor mai multe reviste literare*. De la început, autorul ne propune o judecată statistică, un bilanț aritmetic: *dacă ar fi să facem o medie pe județe, cam trei reviste de fiecare, iîn România ar exista peste 120 de reviste*. Gellu Dorian constată că multe reviste, *cele mai multe sunt obscure, fără program estetic bine definit*. Precizează că *înainte de 1989, în România existau 17 reviste de cultură, toate subvenționate, adică supravegheate ideologic*, enumerându-le. Amintește apoi de revistele studențești și de suplimentele unor cotidiene. Gellu Dorian ironizează, pe drept, *multe reviste de tip nou ce apar acum în România*, criticându-le deficiențele: redactorișefi incompetenți, care nu citesc nici colaborările, nici revistele, absența unor structuri redacționale ferme, veleitarismul, amatorismul și diletantismul publicistic, diferențele de tiraj (revistele minore având tiraje mari, cele majore, tiraje mici), impostura. Se ajunge, în peisaj revuistic, la un paradox: cu cât numărul revistelor crește, cu atât se mărește anonimatul scriitorului român, încât *nu numărul mare de reviste face cunoscut scriitorul, ci proasta lor calitate îndepărtează cititorul român de producțiile acestuia*.

Cică niște cititori... este titlul sub care Mircea Vasilescu tratează *tema lunii* despre *revistele literare-astăzi*, în numărul 17 al revistei **România literară**, din 29 aprilie 2011. Autorul reamintește că *în inuarie Dilema veche a împlinit 18 ani*, deci a sărbătorit majoratul și a dobândit *dreptul să cumpere alcool și tutun, dar și să voteze*. Acest *majorat* infirmat predicția unui sociolog *cunoscut* care a afirmat că **Dilema veche** va avea o apariție scurtă, efemeră, deoarece se adresa *exclusiv fanilor* lui Andrei Pleșu. Sociologul nu greșea, considerându-l pe Andrei Pleșu drept mentor spiritual al revistei, *dar se înșela în privința fanilor*. Mircea Vasilescu ne informează că dintre fondatori au rămas doar trei: directorul, Radu Cosașu și Mircea Vasilescu. *Lucrul cel mai bun pe care l-a creat Dilema*, consideră Mircea Vasilescu, îl reprezintă *publicul său, o comunitate de cititori*. Au venit oameni noi, dar *stilul revistei s-a păstrat*, observă cu satisfacție același veteran. În continuare, explică în ce constă identificarea umană cu revista, răspunzând la întrebarea *cum sîntem: o revistă normală, care a încercat să creeze un spațiu de dialog pentru oameni cu opinii diferite*. Revista **Dilema veche** și-a păstrat profilul cultural, dar într-o *accepție mai largă și mai dinamică, lotul de autori fiind de aproape 1500*. Consideră ca amuzantă opinia unora care mai cred că *dilematicii* ar forma o grupare elitistă, anume a *intelectualilor lui Bănescu*, când, în mod excepțional, revista **Dilema veche** este agreată de *19000 de oameni*, de cititori. Meritul revistei s-a concretizat și în cărțile editate de unii colaboratori. Activitatea editorială va fi continuată prin *antologii ale Dilemei*, prin care se va testa, încă odată, *publicul nou, atras irezistibil de spiritul dilematic, de neconceput fără un dram de umor*.

T traduceri

Johanes R. Becher

Ploaia...

plouă cu plumb, ploaia nu-i vagă,
unul se miră, altul se roagă

ploaia te-adoarme fără cuvinte
cât timp se joacă pe țigla cuminte

unul zărește prin beznă o zare
cimilitura e-un semn de-ntrebare

ploaia colinda prin noapte haină
cineva mai speră o vreme senină

când unul se roagă iar altul conspiră,
ploaia de plumb deloc nu se miră...

Heinrich Heine

Loreley...

Nu știu ce poate să-nsemne
Tristețea ce rană îmi face:
Un basm din vremi fără moarte
Nu-mi iese din gând, nu-mi dă pace

Văzduhul e rece, negura-i deasă
Pe Rinul ce calea-și măsoară,
Iar piscul în lumină voioasă
Se scaldă, pe când amurgul coboară

Acolo, sus, o nimfă-fecioară,
Adăstând cu vrăjita candoare,
Își pieptenă părul de aur,
Drag giuvaerul fulgerându-i în zare

Cu piepten de aur podoaba
Și-o pieptenă-ntr-una cântând,
Iar cântul - doar farmec și soare -
Are în el ceva straniu, păgân

Că luntrașul din lotcă, buimac,
Cuprins de dureri în zăpor,
zărește „reciful” sălbatic,
Privind sus, la ea, ars de dor

Și cred că flămânde de valuri
L-au smuls cu lotcă-n abis,
Iar asta Loreley a făcut-o
Cu vocea-i de vrajă și vis...

Nota despre legenda „Loreley”:

LORELEI sau LURLEI (Lur = zână; Lei = stâncă). Realitatea din legendă: este vorba de o stâncă, aflată pe Rin, la St. Goatr. înălțimea = 132 m. În evul mediu - afirmă documentele - aici s-ar fi aflat tezaurul Nibelungilor (în munte). Basmul despre zâna-vrăjitoare l-a inventat cunoscutul poet german Clemens Brentano (1800). De aici, a trecut în folclor; iar diferiți poeți au făcut prelucrări potrivit inspirației lor. Cel mai cunoscut a devenit poemul lui Heine.

0 variantă interesantă, într-o notă intelectuală, parodică aproape, o propune și poeta Carmen Sylva, viitoarea Regină a României („Elisabeta României”).

Lorelei

Acolo vârtejul se-nvolbură cu zel,
Iară luntrașii se-avântă peste el,
Neauzind nici trainice-ncântări,
Nici fața vrăjitoarei s-o vadă, sus, în zări,
În școală învățând cu toții
Că nu sunt vrăjitoare precum sunt hoții
Totuși, acolo sus, e Lorelei,
Cu vraja ei sonoră, fără grai,
Râzând de înțelepți, de lume și de vreme;
Iubirea, suferința-s motive de poeme.

Născută în anul 1834 la Bonn, Carmen Sylva a cântat Rinul încă de pe vremea studenției în poemul „Bonn”. Iată cum îl zugrăvește tânăra poetă:

De nu ar fi aici un Rin
Cu soare viu și mult
Și nici prea auritul vin
De-acum și de demult

Coline – șapte – să nu fie
Și nici străvechea Vamă,
Ori vasele ce navighează
Pe-a valurilor coamă

Fecioare atât de frumoase
Și cântul lor duios
De n-ar fi toate luminoase,
Iar ziua cu folos –

Ah! Cât de studioase-am fi
Și harnice la carte,
Da – Da Rinul cu a sa ispită
De el să avem parte.

În traducerea lui Dumitru DĂNĂU

AFORISME SÂRBEȘTI

Milan Todorov

Aforismul este un roman care se citește dintr-o suflare.
X
În socialism, doi și cu doi fac patru. În capitalism, la fel. Dar ce diferență!
X
Numărul suspexților crește din zi în zi. Neliniștitor este faptul că sunt mereu aceleași fețe.
X
La noi majoritatea poate fi nemulțumită. Puține sunt democrațiile care se pot lăuda cu așa ceva.
X
Cei care știu ceva, trebuie să se prezinte de îndată la poliție.
X
La noi libertatea cuvântului este absolută. Dacă-mi permiteți, v-aș putea spune mai multe pe această temă.
X
Îmi îndeplinesc regulat obligațiile cetățenești și conjugale: merg zilnic la alegeri, iar odată la patru ani mă culc cu nevastă-mea.
X
Pe lista electorală sunt câțiva candidați. Societății îi va fi greu să ghicească cine va fi ales.
X
Cândva, în Serbia se trăia mai bine. Omul își putea găsi de lucru în Germania.
X
Soarele se naște iar, deși a mai răsărit odată, cum nu se poate mai bine.
X
Zeiții noștri seamănă cu cei antichi, cu precizarea că nu sunt frumoși, puternici și tineri.
X
Dacă graffiti este arta zidurilor, atunci ce este închisoarea?

Milovan Vitezović

După ce au cântat „Sculați, voi oropsiți ai vieții”, cei osândiți la foame s-au retras la un cocktail.
X
Istoria ne-a fost învățătoarea vieții! Apoi au venit niște maniaci care ne-au violat învățătoarea.
X
Trecutul nostru este foarte incert.
X
Din două jumătăți de adevăr se poate face o mare minciună.
X
Minciuna are picioare scurte, care nu se văd de la tribuna parlamentului.
X
Mi s-a urcat în cap și taie creanga pe care stă.
X
Cei care ne-au adus aici ne vor duce și mai departe
X
Ne-am dezvoltat atât de mult, încât nu mai avem încotro.
X
Nu se vede pădurea de cioturi.
X
Rezolvând multe situații încurcate, am descoperit noi tipuri de noduri.
X
Vom țese motive naționale, dacă vom importa ață.
X
Homer poate nu a existat, dar a lăsat urme care nu pot fi șterse.
X
Vreți să vă spun ce cred despre cartea dumneavoastră sau vreți să rămânem prieteni?
X
Mereu apar generații noi de calculatoare. Le facem roboților arbore genealogic.
X
Clopotul a fost mare și bun, dar clopotnița nu a rezistat.

Rastko Zakić

Clasa muncitoare este scheletul sistemului nostru.
X
Se laudă un canibal către alt canibal. Azi am avut un prânz pe cinste: mi-am mâncat prietenul cel mai bun
X
Când inamicul a văzut cât este de neputincios în fața noastră ne-a dat un ultimatum, să ne retragem.
X
Libertatea este condiția de bază, dar nouă nimeni nu ne poate pune condiții!
X
Poliția trebuie să fie mai puternică decât societatea, pentru ca să poată să o apere.
X
Numai eroii pot suporta atâta umilință.
X
Satira este arta de a spune cuiva, în cuvinte elegante, că este un rahat.
X
Nu putem permite ca mingea să se rostogolească, numai pentru faptul că e rotundă!
X
Cumpărați ceasul nostru deșteptător și puteți dormi liniștiți!
X
Oamenii trebuie făcuți fericiți, chiar dacă vor trebui să moară cu toții!
X
În pădure s-a exagerat cu democrația. În fiecare an se schimbă frunzele.
X
După divorț, m-am întors la soție. Nouă nici măcar divorțul nu ne-a reușit!
X
Mereu revenim la origine, pentru a ne convinge că am început bine.

În traducerea lui Valeriu Butulescu